

แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทย
ผ่านการแสดง ชุด "CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE"

นายมนุศักดิ์ เรืองเดช

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CREATION OF THAI CONTEMPORARY DANCE THAT REFLECT THAI SOCIETY
THROUGH THE PERFORMANCE OF
“CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE”

Mr. Manusak Reangdet

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Thai Dance

Department of Dance

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อน
ถึงบริบทของสังคมไทยผ่านการแสดง ชุด
"CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY
OF LIFE"

โดย

นายมนุศักดิ์ เรืองเดช

สาขาวิชา

นาฏศิลป์ไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิชชุดา วุฒาทิตย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ดวงใจ ทิวทอง)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.จตุติกา โกลลเหมมณี)

มนูศักดิ์ เรืองเดช : แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทยผ่าน การแสดง ชุด "CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE" (CREATION OF THAI CONTEMPORARY DANCE THAI REFLECT THAI SOCIETY THROUGH THE PERFORMANCE OF "CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE") อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศ. ดร.นราพงษ์ จรัสศรี, 168 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาการ วิชวลลิตี้ ออฟ ไทย ฟิโลลอสโซฟี ออฟ โลฟ "Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life" ที่สะท้อน บริบทของสังคมไทย ศึกษาแนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สะท้อนบริบทของ สังคมไทย ด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ บุคคลที่เกี่ยวข้องในการแสดง เอกสาร ตำรา วิชาการ สื่อบัตร ฯลฯ และสรุปวิเคราะห์หาแนวคิด

การศึกษาวិเคราะห์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาการ วิชวลลิตี้ ออฟ ไทย ฟิโลลอสโซฟี ออฟ โลฟ "Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life" ในครั้งนี้ เพื่อนำผลงานชิ้นนี้มาศึกษา วิเคราะห์เพื่อให้เกิดความลึกซึ้งในด้านการออกแบบ ลีลาในการแสดง จากการวิเคราะห์ผลงานพบว่า กระบวนการ ทำทาง ได้สื่อสารผ่านเรื่องราว ปรัชญา วิถีชีวิต สังคม ศาสนา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี ในลักษณะของความเป็นไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเรื่องศาสนาพุทธ ซึ่งผลงานชิ้นนี้มีการใช้ดอกบัวเป็น สัญลักษณ์ที่สามารถสื่อถึงลักษณะความเป็นนามธรรมได้หลายอย่าง เช่น เป็นตัวแทนของศาสนา ของ พระพุทธศาสนา ความสงบของจิตใจ กิเลสตัณหาของมนุษย์ พฤติกรรมการแย่งชิงกัน เป็นสัญลักษณ์ที่แทนผู้คน อารมณ์ ในเหตุการณ์ต่าง ๆ และยังมีการใช้ศิลปะการแสดงในการสร้างสรรค์ผลงานทั้งองค์รวม เช่น การใช้ลีลา การ จัดวางหรือออกแบบ ทำทางอากัปภิกิริยาของนักแสดง ฉาก แสงสี การแต่งกาย เพลงประกอบการแสดง โดยใช้ ศิลปะการแสดงสากลที่มีความร่วมสมัยควบคู่กับลีลาที่มีพื้นฐานมาจากนาฏศิลป์ไทย ทำให้การแสดงชุดนี้มีความ กลมกลืน มีการเคลื่อนไหว องค์ประกอบที่มีทั้งช้าและรวดเร็ว เช่น การกระโดดอย่างเบาลอยและการลิ้นไหล ทำให้ การแสดงมีชีวิตชีวามากขึ้น

นอกจากนี้พบว่าการแสดงชุดนี้มีแนวคิดของหลักธรรมพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีไทย สภาพสังคมไทย ซึ่งอดีตมีจิตใจเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ขณะเดียวกันคนในสังคมก็มีการเอารัดเอาเปรียบและแย่งชิงกัน แสดงออกถึงชีวิตที่สับสน และสุดท้ายผู้คนในสังคมก็ต่างหวงหาคืนวันเก่าๆ ทำให้ศิลปะการแสดงร่วมสมัยชุดนี้ทรงคุณค่าของสังคมไทยที่แสดงเอกลักษณ์ของชาติออกสู่สายตาของนานาชาติ การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าการสร้างสรรค์งานมีหลักปรัชญาสุนทรียศาสตร์ เรื่องรูปแบบสุนทรียะ ตามหลักวิชาการคือ ศิลปะที่พัฒนาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อันมีวัฒนธรรมของไทยเป็นรากฐานตลอดจนจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางด้าน ศิลปวัฒนธรรมไทยและนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยต่อไป

ภาควิชา นาฏศิลป์

ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา นาฏศิลป์ไทย

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2558

5486807135 : MAJOR THAI DANCE

KEYWORDS: CONTEMPORARY DANCE / THAI PHILOSOPHY / VISUALITY

MANUSAK REANGDET: CREATION OF THAI CONTEMPORARY DANCE THAI REFLECT THAI SOCIETY THROUGH THE PERFORMANCE OF “CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE”.

ADVISOR: PROF. NARAPHONG CHARASSRI, Ph.D., 168 pp.

The aim of this thesis is to study the form of a contemporary Thai dance entitled, “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life,” which reflects the Thai social context. This study of the concept in the creation of an example of contemporary Thai dance that reflects the Thai social context was conducted by collating information from interviews with experts and people involved in dance performances, documents, textbooks, brochures etc. The collected information was summarized in order to discover the concepts.

The analysis of this contemporary Thai dance, “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life”, intends to study and analyze it in order to discover the depth of the performance designs and style. The analysis of the work has found that the dance postures emerge via the stories, philosophy, the way of life, society, religion, culture, tradition and custom that reflect Thai characteristics, particularly its Buddhist concepts. This dance performance uses lotus flowers to communicate abstract characteristics in many ways, for example, representing religion, Buddhism, peace of mind, human desire and competitive behaviour. The flowers also symbolize both humans and emotions in various situations. The performing art is also used to give an overall quality to the performance, for example, in the use of style, how to place or design the performers’ movements, stage scenery, lighting, costumes and music to accompany the performance. The international performing art that is contemporaneous to the Thai dance style is harmoniously blended into the performance. The movements are of both slow and quick composition, seen, for example in the dancers’ light and buoyant leaps and their fluidity, making the performance livelier.

It has been found that the dance also suggests concepts in the Teachings of Buddhism, Thai culture, tradition and customs, as well as a Thai society in which, in one aspect, people are good hearted, care about and are ready to help each other and, at the same time, in another aspect, there are people who take advantage of others and compete with each other. The latter reflects a chaotic life which, eventually, causes people to look back to the good old days. This performing art is thus valuable for Thai society and it demonstrates the uniqueness of Thai society to a foreign audience. The research has also found that the creation of this performing art is endowed with an aesthetic philosophy in its aesthetic form arising from academic principles, suggesting that it is a newly created and newly developed art which is based on Thai tradition. It will contribute to further studies of Thai art and culture as well as contemporary Thai performance art.

Department: Dance

Student's Signature .....

Field of Study: Thai Dance

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2015

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทยผ่านการแสดงชุด "CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE" ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาของบุคคลหลายท่านซึ่งผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในพระคุณและใคร่ขอขอบพระคุณ ลำดับดังนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยความเมตตา ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาและเป็นที่กำลังใจในการทำงานวิจัยมาโดยตลอดทำให้ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาอย่างยิ่งขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วิษชุดา วุชาทิพย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์ รองศาสตราจารย์ดวงใจ ทิวทอง อาจารย์ ดร.จตุติกา โกศลเหมมณี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการทำงานวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สถาพร สันทอง อาจารย์ ดร.ธรากร จันทนะสาโร ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งให้ข้อมูลและตรวจผลงาน และขอขอบพระคุณ คุณนงิยา อ่อนทอง คุณชัยทัต โสพระขรรค์ ที่คอยดูแลให้ข้อมูลและให้ความเหลือตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลในการทำงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์จิรายุทธ พนมรักษ์ อาจารย์ ดร.คมชวีร์ พสุริจันทร์แดง อาจารย์ ดร.ฐาปนีย์ สังสิทธิวงศ์ ที่คอยช่วยเหลือและกรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา รวมถึงน้อง ๆ ปริญญาโท สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคนที่คอยช่วยเหลือสนับสนุน ให้กำลังใจ และร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์นริศรา ศรีสุพล อาจารย์ทิวา พุทธสุวรรณ อาจารย์พิจิภา เนศปองธรรม อาจารย์ทิชากร เกตานนท์ ที่ให้ความช่วยเหลือ ขอขอบพระคุณคุณพ่อ วิจารณ์ เรืองเดช คุณแม่รัชนิกร เรืองเดช นายสิทธิพร โสเพ็ง ที่เป็นกำลังใจในการทำวิจัยในครั้งนี้ สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้องอีกหลายท่านที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมด ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 คำถามในการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
1.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.8 เอกสารงานวิจัย	6
1.9 สรุปบท	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 อารัมภบท.....	8
2.2 นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2.2.1 นาฏยศิลป์ (Dance).....	8
2.2.2 นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ (The Creative Dance).....	9
2.2.3 นาฏยศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance).....	11

2.2.4 นาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ (post - modern dance)	12
2.2.5 นาฏยศิลป์ตะวันตก	13
2.2.6 แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์	14
2.3 นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในโครงการมหกรรมนาฏยศิลป์อาเซียน	14
2.4 ปรัชญาในบริบทของสังคมไทยกับการแสดง	20
2.5 นาฏยศิลป์สร้างสรรค์	22
2.5.1 นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ของโลก	23
2.5.2 ผลงานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ของนราพงษ์ จรัสศรี	29
2.6 ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	33
2.7 สรุปบท	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
3.1 อารัมภบท	42
3.2 รูปแบบงานวิจัย	42
3.2.1 การวิจัยเชิงสร้างสรรค์	42
3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ	43
3.3 การออกแบบงานวิจัย	46
3.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	48
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
3.6.2 การสัมภาษณ์	52
3.6.3 การสนทนา	52
3.6.4 สื่อสารสนเทศอื่น ๆ	53
3.6.5 การสำรวจข้อมูลภาคสนาม	53
3.6.6 เกณฑ์มาตรฐานศิลปิน	53

3.7 ขั้นตอนการปฏิบัติการวิจัย	55
3.8 ตารางกำหนดการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	56
3.9 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	57
3.10 ประเด็นในการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม.....	57
3.11 สรุปบท.....	59
บทที่ 4 บทวิเคราะห์.....	60
4.1 อารัมภบท.....	60
4.2 การวิเคราะห์รูปแบบการแสดง.....	60
4.2.1 บทการแสดง.....	61
4.2.2 ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว	61
4.2.3 นักแสดง.....	100
4.2.4 เครื่องแต่งกาย.....	102
4.2.5 การออกแบบเสียงและดนตรี.....	104
4.2.6 พื้นที่การแสดง	108
4.2.7 อุปกรณ์การแสดง.....	110
4.2.8 การออกแบบแสง	112
4.3 วิเคราะห์แนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life”	114
4.4 อภิปรายผล	121
4.5 สรุปบท	126
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	127
5.1 อารัมภบท.....	127
5.2 ผลที่ได้จากการวิจัย.....	127

5.2 ข้อเสนอแนะ	131
รายการอ้างอิง	132
ภาคผนวก.....	135
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	168

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ผลงานการแสดงและผลงานการสร้างสรรค์ของ นราพงษ์ จรัสศรี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2513-2526.....	38
ภาพที่ 2 ผลงานการแสดงและผลงานการสร้างสรรค์ของ นราพงษ์ จรัสศรี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2527-2533.....	39
ภาพที่ 3 ผลงานการแสดงและผลงานการสร้างสรรค์ของนราพงษ์ จรัสศรี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539-2556.....	40
ภาพที่ 4 การแสดง Tonpu.....	101
ภาพที่ 5 การแสดงคอนเทมโพรารี วิซลิตี ออฟ ไทยฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life).....	103
ภาพที่ 6 การแสดงคนตีศรีอยุธยา.....	108
ภาพที่ 7 การแสดงชุดจิตวิญญาณบูรพา.....	109
ภาพที่ 8 การแสดง “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life”	111
ภาพที่ 9 การแสดง “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life”	112
ภาพที่ 10 การใช้แสงในการแสดง ซึ่งมีความสอดคล้องกับการแสดงนั้น ๆ	113

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 กำหนดการสัมมนา.....	56
ตารางที่ 2 วิเคราะห์ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทยฟิลลอสโอฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) จากภาพการแสดง.....	62
ตารางที่ 3 การอธิบายกระบวนการท่าในการแสดงชุด CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE” (ต่อ).....	87

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นาฏศิลป์เป็นสื่อที่นำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการดำรงชีพของมนุษย์ได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งยังเป็นศิลปะที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ในประเทศไทยได้มีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ที่ผ่านมามีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมักจะมุ่งเน้นไปในด้านการแสดงนาฏศิลป์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ตามบทประพันธ์ หรือมีเนื้อหาที่พาดพิงวนเวียนอยู่ในเรื่องของนาฏศิลป์เพียงอย่างเดียว โดยมิได้คำนึงถึงความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ที่สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจซึ่งรวมไปถึงประเด็นในเรื่องของบริบททางสังคม อาทิ เช่น ปัญหาต่าง ๆ ทางด้านสังคม เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่น่าจะนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์เพื่อเสริมสร้างความหลากหลายในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด คอนเทมโพรารีวีซวลิตี้ออฟไทยฟิลลอสอ์ฟิออพโลฟี (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เป็นผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ของ นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้บุกเบิกนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยพบว่า เป็นผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ที่มีเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมในด้านสังคมและวัฒนธรรมด้านศาสนา ปรัชญา และความเชื่ออย่างเด่นชัด จัดแสดงในงานเดอะเฟิร์ส อาเซียน ดานซ์ เฟสติวัล (The First Asean Dance Festival) ณ กรุงจาการ์ต้า ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 6-13 มีนาคม พ.ศ.2533 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางด้านศิลปะการแสดงในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ประเทศในขณะนั้น ได้แก่ เนการาบรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศไทย (องค์การวัฒนธรรมต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติความเป็นมาของโครงการมหกรรมนาฏศิลป์อาเซียน 2539. (เอกสารไม่ตีพิมพ์, ไม่ปรากฏเลขหน้า) การแสดงชุดต่าง ๆ จากนานาประเทศที่นำมาจัดแสดงในครั้งนี้ได้กำหนดแนวความคิด (Concept) ร่วมกัน โดยนำเสนอผลงานในรูปแบบของการแสดงแบบดั้งเดิมของอาเซียนผ่านมุมมองของศิลปะสมัยใหม่ (The Asean Traditional

Dance in Reflection of Modern Expression) และมีศิลปินที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมงาน ผู้เข้าร่วมปฏิบัติการตลอดจนการบรรยายพิเศษจากประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 6 ประเทศ

สำหรับประเทศไทยนั้น สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งคณะนักแสดงไปร่วมแสดงในฐานะผู้แทนทางด้านศิลปะการแสดงจากประเทศไทย โดยจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ประกอบกับการจัดกิจกรรมบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการแสดงดังกล่าว ซึ่งมีแนวความคิดมาจากความเชื่อพื้นฐานทางวัฒนธรรมของไทย นำเสนอผ่านการแสดงในรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย กล่าวถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของมนุษย์ตามแบบสังคมเกษตรกรรมเมื่อมีความเจริญเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตก็ละทิ้งแนวความคิดและความเชื่อแบบดั้งเดิมจนหมดสิ้นจึงก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายและสับสน อันนำพาชีวิตไปสู่หนทางแห่งความทุกข์แต่ในที่สุดมนุษย์ก็สามารถค้นหาหนทางแห่งการดับทุกข์ โดยน้อมนำหลักปรัชญาท้องถิ่น และทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้มนุษย์มีความสุข นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงาน ได้นำดอกบัวมาใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงในเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึงพระพุทธศาสนาความสงบของจิตใจกิเลสตัณหาและพฤติกรรมของการต่อสู้แย่งชิงกันของมนุษย์

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ซึ่งเป็นการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเป็นตัวตนของประเทศชาติมรดกทางวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของสังคม ตลอดจนปรัชญาของความเป็นไทย ซึ่งผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ชุดนี้ได้จัดแสดงในนามของศิลปะการแสดงจากประเทศไทยต่อสาธารณชนในเวทีระดับนานาชาติของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างเต็มความภาคภูมิใจด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษารูปแบบของการแสดง และแนวความคิดในการสร้างงานของการนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบททางสังคมไทย เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานการศึกษาและวิเคราะห์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สำคัญต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษา

1.2.1 รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย

1.2.2 แนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย

1.3 คำถามในการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องแนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทย ผ่านการแสดงชุด (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการแสดงและแนวความคิดในการสร้างงานของการนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งคำถามในการวิจัย โดยจำแนกออกตามประเด็นดังต่อไปนี้

1.3.1 รูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ซึ่งแบ่งเป็นคำถามในประเด็นต่าง ๆ โดยจำแนกออกตามองค์ประกอบในการแสดงนาฏศิลป์ ดังต่อไปนี้

- 1) บทการแสดง
- 2) ลีลาของการแสดง
- 3) เครื่องแต่งกาย
- 4) เสียงและดนตรี
- 5) นักแสดง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องแนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทย (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) นี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดงและแนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทย ร่วมสมัยชุดคอนเทมโพรารี วิชวลิตีออฟไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เฉพาะในส่วนของผลงานการสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งจัดแสดงในงานเดอะเฟิร์ส อาเซียน ดานซ์ เฟสติวัล (The FirstAsean Dance Festival) ณ กรุงจาการ์ต้า ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 6 - 13 มีนาคม พ.ศ. 2533 โดยดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 เท่านั้น

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับลีลาและองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ของนราพงษ์ จรัสศรี เท่านั้นเพื่อให้เวลาแก่การศึกษาการออกแบบลีลาในการแสดงอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

1.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทย (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) นี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1.6.1 การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร

ศึกษาข้อมูลเอกสารจากหนังสือ ตำราและบทความทางวิชาการต่าง ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและแนวความคิดในการสร้างงานของการนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย

1.6.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโอฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย ข้อมูลที่ได้มาจากการดำเนินการสัมภาษณ์ทั้งในเชิงลึกแบบเดี่ยว และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม

1.6.3 การสัมมนา

ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสัมมนาในประเด็นความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติหน้าที่ทั้งในบทบาทของผู้ดำเนินการสัมมนา และการเป็นผู้เข้าร่วมการสัมมนา ในงานโครงการสัมมนาการสร้างมาตรฐานการยกย่องศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 12 เดือนสิงหาคม 2558 โครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ด้านภาษาและวัฒนธรรม ณ เมืองเซี่ยเหมิน สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 5-18 มิถุนายน 2559

1.6.4 สื่อสารสนเทศอื่น ๆ

การศึกษาสื่อสารสนเทศอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโอฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life)

1.6.5 การสำรวจข้อมูลภาคสนาม

การรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจการแสดงทางด้านนาฏศิลป์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟไทยฟิลลอสโอฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย

1.6.6 เกณฑ์มาตรฐานศิลปิน

ศึกษาเกณฑ์มาตรฐานศิลปินเพื่อนำมาวิเคราะห์คุณสมบัติของความเป็นเอกศิลป์ในศิลปินตลอดจนมุมมอง แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้ในการอ้างอิงการสัมภาษณ์ศิลปินผู้เชี่ยวชาญซึ่งเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของไทยผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ได้ทราบถึงแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สะท้อนบริบททางสังคมไทย

1.7.2 ได้ทราบถึงภูมิปัญญาของผู้สร้างสรรค์ผลงานอย่างชัดเจน และสามารถนำไปเป็นต้นแบบให้ศิลปินรุ่นหลังเกิดแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์

1.7.3 ได้งานวิจัยนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยอันเป็นประโยชน์ต่อวงการนาฏศิลป์ และสามารถสร้างมุมมองใหม่ต่อการศึกษานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในอนาคต

1.8 เอกสารงานวิจัย

การนำเสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทย (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) แบ่งออกเป็น 5 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยอารัมภบท นิยามศัพท์เฉพาะ คุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์นาฏศิลป์กับความเชื่อของโลก นาฏศิลป์สร้างสรรค์ องค์ประกอบสำคัญของการเคลื่อนไหวร่างกาย แนวคิดและทฤษฎีในการออกแบบนาฏศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ปรัชญาทางความคิด นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในโครงการมหรณมนาฏศิลป์อาเซียน อิทธิพลของดอแก้วที่มีต่องานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในประเทศไทย และ ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยอารัมภบท รูปแบบงานวิจัยการออกแบบงานวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยผลที่ได้จากการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการปฏิบัติการวิจัย ตารางกำหนดการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ประเด็นในการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงและแนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย และ อภิปรายผล

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย บทสรุปจากการศึกษารูปแบบการแสดงและแนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย และข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.9 สรุปบท

ในบทนำผู้วิจัยได้กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของวิทยานิพนธ์ในบทที่ 2 ต่อไปจะกล่าวถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยการนิยามศัพท์เฉพาะ คุณค่าและความสำคัญของนาฏศิลป์นาฏศิลป์กับความเชื่อของโลก นาฏศิลป์สร้างสรรค์ องค์ประกอบสำคัญของการเคลื่อนไหวร่างกาย แนวคิดและทฤษฎีในการออกแบบนาฏศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ปรัชญาทางความคิด นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในโครงการมหกรรมนาฏศิลป์อาเซียน อิทธิพลของดอแก้วที่มีต่องานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในประเทศไทย และความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 อารัมภบท

ในบทที่ 1 ของวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทยผ่านการแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สำหรับในบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย นิยามศัพท์เฉพาะ นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในโครงการมหรรมนาฏศิลป์อาเซียน ปรัชญาในบริบทของสังคมไทยกับการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการงานวิจัย

2.2 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในงานวิจัยครั้งนี้มีคำศัพท์ทางด้านนาฏศิลป์ที่จะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการสื่อความหมาย หรือเป็นการให้คำอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของงานวิจัย ซึ่งมีดังต่อไปนี้

2.2.1 นาฏศิลป์ (Dance)

เนื่องจากคำว่า นาฏศิลป์ มีผู้ให้ความหมายและคำนิยามไว้จำนวนมาก ขึ้นอยู่กับความเชื่อและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ส่งผลให้การนิยามความหมายของคำว่านาฏศิลป์มีความแตกต่างกันตามบริบทของสังคมนั้น ๆ โดยในที่นี้ผู้วิจัยจะขอเสนอถึงทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญดังนี้

นราพงษ์ จรัสศรี ได้อธิบายความหมายของคำว่า นาฏศิลป์ไว้ว่า

นาฏศิลป์มีความหมายมุ่งเน้นเกี่ยวกับลีลา การเคลื่อนไหวเป็นหลัก โดยมีส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้การแสดงมีความสมบูรณ์เพิ่ม

ยิ่งขึ้น อาทิ โคร่งเรื่อง บทเพลงประกอบ ลีลา เครื่องแต่งกาย ฉาก
สถานที่ อุปกรณ์การแสดง และแสง สี เสียง บางครั้งอาจจะน้อยกว่าหรือ
มากกว่าก็ได้ (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2558)

สถาพร สนทอง ได้อธิบายความหมายของ นาฏยศิลป์ไว้ว่า

การแสดงออกของกิริยา ท่าทาง เคลื่อนไหว อารมณ์ ทั้งการผสมกับ
วรรณกรรม สถาปัตยกรรม วิจิตรศิลป์ ทัศนศิลป์ ดนตรีกรรม ทั้งที่เป็น
เรื่องราวหรือไร้เรื่องราว ซึ่งเกิดมาพร้อมกับวิวัฒนาการของมวลมนุษยชาติ จาก
สัญชาตญาณ ความเชื่อ ผ่านกลไกการขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนของคนใน
สังคม (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2558)

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ได้อธิบายความหมายของคำว่า นาฏยศิลป์

นาฏยศิลป์ (Dance) หมายถึง การรำยรำละการเคลื่อนไหวไปมา
อย่างมีจังหวะจะโคน ซึ่งมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นด้วยความประณีต
เกิดเป็นความเคลื่อนไหวที่สวยงามน่าชม สื่อความหมายสู่ผู้ชมเพื่อ
ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน อาจเป็นอารมณ์สะเทือนใจ เศร้าใจ สุขใจ
สนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นต้น” (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2543: 10)

จากที่กล่าวมาข้างต้น นาฏยศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการเคลื่อนไหวโดยมีลีลาและท่าทาง
เข้ากับจังหวะ เพลงร้อง หรือเพลงดนตรี ที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นการแสดงออกมาใน
รูปแบบของกิจกรรมของมนุษย์ในการเล่าเรื่องราวออกมาเป็นลีลาท่าทาง และสามารถสร้างสุนทรีย์
ทางอารมณ์ ทั้งความสุข ความทุกข์ ความเศร้าสะเทือนใจให้แก่ผู้ชมได้

2.2.2 นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ (The Creative Dance)

เนื่องจากปัจจุบันผลงานนาฏยศิลป์ที่มีการผลิตหรือออกแบบขึ้นมาใหม่นั้น มักจะ
ถูกเรียกอย่างเข้าใจโดยอนุโลมว่าเป็นนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ หากพิจารณาให้ลึกซึ้ง ควรจะทำความเข้าใจ
ระหว่างคำสองคำคือ คำว่า “นาฏยศิลป์” และคำว่า “สร้างสรรค์” ให้ชัดเจน

นราพงษ์ จรัสศรี ได้แสดงทรรศนะของคำว่า นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง การหาข้อมูลแปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร โดยอาศัยสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นรอบตัว ผ่านกระบวนการจัดเตรียม วางแผน และออกแบบ สร้างสรรค์เป็นงานทางด้านนาฏยศิลป์ โดยไม่ยึดติดกับยุคสมัย สถานที่หรือเวลา (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2558)

สุมิตร เทพวงษ์ ได้แสดงทรรศนะของคำว่า นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

นาฏยศิลป์ รวมกับคำว่า สร้างสรรค์ จึงมีความหมายว่า รูปแบบหรือลักษณะของการพ็อนรำหรือการละครที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นให้วิจิตรงดงามมีลักษณะไปในเชิงสร้างสรรค์ความสุขความเจริญแก่สังคม (สุมิตร เทพวงษ์, 2554: 16)

ฉันทนา เอี่ยมสกุล อธิบายความหมายของคำว่านาฏยศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง

นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง การคิดประดิษฐ์ท่ารำ หรือ การออกแบบท่ารำอาจจะเป็นการรำเดี่ยว หรือระบำหมู่ หรืออาจจะเป็นการรำรำของตัวละครที่เกิดจากการคิดประดิษฐ์ หรือการออกแบบท่ารำ การประพันธ์เพลง การแต่งกายขึ้นมาใหม่ โดยอาจจะยังคงโครงสร้างแบบแผนเดิม เช่น ยังคงใช้ลีลาท่ารำของนาฏศิลป์ไทย หรืออาจจะผสมผสานกับลีลาท่าทางตามสำเนียงเพลงของภาษาอื่น ตามความหมายของชุดการแสดง โดยมีองค์ประกอบ ฉาก แสง สี เสียง เพื่อให้การแสดงนั้น สมบูรณ์ด้งวัตถุประสงค์ (ฉันทนา เอี่ยมสกุล, 2553: 38)

ธรากร จันทนะสาโร ได้แสดงทรรศนะของคำว่า นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง นาฏยศิลป์ที่มีจุดกำเนิดมาจากแรงบันดาลใจในสิ่งรอบตัวทุกอย่าง แล้วนำมาพัฒนา โดยผ่านกระบวนการของนาฏยศิลป์ มุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งแตกต่างไปจากสิ่งเดิม โดยมีได้มุ่งเน้นเฉพาะไปที่ยุคสมัย กรอบเวลาสถานที่ หรือแม้กระทั่งกลุ่มผู้แสดง (ธรากร จันทนะสาโร, 2557: 15)

จากนิยามข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปนิยาม นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ว่าหมายถึง การแสดงที่ผ่านการคิด แรงบันดาลใจ มีการจัดเตรียม วางแผน ออกแบบอย่างวิจิตรงดงามและแปลกใหม่ โดยไม่จำกัดขอบเขตของเวลา สถานที่ และนักแสดง

นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ตามทฤษฎีของผู้วิจัยหมายถึง คุณลักษณะพิเศษอันเด่นปรากฏชัดอยู่เฉพาะในหมู่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือชาติใดชาติหนึ่ง อันแสดงความเป็นตัวของตัวเอง มีระเบียบและแบบแผนที่เกิดและสั่งสมมานานกลายเป็นคุณค่าที่กลุ่มคนในสังคมยอมรับ เช่น นิสัยใจคอ ความประพฤติ ทักษะ อาหาร เครื่องแต่งกาย ดนตรี และศิลปะ ในที่นี้หมายถึง การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในงานแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยการแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ของ นราพงษ์ จรัสศรี ได้แก่ วิถีชีวิต ประเพณีความเชื่อ ศาสนา การเมือง การปกครอง บทบาทการแสดง ตัวละคร เครื่องประดับและอุปกรณ์ และดนตรีประกอบการแสดง

2.2.3 นาฏยศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance)

นราพงษ์ จรัสศรี ได้อธิบายความหมายว่า นาฏยศิลป์ร่วมสมัย คือ

คำว่านาฏยศิลป์ร่วมสมัยนั้น ควรทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งใน 2 ประเด็นหลัก คือ ในประเด็นแรกความหมายตามคำศัพท์ "นาฏยศิลป์ร่วมสมัย" นั้น แม้ว่าจะนำผลงานนาฏยศิลป์ที่เคยสร้างสรรค์ในอดีตมาทำใหม่เพื่อการแสดงสมัยนี้ ก็ถือว่าเป็นนาฏยศิลป์ร่วมสมัยได้แล้ว แต่ในประเด็นที่สองในด้านรูปแบบของการแสดง นาฏยศิลป์ร่วมสมัย(Contemporary Dance) ก็คือ การเต้นแบบ นาฏยศิลป์สมัยใหม่ (Modern Dance) โดยบางตำราให้ความหมายนาฏยศิลป์ร่วมสมัยว่า “ความทันสมัยใหม่เสมอ” ศิลปินในสมัยนี้มักจะแสดงความเป็นปัจเจกของศิลปินอย่างมาก รวมไปถึงท่าทางที่ไม่เน้นแค่ความสวยงามเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความน่าสนใจในสายตาของศิลปินแต่ละคนเป็นหลัก (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2558)

ธรากร จันทนะสาโร ได้อธิบายเกี่ยวกับคำว่า นาฏศิลป์ร่วมสมัย คือ

นาฏศิลป์ร่วมสมัย หมายถึง การเต้นที่ผสมผสานแนวคิดรูปแบบวิธีการ และนำมาคละเคล้าเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืนเหมาะสม แนวคิดที่ได้มาอาจมาจากนาฏศิลป์สกุลใดสกุลหนึ่งหรือมากกว่านั้น อาจได้รับอิทธิพลจากนาฏศิลป์ราชสำนักตะวันตก หรือการอาศัยแนวทางของนาฏศิลป์จากยุคสมัยใหม่ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงผลงานนาฏศิลป์ในอดีตที่มีการนำกลับมาสร้างใหม่ซึ่งอาจเป็นความปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยคงไว้ซึ่งสาระสำคัญที่ต้องการจะนำเสนออยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ตามผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยก็ยังจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างผู้ชมและผู้แสดงอยู่เสมอ (ธรากร จันทนะสาโร, 2557: 18)

2.2.4 นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (post - modern dance)

ศิลปินในสมัยนี้จะต่อต้านแนวคิดต่าง ๆ ของนาฏศิลป์สมัยใหม่ (Modern Dance) นราพงษ์ จรัสศรี ได้อธิบายความหมายของนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ (post - modern dance) ว่า

ศิลปินในสมัยนี้จะต่อต้านแนวคิดต่าง ๆ ของนาฏศิลป์สมัยใหม่ (Modern Dance) เช่น แนวคิดในเรื่อง ความกลมกลืน ความเป็นนามธรรม เป็นต้น นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่จึงรับได้กับความขัดแย้งกันอย่างจริงจังแต่อยู่ในงานเดียวกันได้ เช่น ความต่างทางวัฒนธรรมแต่มาอยู่ในเวทีเดียวกัน เช่น การแสดงชุด โลกโดดเดี่ยว (Loneliness) นอกจากนี้นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ยังให้ความสำคัญกับการไม่มีเทคนิคการเต้นและการแสดงนอกสถานที่อีกด้วย (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2558)

แอมโบรสิโอ (Ambrosio) ได้แสดงทรรศนะของคำว่า นาฏยศิลป์หลังสมัย ไว้ว่า

ในช่วงทศวรรษที่ 1950 ศิลปินหรือผู้ออกแบบท่าเต้นรำเริ่มรู้สึกถึง คำว่า “ข้อจำกัด” ของนาฏยศิลป์มากขึ้น และหันมาพิจารณาว่านาฏยศิลป์ หลังใหม่เป็นปรัชญาของการเคลื่อนไหวร่างกายที่น่าศึกษา เพราะต้องเข้าใจ คำว่า “ความล้าหน้า” กล่าวคือเป็นผู้นำศิลปะที่มีแนวคิดหรือมุมมองการ นำเสนอที่ก้าวล้ำกว่าคนจำนวนมากโดยเฉพาะในแง่ของการเต้นรำนั้นก็ได้ ถู้อเอาความมีรูปแบบ หรือตีความต้องการในสิ่งที่สมบูรณ์แบบตามต้นฉบับ ที่ตั้งไว้แต่อย่างใด (Ambrosio, 1997: 65)

2.2.5 นาฏยศิลป์ตะวันตก

จากความหมายของคำว่า นาฏยศิลป์ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น หมายความว่า การแสดง ที่เป็นศิลปะแห่งการใช้การเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งรวมการฟ้อนระบำรำเต้นการละเล่นและการละคร ส่วนคำว่าตะวันตกเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า หมายถึง ทางตะวันตกของกรีกหรือเอเธนส์ ดังนั้น การกล่าวถึงนาฏยศิลป์ตะวันตก จึงหมายถึงนาฏยศิลป์ที่มีพัฒนาการอยู่ในพื้นที่อเมริกา และยุโรป

นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึง นาฏยศิลป์ตะวันตก ในหนังสือ “ประวัตินาฏยศิลป์ นาฏยศิลป์ตะวันตก” ไว้ว่า

นาฏยศิลป์ตะวันตกได้ครอบคลุมเนื้อหาตั้งแต่บัลเลต์เริ่มก่อตัวขึ้น ใน ดินแดนของประเทศอิตาลีและส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองไปยังยุคบัลเลต์ โรแมนติกที่ประเทศฝรั่งเศสและเดนมาร์ก จนได้เกิดการหลอมตัวเป็น บัลเลต์คลาสสิกในรัสเซีย จากนั้นนาฏยศิลป์ตะวันตกได้เปลี่ยนรูปแบบไป อกงามตามลักษณะเฉพาะตัวส่วนบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละ ศิลปินจนกระทั่งได้รวมตัวตกผลึกเป็นนาฏยศิลป์ในแบบฉบับของโมเดิร์น ดานซ์” นาฏยศิลป์ตะวันตก หมายถึง ศิลปะการเคลื่อนไหวที่มนุษย์ สร้างสรรค์ขึ้น อย่างมีขั้นตอนจากจินตนาการ โดยมีที่มาจากแนวความคิด การดำเนินชีวิตประสบการณ์ ความรู้ปรากฏลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรม

ตะวันตกซึ่งมีพื้นฐานมาจากอารยธรรมกรีก-โรมัน (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 165)

2.2.6 แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์

นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึง แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ว่า

หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติงานที่ค่อนข้างจะเป็นการตกลึกถึงขั้นเป็นหลักการในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์หรือศิลปะใด ๆ ที่อาจส่งผ่านไปเป็นแนวทางในการทำงานในรูปแบบเดียวกันในครั้งต่อไปได้ และจะทำให้ได้ผลลัพธ์ในการทำงานเดียวกันได้ ศิลปินอาจจะมีแนวคิดที่คล้อยตามกัน หรือขัดแย้งกันได้ (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2558)

การนำแนวคิดในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่เกิดจากแนวคิดในการประดิษฐ์และสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ในอดีตมาต่อยอดพัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างงานที่มีลักษณะใหม่โดยที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนจะเท่ากับเป็นการพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้น จะทำให้เกิดเป็นผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตน ก็ถือว่าคิดค้นแนวคิดขึ้นมาใหม่

2.3 นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในโครงการมหกรรมนาฏศิลป์อาเซียน

จากเอกสารสูจิบัตรการแสดง First Asean Dance Festival Indonesia 6-13 March 1990 ได้กล่าวถึง สมาคมอาเซียนที่ได้ดำเนินกิจกรรมภายใต้การบริหารของคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยวัฒนธรรม และ สสนเทศ (The Asean Committee on Culture and Information หรือ COCI) โดยมีคณะกรรมการประสานงานว่าด้วยวัฒนธรรม และสสนเทศแห่งชาติ ในแต่ละประเทศ และ คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจรับผิดชอบ ดำเนินงานแต่ละโครงการที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่

- 1) โครงการด้านทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง
- 2) โครงการด้านอาเซียนศึกษา และวรรณกรรม

3) โครงการด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล

4) โครงการด้านวิทยุ / โทรทัศน์ (อิเล็กทรอนิกส์มีเดีย และ ภาพยนตร์ / วีดีโอ)

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง เพื่อประสานความร่วมมือช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ทั้งด้าน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และ การพาณิชย์ ส่งเสริมสันติภาพกระตุ้นให้เกิดความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคม และวัฒนธรรม เพื่อความมั่นคงในภูมิภาค โดยได้รับความ ช่วยเหลือด้านเงินทุนดำเนินการจากรัฐบาลญี่ปุ่น

กิจกรรมแรกเริ่มของสมาคมอาเซียน ภายใต้โครงการด้านวัฒนธรรม (Intra-Asean Cultural Programme) จัดขึ้นที่ประเทศสิงคโปร์ ระหว่างวันที่ 9-29 มีนาคม พ.ศ. 2523 โดยสมาคมอาเซียน ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรมของสิงคโปร์ โรงละครแห่งชาติของสิงคโปร์ และคณะระบำแห่งชาติ สิงคโปร์เป็นเจ้าภาพ คือ การประชุมปฏิบัติการนักประดิษฐ์ท่ารำอาเซียน “(Workshop for Asean Choreographers)” โดยมีจุดประสงค์ในการส่งเสริมให้นักประดิษฐ์ท่ารำในกลุ่มประเทศอาเซียนได้มี โอกาสศึกษาความเป็นมาของศิลปะการฟ้อนรำในแต่ละชาติ และเปลี่ยนความรู้ความสามารถในการ สร้างสรรค์ เพิ่มพูนเทคนิค และยกระดับคุณภาพไปสู่มาตรฐานวิชาชีพ

โครงการมหกรรมศิลปะการแสดงอาเซียน (Asean festival of performing arts) เป็นโครงการ ที่จัดหมุนเวียนไปดำเนินการในประเทศสมาชิก ดังนี้

- ครั้งที่ 1 ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย พ.ศ. 2524
- ครั้งที่ 2 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย พ.ศ. 2525
- ครั้งที่ 3 ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย พ.ศ. 2526
- ครั้งที่ 4 ณ กรุงมนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ พ.ศ. 2527
- ครั้งที่ 5 ณ ประเทศสิงคโปร์ พ.ศ. 2528 (ประเทศบรูไน เข้ามาสมทบครั้งแรก)
- ครั้งที่ 6 ณ กรุงบันดาร์เสรี ประเทศบรูไน พ.ศ. 2530

รูปแบบของการแสดงที่นำเสนอในงานมหกรรมศิลปะการแสดงอาเซียนจะมีหัวข้อ (Theme) เป็นตัวกำหนด ซึ่งจะค่อย ๆ มีพัฒนาการนำเสนอ จากรูปแบบอนุรักษ์ไปสู่การสร้างสรรค์

ครั้งที่ 2 Our cultural heritage - Music and Dance as living traditions

ครั้งที่ 3 Performing arts as a reflection of regional identity

ครั้งที่ 4 Performing arts as a means for international communications and understanding

ครั้งที่ 5 Performing arts as a reflection of the past and the present โดยมีหัวข้อ
ว่า Continuity and change in dance: The Asean experiences

ครั้งที่ 6 Performing arts: A living culture

โครงการมหรรมศิลป์การแสดงอาเซียนนี้หลังจากหมุนเวียนไปจัดงาน ทั้ง 6 ประเทศแล้ว คณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยวัฒนธรรม และสนเทศ มีมติให้สิ้นสุดโครงการ โดยจัดให้มีโครงการ มหรรมนาฏศิลป์อาเซียนตามกรอบปฏิบัติเดิม และได้ดำเนินการไป แล้ว 4 ครั้งใน ทุก ๆ 2 ปี คือ

ครั้งที่ 1 ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย พ.ศ. 2524

ครั้งที่ 2 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย พ.ศ. 2525

ครั้งที่ 3 ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย พ.ศ. 2526

ครั้งที่ 4 ณ กรุงมนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ พ.ศ. 2527

ครั้งที่ 5 ณ ประเทศสิงคโปร์ พ.ศ. 2539

(สูจิบัตรการแสดง First Asean Dance Festival Indonesia 6-13 March 1990.)

การแสดงมหรรมนาฏศิลป์อาเซียน ครั้งที่ 1

ประเทศไทยส่งชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) สถาพร สนทอง ได้อธิบายว่า

นำแนวคิดนามธรรมมาสร้างสรรค์ระบำที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต ซึ่งมี ใจเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อสังคมเปลี่ยนไปเกิดการเอารัดเอาเปรียบแย่งชิง กัน ชีวิตเริ่มสับสน และทำสุดต่างหวนหาคืนวันเก่า ๆ โดยการแสดงใช้รูปแบบ นาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยใช้ดอกบัวเป็นอุปกรณ์การแสดง เพื่อสื่อความหมายถึงความ สงบสุขในพุทธปรัชญาและเป็นกิเลสตัณหา นับเป็นสมบัติที่พากันแย่งชิง (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2556)

การแสดงมหรรมนาฏศิลป์อาเซียน ครั้งที่ 2

หัวข้อของการแสดงกำหนดไว้ว่า Dance as a Cultural Horizon โดยกำหนดให้มี รำอวยพร รำที่ใช้อาวุธ และการแสดงประจำท้องถิ่น ได้แก่

1) ระบำชุด “พีระพายัพพิไล” ระบำชุดนี้ สำหรับจัดการแสดงกลางแจ้ง ในคืนที่เปิด งาน (ASEAN NIGHT) เป็นการผสมผสานรำอวยพร และรำอาวุธ ไว้ด้วยกัน

2) ราววยพร แสดงชุดนี้จัดผู้แสดงเป็น 2 กลุ่ม ผู้รำและผู้ถือฉากเคลื่อนที่ ผู้แสดงนำลีลาท่าเต้นของการเชิดหนังใหญ่ คือ ฉากที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ เคลื่อนไหว เป็นกรอบเวที โดยมีผู้ราววยพรเข้าสู่เวทีจากหลังฉากเคลื่อนที่นั้น

3) นิยายแห่งลานเขา แสดงการรบด้วยอาวุธระหว่างไกรทอง และซาลาวัน

4) ออนซอนนิसान แสดงถึงความแห้งแล้งในท้องถื่น จึงทำพิธีส่งบั้งไฟขึ้นให้พญาแถน บันดาลให้ฝนตกให้ความอุดมสมบูรณ์ เมื่อฝนตกดังจึงมีการรำถวาย และจัดบายศรีสู่ขวัญเพื่อเป็นสิริมงคล

5) กิณรีกีรตินันท์ การแสดงชุดนี้ นำระบำชุดกิณรีร่อน และมโนราห์บุชายัญ มาเรียบเรียงทำรำและจังหวะสำหรับระบำหมู่

การแสดงมหรรมนาฏยศิลป์ปะอาเซียน ครั้งที่ 3

ในครั้งที่ 3 ประเทศไทยนำเสนอชุดการแสดงชื่อ “Streams of life” นำกวีวิถีชีวิตคนไทยที่มีความผูกพันกันทั้งความอยู่ การกสิกรรม พิธีกรรม ประเพณีการแสดง สื่อความหมายด้วยลีลานาฏยศิลป์ร่วมสมัย

การแสดงมหรรมนาฏยศิลป์ปะอาเซียน ครั้งที่ 4

ในครั้งที่ 4 กำหนดการแสดงว่า Asean Dance: A Reflection of Present Realities การแสดงใช้ลีลานาฏยศิลป์ร่วมสมัย โครงการที่ได้รับอนุมัติให้จัดขึ้นใหม่หมุนเวียนไปทุก ๆ 2 ปี ในประเทศสมาชิก คือ มหกรรมการละครอาเซียน (Asean the After festival) ซึ่งได้ดำเนินการไปแล้วใน 4 ประเทศ

การสร้างสรรคงานการแสดงถ้าร่วมงานในโครงการด้านศิลปะการแสดงอาเซียน แม้จะกำหนดขอบข่ายการสร้างสรรค์แต่ได้มีมติของคณะกรรมการอาเซียน ว่าด้วยวัฒนธรรม และสนเทศ ตามกรอบแผนงาน 3 ปี ของอาเซียน (1994-1997) ให้พิจารณาถึงจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ ต่อไปนี้

1. กิจกรรมเพื่อเยาวชน
2. พัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรม
3. สะท้อนปัญหาด้านยาเสพติด และการแก้ไข
4. การปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อม
5. ส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคม และเศรษฐกิจ
6. ยกกระดับสถานภาพของสตรี

โครงการมหกรรมนาฏศิลป์อาเซียน และ มหกรรมการละครอาเซียนได้ยุติโครงการลงแล้วปัจจุบันโครงการใหม่ คือโครงการเรือธง เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยจัดคณะกรรมการแสดงจำนวน 20 คน จาก 10 ประเทศ ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในการแสดงชุด RAMAYANA หมุนเวียนแสดงในประเทศสมาชิกและดำเนินการไปแล้วครั้งแรกที่ประเทศเวียดนามในปี พ.ศ. 2541 (สถาพร สันทอง, สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2556)

การแสดงชุด Contemporary Visuality of Thai Philosophy of life

การแสดงมหกรรมนาฏศิลป์ปะอาเซียน ครั้งที่ 1 โดยได้กำหนดแนวความคิดที่จะนำเสนอผลงานในรูปแบบ “การแสดงดั้งเดิมของอาเซียนผ่านมุมมองของศิลปะสมัยใหม่ โดยมีศิลปินที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมงานผู้เข้าร่วมปฏิบัติการและมีการบรรยายพิเศษจากประเทศสมาชิกทั้ง 6 ประเทศ

สำหรับประเทศไทย “สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ” กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งคณะนักแสดงจำนวนกว่า 20 คนไปร่วมการแสดงเทศกาลในครั้งนี้ โดยมีกิจกรรมการบรรยายและการสาธิตการแสดงในชื่อชุด คอนเทมโพรารี วิววลิตี ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ซึ่งสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบลีลา โดย นราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งใช้แนวความคิดสร้างสรรค์ชุดการแสดงจากมุมมองปรัชญาชีวิตแบบร่วมสมัย

การแสดงเป็นการนำเสนอวิถีชีวิตของคนไทยดำเนินไปตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในสมัยก่อนทั้งผู้คนที่อาศัยในเมืองและชาวบ้านต่างมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย และพึ่งพาอาศัยกันด้วยความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและความใกล้ชิดของคนในชุมชนทำให้คนไทยมีความคิดและการประพฤติปฏิบัติไปในรูปแบบเดียวกัน พวกเขาอาศัยร่างกายและจิตวิญญาณของคนอื่นเพื่อให้มั่นใจในความสำเร็จจากความพยายามของพวกเขาบรรทัดฐานทางสังคมของไทยถูกสะท้อนผ่านการละเล่นหลายๆ อย่างซึ่งผู้เล่นจะดำเนินเกมส์และทำตามผู้เล่นส่วนมาก ถึงแม้ว่าวิถีชีวิตของเขาจะอิสระ แต่ผู้หญิงยังต้องอยู่ในโอวาทตามแบบแผนของการแสดงออกที่ถูกต้องตามระเบียบทางสายกลางของศาสนาช่วยให้คนไทยหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและการเผชิญหน้ากันดอกบัวสัญลักษณ์ของปัญญาความจริงและความสงบกำลังเชื่อมความสำคัญลงในจิตใจของคนไทยสมัยใหม่ความซับซ้อนของความสมัยใหม่ทำให้ชีวิตรวดเร็วขึ้นมีเสรีมากขึ้นและอิสระมากขึ้นความอิสระในการแสดงความคิดถูกใช้เป็นเครื่องมือสภาพแวดล้อมของความต้องการชีวิตที่อิสระความรักที่อิสระทำให้จริยธรรมของมนุษย์เสื่อมถอยลงชีวิตให้น้อยลงแต่เอาแต่ได้มากขึ้น การสื่อสารไม่ได้เป็นไปเพื่อความสงบแต่กลับใช้เพื่ออำนาจมากขึ้นชีวิตของคนไทยดำเนินไปตามวิถีธรรมชาติ ความแตกต่างของสังคมสมัยใหม่ได้เชื่อมโยงกับหลักในอดีตการแข่งขันเป็นไปพร้อม ๆ กับความร่วมมือความอิสระ และการพึ่งพาอาศัยกลายเป็นการผสมผสานพึ่งพา

กัน ซึ่งเป็นความอันหนึ่งอันเดียวกับความหลากหลายหลายอย่างในชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในสังคมไทย ได้รับอิทธิพลมาจากจิตวิญญาณ ในอดีตร้อยเรียงเข้ากับปัจจุบัน ดังเช่น ผ้าไหมไทยที่ได้รับการออกแบบในแบบสมัยใหม่ แต่ยังคงรูปแบบที่บางเรียบและสง่างามอย่างผ้าไทย จากมุมมองปรัชญาทำให้ผู้ออกแบบทำเด่น ระเบียบแบบแผนการเล่นสัญลักษณ์และทานองมา สร้างสรรค์การรำไทยแบบร่วมสมัยอย่างมีเอกลักษณ์” (The First Asean Dance Festival Indonesia 6-13 March 1990) โดยใช้นักแสดงทั้งหมด 14 คน ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกนักแสดงที่มีความหลากหลายและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ใช้ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงสื่อสารให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงเรื่องราวของการแสดง โดยการคัดเลือกนักแสดงชายและหญิงที่มีพื้นฐานการแสดงทางนาฏยศิลป์ไทย (โขน-ละคร) จากกองการสังคีต กรมศิลปากรที่มีทักษะการแสดงสาขา พระ นาง ยักษ์ ลิง และนาฏศิลป์สากล รวมทั้งนักเต้นสากลอิสระ โดยมีรายชื่อดังนี้

1. นางสาววรรณพินี สุขสม	ละครพระ
2. นางสาวนิตดา เซาว์ดี (กรีนชัย)	ละครพระ
3. นางสาวธันนดา มณีฉาย	ละครนาง
4. นายศิริพงษ์ ฉิมพาลี	โขน-ลิง
5. นายสมรัตน์ ทองแท้	โขน-พระ
6. นายอำนาจ จาตุประยูร	โขน-ยักษ์
7. นางสาวฐปณีย์ ไพรีพินาศ	นาฏศิลป์สากล
8. นางสาวรียา รัตนภิรมย์	นาฏศิลป์สากล
9. นางสาวรสสุคนธ์ ไตรโภค	นาฏศิลป์สากล
10. นางสาวสุภัทรา พัสตุประดิษฐ์	นาฏศิลป์สากล
11. นายदनัย พานทอง	นักเต้นสากลอิสระ
12. หม่อมหลวงวัฒนวิศิษฐ์ สวัสดิ์วัฒน์	นักเต้นสากลอิสระ
13. นายสุทิน โภาค	นักเต้นสากลอิสระ
14. นายสมพร เปล่งพาณิชย์	นักเต้นสากลอิสระ

ดังนั้น จึงมีนักแสดงที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย จำนวน 6 คน และนักแสดงที่มีพื้นฐานการแสดงนาฏศิลป์ตะวันตก จำนวน 8 คน จากสำนักการสังคีตกรมศิลปากร และนักแสดงสากลอาชีพ อีสระ โดยการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสโอฟี ออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เป็นการแสดงในรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยใช้ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงสื่อสารให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงเรื่องราวของการแสดง

2.4 ปรัชญาในบริบทของสังคมไทยกับการแสดง

ปรัชญาไทยสมัยก่อนมีส่วนคล้ายปรัชญาแบบพุทธ ต่อมาเมื่อนับถือพระพุทธศาสนาก็เป็นแบบพุทธปรัชญาชัดเจน เพราะพระพุทธศาสนาคือรากฐานแห่งภูมิปัญญาไทย ปรัชญาไทยเป็นแบบสำนึกที่มองโลกตามความเป็นจริง และรู้จักปล่อยวาง ไม่จริงจังกับโลก แบบคนแบกโลก หรือ อมทุกข์ ในเมื่อรู้แก่นแท้หรือความจริงของสิ่งต่าง ๆ แสวงหาความรู้จากข้อเท็จจริงที่ปฏิบัติได้ ไม่ยึดอุดมคติเกินไป นราพงษ์ จรัสศรี ได้อธิบายว่า

การแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสโอฟี ออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เป็นงานทดลองที่นำปรัชญาทางศาสนาพุทธ คือ ดอกบัว 4 เหล่า มาใช้ในการแสดง ซึ่งเป็นภาพของการนำเสนอดอกบัวที่มีความยาวของก้านดอก 4 ขนาดด้วยกัน แสดงให้เห็นความคิดของคนในช่วงสมัยนั้นที่ผู้คนมีความเคารพในศาสนา (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2556)

แต่บางครั้งคนเราก็ละทิ้งศาสนาเพราะเหตุผลที่คนในสังคมมีแต่การแก่งแย่งหาประโยชน์เข้าตัวจนลืมไปจากสังคมนั้น นราพงษ์ จรัสศรี ได้อธิบายต่อไปว่า

แต่ก็ยังมีกลุ่มคนบางกลุ่มที่ยังมีศรัทธาในศาสนาและยังใช้ชีวิตชีวิตที่มีความเป็นที่ยุติได้ด้วยอาชีพเกษตรกรรมรวมถึงกับวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญในเรื่องเพศพร้อมกับการแสดงยังได้บอกสภาพภูมิประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าเขาลำเนาไพรด้วยวิธีการโพสต์ท่าทางที่มีการวางองค์ประกอบศิลป์ที่กำหนดท่าทางไว้ได้อย่าง

สวยงามและลงตัว การนำความคิดที่นำเสนอผลงานด้วยวิธีการใช้การประยุกต์ผสมผสานงานศิลป์ต่าง ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องอย่างลงตัวไม่ว่าจะเป็นลีลาของการเคลื่อนไหวของท่าทางที่ออกแบบด้วยกระบวนการทางความคิดที่มีพื้นฐาน (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2556)

นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ยังได้แสดงทรรศนะถึงการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่คำนึงถึงปรัชญาทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นตัวอย่างการแสดงเรื่อง *โนสตาเจีย (Nostalgia)* ดังความว่า

การแสดงนาฏศิลป์เรื่อง *โนสตาเจีย (Nostalgia)* หรือชื่อภาษาไทยคือ *ความหลัง* แสดงในปี ค.ศ.1990 คือการแสดงนาฏศิลป์ที่ผสมผสานเรื่องราวและปรัชญาทางด้านศาสนาพุทธ 2 นิกาย คือนิกายเถรวาท และนิกายมหายาน โดยใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงที่มีโหลขวดแก้ว ดอกบัวหลากหลายขนาด และการอ่านบทกวี โดยดอกบัวในการแสดงมีนัยสำคัญถึงความสูงต่ำของจิตใจมนุษย์ การกระทำของมนุษย์เกี่ยวข้องกับศาสนา เมื่อมีความเชื่อเช่นไรก็แสดงออกเช่นนั้น และการใช้ขวดโหลแก้วก็แสดงถึงการเปรียบเทียบมนุษย์เป็นเหมือนกับสัตว์ เพราะเมื่อมีการเอามือใส่เข้าไปในขวดโหลจะทำให้ผู้ชมมองเห็นภาพของมีนนักแสดงมีลักษณะแผ่ขยายและใหญ่กว่าปกติ เหมือนกับลักษณะของขาและเท้าของสัตว์ (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2558)

จากปรัชญาไทยสมัยก่อน นาฏศิลป์หลากหลายแขนง เช่น นาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ตะวันตก การใช้ข้อคิดจากปรัชญาไทยสมัยก่อนมาประกอบกับการออกแบบโดยใช้ แสง เสียง แนวทางการใช้เสียงดนตรี สิ่งเหล่านี้เมื่อนำมารวมกันเป็นองค์รวมของการแสดงตลอดจนผู้แสดงที่ได้คัดสรร นับเป็นการเพิ่มคุณภาพในงานนาฏศิลป์ได้เป็นอย่างดี

2.5 นาฏยศิลป์สร้างสรรค์

นาฏยศิลป์ เป็นหนึ่งในศิลปะการแสดงที่มีบทบาทต่อสังคมมาช้านาน ได้มีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจนสร้างรูปแบบที่มีอัตลักษณ์ใหม่เฉพาะตนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่รู้จบ ปัจจุบันได้ขนานนามกันว่านาฏยศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อสร้างสรรค์การรับรู้ใหม่ในสุนทรียรสของศิลปะการแสดง

นาฏยศิลป์ หมายถึง การทำท่าทางร้ายรำให้มีความประณีตวิจิตรงดงาม โดยปรุงแต่งจากธรรมชาติเพื่อให้สอดคล้อง กับจังหวะและท่วงทำนองของเพลงมีอยู่ในหลากหลายวัฒนธรรมส่วนคำว่า “สร้างสรรค์” นั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายว่า สร้างให้ดีขึ้น (มักใช้ทางนามธรรม) เช่น สร้างสรรค์ความสุขความเจริญให้แก่สังคม มีลักษณะริเริ่มในทางดี เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะสร้างสรรค์ เมื่อนำคำว่า “นาฏยศิลป์” รวมกับ คำว่า “สร้างสรรค์” จึงมีความหมายว่า รูปแบบหรือลักษณะของการพ้อนรำหรือการละครที่ได้ถูกประดิษฐ์ขึ้นให้วิจิตรงดงามมีลักษณะไปในเชิงสร้างสรรค์ความสุขความเจริญแก่สังคม

สทาศัย พงษ์ศิริณ ได้ให้ความหมายของคำว่านาฏยศิลป์สร้างสรรค์ไว้ว่า

นาฏยสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดประดิษฐ์ท่ารำจากกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการฝึกปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน คือ ขั้นศึกษาเนื้อหา ขั้นฝึกปฏิบัติขั้นฝึกการสังเกตและการวิเคราะห์ ขั้นฝึกประดิษฐ์ท่ารำอย่างอิสระ ขั้นนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์ ขั้นสรุปและประเมินผล เพื่อให้ได้ท่ารำที่ถูกต้องตามแบบมาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการสร้างสรรค์ท่ารำ และพัฒนาจนสามารถค้นพบลักษณะการเคลื่อนไหวหรือลีลาการรำที่สวยงามเหมาะสมกับตัวเอง รวมทั้งสามารถคิดประดิษฐ์ท่ารำตามรูปแบบที่ต้องการทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (สทาศัย พงษ์ศิริณ, สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2558)

เมื่อพิจารณาความหมายตามรูปศัพท์ของคำว่า “นาฏยศิลป์สร้างสรรค์” แล้วสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบหรือลักษณะของงานนาฏยศิลป์ที่ได้ผ่านกระบวนการจัดเตรียมข้อมูลวางแผนออกแบบที่เหมาะสมกับการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจะได้แบ่งอธิบายนาฏยศิลป์สร้างสรรค์เป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

2.5.1 นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ของโลก

นาฏยศิลป์ เป็นส่วนสำคัญต่องานสังคมของมนุษย์เสมอมาอย่างเช่น งานแต่งงาน งานศพ งานพิธีการทางศาสนา การเตรียมพร้อมของทหาร นับตั้งแต่การก่อกำเนิดของมนุษย์ขึ้นมาในโลกใบนี้นั้นนาฏยศิลป์ได้มีวิวัฒนาการกลายเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญต่อการรวมตัวกันของชุมชนและนาฏยศิลป์จะลดบทบาทในการเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่มีต่อความเชื่อในสิ่งเร้นลับหรือศาสนา และเปลี่ยนแปลงไปเป็นกิจกรรมหนึ่งของสังคม เช่น การเต้นรำในงานรื่นเริงต่าง ๆ กิจกรรมในราชสำนัก

คาร์โล บลาซิส (Carlo Brasis) ผู้เขียนทฤษฎีบallet (Ballet) ขึ้นในปี ค.ศ. 1820 ซึ่งยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ได้กล่าวว่า นาฏยศิลป์จะมีประโยชน์กับผู้หญิงเพราะจะทำให้สุขภาพแข็งแรงและสร้างความกระชุ่มกระชวยแม้อายุมากถึงประมาณ 70 ปี (จตุทิ สตีท์, 2525: 8)

ระบำพื้นเมือง (Folk Dance) การเต้นบอลรูม (Ballroom Dancing) และการแสดงประเภทที่ร่วมกันระหว่างการแสดงละครกับการเต้นรำ (Theatrical Dancing) ที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบันนั้นแท้จริงได้กำเนิดมาจากระบำในราชสำนักสมัยเรเนสซองซ์ (Renaissance)

นอกจากที่กล่าวมาแล้วนั้น นาฏยศิลป์ก็ยังมีประโยชน์โดยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมการเต้นของ บ่าว-สาว ในงานแต่งงานของชาวยิว และการเต้นคู่ระหว่างชายหญิงหรือการเต้นของหมู่แขกที่มาในงานรื่นเริง เราจะเห็นได้ว่าการเต้นรำแบบนี้จัดว่าเป็นการเต้นรำเพื่อความบันเทิงของตัวเอง ส่วนนาฏยศิลป์ยังใช้เพื่อความบันเทิงแก่ผู้อื่น เช่น การแสดงที่จัดขึ้นให้ผู้อื่นเข้ามาชมก็นับเป็นการสร้างสรรค์ความบันเทิงแก่ผู้อื่นด้วย

นาฏยศิลป์มีบทบาทที่ทำให้มนุษย์ต้องพลีร่างกายและจิตใจในการเต้นรำ เพื่อเป็นการบวงสรวงบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา จนหลอมตัวเองเกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมักจะส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมของคนในพื้นที่อื่น ๆ ทั่วโลก ยกตัวอย่างเช่น อิทธิพลของนาฏยศิลป์อินเดียที่มีต่อวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ

อิทธิพลของนาฏศิลป์ตะวันตกก็จะมีอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนที่ส่งผ่านเกาหลี ตลอดจนถึงญี่ปุ่น “วัฒนธรรมยุโรปได้รับการส่งผ่านมาจากกรีกโบราณ และวัฒนธรรมกรีกมีพื้นฐานมาจากอียิปต์ ธิมฝั่งแม่น้ำไนล์นี่เอง คือ จุดกำเนิดของนาฏศิลป์ตะวันตก” (อเล็กซานดรา แบลน, 1976: 35)

ในอินเดียเทพเจ้ามีการเต็นรำ ความเชื่อในเรื่องร่างกายที่เต็นรำนั้น นอกจากจะได้ทั้งความอิมเม็ใจแล้วยังถือเป็นการบูชาพระเจ้าด้วย (เจอร์ลด์ โจนส์, 1935: 56) ศาสนาหลายศาสนาต่างก็มีความคิดเห็นในเรื่องของการเต็นรำของตัวเองเช่น ศาสนาฮินดู (HINDU) คนอินเดียที่นับถือศาสนาฮินดูบูชาพระเป็นเจ้าหลายองค์และมีความเชื่อว่าพระกฤษณะ คือ พระผู้แก้ปัญหาและทำงานให้สำเร็จลุล่วงเพื่อช่วยชาวโลก ส่วนพระศิวะ พระผู้เป็นผู้สร้างและทำลาย ในปางหนึ่งของพระศิวะจะเป็นผู้แสดงนาฏศิลป์ตั้งรูปประติมากรรมศิวะนาฏราช จะเห็นว่า รูปปั้นพระศิวะจะมี 4 แขน กำลังรำรำ 4 แขนข้างหนึ่งถือกลองเพื่อให้จังหวะสื่อถึงการสร้างสรรค์ เปลวเพลิงในวงล้อมรอบขาขวารอที่จะขยำมูลาคนี ขาซ้ายยกเบื้องหน้า แสดงถึง ความเป็นอิสระจากโลก

ทับหลังที่ปราสาทพระขรรค์ จะมีภาพจำหลักนางอัปสรกำลังเรียงระบำเพื่อรำเรอพระผู้เป็นเจ้า ในขณะที่มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้และกีฬาของชาติไทยที่แสดงออกถึงความทรหดอดทนและความแข็งแกร่งของทางร่างกายและจิตใจ มวยไทยเริ่มต้นด้วยการไหว้ครู ซึ่งเป็นการรำรำออกท่าแม่ไม้ รุกและรับอย่างสง่างาม แสดงลักษณะแม่ไม้ของวิชาการต่อสู้ คละเคล้ากับเสียงปี่ไทยหวานและ รุกเร้า เป็นจังหวะปลุกวิญญาณการต่อสู้ให้ฮึกเหิม (นันทา ชุนภักดี, บรรณาธิการ, 2537: 246)

ประชาชนชาวแอฟริกาตะวันตก (West Africa) ตะวันตกเฉียงใต้ของไนจีเรีย (Nigeria) ตะวันออกเฉียงเหนือของบราซิล (Brazil) เฮติ (Haiti) และคิวบา (Cuba) รวมทั้งบางชุมชนในนิวยอร์ก (New York) และไมอามี (Miami) จะมีความเชื่อเรื่องของการเปิดประตูทางระหว่างโลก - พระเจ้า - บรรพบุรุษ จะมีพิธีกรรมที่ให้เทพเจ้ามาเข้าทรงในร่างคนที่มีการฝึกฝนกันมานาน มีการเต็นรำเพื่อเชื่อเชิญพระเจ้าทั้งเวลากลางวันและกลางคืน

ชาวฮีบรู (Hebrews) มีความเห็นว่า นาฏยศิลป์เป็นสื่อที่ไม่มีตัวตนที่สามารถเชื่อมต่อกับสรรพสิ่งในโลกได้ ชาวฮีบรูสนใจในนาฏยศิลป์แต่พยายามจะแยกตัวออกจากศาสนาของชุมชนใกล้เคียง จึงเกิดการต่อต้านกรีกและโรมันที่ชอบการบูชาในอดีต และต่อมาเมื่อเกิดมีผู้คนมากมายเริ่มก่อตัวเป็นการต่อต้านตามกัน และผู้ต่อต้านก็หันไปสนับสนุนชาวฮีบรูซึ่งกันกระทั้งเกิดการต่อสู้จนรบชนะ ชาวกรีก-โรมัน จึงมีการประกาศว่านาฏยศิลป์เป็นเรื่องโลกีย์ทางโลก เพราะเหตุนี้แนวคิดในเรื่องของการเข้าทรงในศาสนาคริสต์นจึงผิดไปจากหลักความเชื่อของศาสนาฮินดูและโยรูบา จากเหตุการณ์หนึ่งในคัมภีร์ไบเบิลเมื่อกองทัพของมิเรียม น้องสาวของโมเสส ได้นำคนอียิปต์กลุ่มหนึ่งเข้าไปใกล้ทะเลแดง และระหว่างที่โมเสสปีนภูเขาไปทำการติดต่อกับพระเจ้าโมเสสได้ใช้เวลาอันยาวนานจนทำให้ผู้คนที่รออยู่ที่เชิงเขาเลิกหันไปรวมตัวกันเดินระบำเพื่อบูชาว้าวทองตามประเพณีที่ได้รับมาเมื่อสมัยที่โรมันปกครองอียิปต์ ซึ่งถือเป็นนาฏยศิลป์ที่เป็นบาป โมเสสจึงทรมณ์แค้นจารึกบัญญัติ 10 ประการลงพื้นตามคำบรรยายของ เจรัลด์ โจนส์ การเต้นที่จะเป็นบาปจะมีลักษณะเดินรำเป็นวงเวียน กระโดด กระเด็ง กระดอน ย้ายที่ไปมา หมุนเวียนไปมา กระทับเท้า ร้องเพลง เล่นดนตรี (เจรัลด์ โจนส์, 2535: 38)

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ในคริสต์ศาสนายังมีความเชื่อในเรื่องการเดินรำของนางฟ้าเทวดาบนสวรรค์ ในงานแต่งงานของชาวยิวจะมีประเพณีการเดินรำซึ่งก็ถือเป็นพิธีการทางศาสนาในสมัยเรอเนซซองซ์ครูสอนเดินรำก็ถือเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่การเดินรำเพื่อบูชาพระเจ้า

ชาวกรีก (Greek) โรมัน (Roman) ไมซีนีเนียนส์ (Mycenaean) มิโนอัส (Minoan) อารยธรรมโบราณบนเกาะครีต (Crete) และชาวอียิปต์มีการเดินรำเพื่อผลผลิตทางเกษตรกรรม ผู้หญิงที่มีลูกจะมีการเตรียมการเดินรำฉลองการมีลูก การเดินรำเพื่อเตรียมตัวทำสงคราม เดินรำเพื่อฉลองชัยชนะ เดินรำในงานแต่งงานหรือแม้แต่งงานศพซึ่งถือเป็นการเดินรำเพื่อกำจัดความเศร้าโศกและเพื่อกำจัดโรคภัยไข้เจ็บ นาฏยศิลป์กรีกจะประกอบลีลาท่าเต้น ดนตรีและบทกวี การเดินรำจะจับมือแสดง

ร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการใช้สัตรี่วมในการแสดงเพื่อพิธีกรรม (โนรา เอ็มโบรลีโอ, 1994: 8)

เราจะเห็นได้ว่าในบางท้องถิ่น เช่น อินโดนีเซีย ผู้ที่เข้าร่วมงานศพ จะยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงความยินดีต่อผู้ล่วงลับ และประเพณีการเดินระบำพื้นเมืองในชนบทแถบทวีปยุโรปเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยก่อนการกำเนิดของศาสนาคริสต์เตียน ซึ่งจะมีการจัดงานฉลองการผลัดเปลี่ยนฤดูกาล มีการบูชาเทพเจ้ากรีก มีการเดินร่าอย่างมีพลัง หมุนวนเวียนไปมา กระทั่งเท้าและชายหญิงจะเดินร่าด้วยกัน

งานแต่งงานของชาวยิว-คริสเตียน จะมีพิธีการที่แยกออกเป็น การบูชาในทางศาสนา และเมื่อจบพิธีการทางศาสนา การเดินร่าระหว่างคู่บ่าว-สาวและเครือญาติ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องโลกีย์ทางโลก (Secular) ในตัวบทบัญญัติของศาสนาได้กล่าวไว้ว่า “มนุษย์ต้องละเว้นจากการเดินร่าแบบโลกีย์ทั้งปวง” ศาสนาคริสต์จึงไม่อนุญาตให้มีการเดินร่า ที่ถือเป็นเรื่องโลกีย์ในบริเวณโบสถ์และในคริสต์ศตวรรษที่ 17 และมีการห้ามการเดินร่าแบบงานคาร์นิวัล เพราะถือเป็นการเดินแบบโลกีย์ (เจดรัลย์ โจนส์, 1935: 17)

ส่วนในทวีปอินเดียตอนใต้ ระบำกัททากลิ (Kathakali) มีเนื้อเรื่องที่แสดงเกี่ยวกับสงครามระหว่าง ความดี-ความชั่ว ซึ่งมีผลให้ทำให้โลกเกิดการสันสະเทือน จะเห็นได้ว่านักแสดงเหล่านี้ จะใส่เมคอัพที่ซ้เข้าไปที่ตา เพื่อให้ตาแดงจนดูเหมือนเป็นการแสดงอารมณ์ให้เกิดกับผู้ชมและการแต่งหน้าของการแสดงประเภทนี้ จะมีจุดประสงค์เพื่อให้นักแสดงมีใบหน้าที่ดูแตกต่างไปจากโลกปัจจุบัน หรือชีวิตประจำวัน แม้แต่การเดินในระหว่างการแสดงก็ใช้การเดินด้านข้าง นอกจากตาที่แดงชัดเจนจนผิดธรรมชาติและที่สำคัญนักแสดงจะต้องตีความบทบาทการแสดงให้แตกและเข้าถึงบทบาทของการแสดง นักแสดงจะไม่มีกรออกเสียงใด ๆ ทั้งสิ้น จะมีเพียงเสียงพากย์มาประกอบตลอดการแสดงและมีการตีกลองซุด ในการฝึกฝนการแสดงนักแสดงจะต้องมีการฝึกลีลาท่าทางหรือความรู้สึกของใบหน้าต่อหน้ากระจกและต่อหน้าเพื่อนนักแสดงด้วยกัน เพื่อให้เข้าถึงหัวใจของการแสดง (นราพงษ์ จรัสศรี, 2546: 3-5)

ในราวปลายศตวรรษที่ 19 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 ได้มีการขยายความคิดและการเปลี่ยนแปลงทางความคิดในการนำเสนอรูปแบบการเต้นที่มีลักษณะใหม่ ๆ ขึ้น อิสตอรา ดันแคน (Isadora Duncan) ผู้นำทางด้านโมเดิร์นแดนซ์ ผู้ที่นำเสนอการแสดงที่ต่างไปจากการแสดงที่ดูมีระเบียบแบบบัลเลต์ คลาสสิกและบางทีก็มีลีลาท่าทางที่เข้าไปเข้ามาบ่อยครั้ง ด้วยลักษณะลีลาที่มีความเรียบง่าย แบบทัศนคติจิตวิญญาณแห่งความอิสระ หรือฟรีสปิริต มีลักษณะที่ดูเหมือนการเต้นแบบด้นสด (Improvisation) แต่แท้ที่จริงมีการออกแบบไว้ก่อนนำเสนอเป็นการแสดง เป็นการแสดงลีลาท่าทางของคนธรรมดาทั่วไปซึ่งจะไม่มีเทคนิคของการเตะขาสูง กระโดดสูงหรือแม้กระทั่งการหมุนตัว และแสดงลีลาการแสดงออกของอารมณ์ (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 109)

“มาธา เกรแฮม (Matha Graham ค.ศ.1894-1991) สตริ้นักสร้างสรรค์อีกท่านหนึ่งที่ใช้ลักษณะการแสดงที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันออก มีการเน้นการหายใจซึ่งถือเป็นการปฏิบัติขั้นพื้นฐานของการเคลื่อนไหวของการเต้นทั้งหมด ควบคู่ไปกับการแสดงลีลาท่าทางที่ไม่สวยแต่น่าสนใจ” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 116)

“ดอริส ฮัมฟรีย์ และชาร์ลส์ ไวด์มัน (Doris Humphrey ค.ศ.1895-1958 และ Charles Weidman ค.ศ.1901-1975) ผู้พัฒนาเทคนิคการเต้นที่มีแบบฉบับที่ชัดเจนในเรื่องของการล้มลงสู่พื้น การพุ่งตัวลุกขึ้น (Fall & Recovery) การหยุดนิ่ง (Motionless) และกฎของแรงโน้มถ่วงของโลก (Law of Gravity) เป็นการแสดงในความเงียบโดยใช้เพียงเสียงซ้องเพื่อให้คือนักเต้นระหว่างแสดงงานของฮัมฟรีย์” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 119)

“พอล เทย์เลอร์ (Paul Taylor ค.ศ.1930) ผู้สร้างสรรค์ลีลาท่าเต้นที่ประกอบไปด้วยการวิ่ง กระโดด เดินและแม้แต่การคลาน ซึ่งเทย์เลอร์ได้นำเอาท่าธรรมดาสามัญของมนุษย์มาใช้สร้างสรรค์งานดุสง่างามชวนติดตามเรียกว่า Everyday Movement หรือท่าธรรมดาสามัญที่พบในชีวิตประจำวัน” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 128)

“เจมส์ แวริง (James Waring ค.ศ.1922-1975) ซึ่งจะแสดงเทคนิคของการเต้นบัลเลต์ก่อนแล้วทั้งเทคนิคเหล่านั้นเปลี่ยนเป็นละครใบ้หรือท่าธรรมดาสามัญของคนปกติ” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 134)

ต่อมาราวต้นปี 1960 ได้เกิดนาฏศิลป์ตะวันตกแนวใหม่ที่ได้รับการขนานนามว่ายุค ‘โพสต์โมเดิร์นแดนซ์’ ซึ่ง นราพงษ์ จรัสศรี ได้อธิบายถึงแนวคิดของศิลปินในยุค ‘โพสต์โมเดิร์นแดนซ์’ ไว้ดังนี้

อิวอน เรนเนอร์ (Yvonne Rainer) ได้ใช้คำว่า “นาฏยศิลป์ยุคโพสต์โมเดิร์น ในความหมายที่รวมถึง งานในแบบทดลอง (Experiment Dance) ที่สร้างขึ้นราวต้นปี ค.ศ. 1960 จนถึงปี ค.ศ. 1990 ลักษณะงานของศิลปินที่สร้างสรรค์ขึ้นในยุคนี้ จะมีความแตกต่างแตกแยกกันออกไป จนไม่สามารถจะจำกัดเป็นลักษณะเฉพาะได้” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 137)

เดวิด กอร์ดอน (David Gordon) ซึ่ง นราพงษ์ จรัสศรี ได้เคยร่วมงานด้วย เมื่อครั้งที่ยังเป็นนักเต้นรำอยู่ในคณะ เอกเทมโพรารีตานิซึเอียเตอร์ (Extemporary Dance Theatre) ณ กรุงลอนดอน ในปี ค.ศ. 1984 และ 1987 เป็นผู้ก่อตั้งคณะ พิคอัพตานิซึเอียเตอร์ (Pick Up Dance Company) ในกรุงนิวยอร์ก นอกจากนี้แล้วยังออกแบบงานให้กับอเมริกันบัลเลต (American Ballet) และปารีสโอเปราแอนด์บัลเลต (Paris Opera and Ballet) เขาเรียกตัวเองว่า “ผู้สร้าง” (Constructor) โดยยึดติดกับความไม่เป็นทางการจนบางครั้งทำให้ดูเป็นการบังเอิญซึ่งแสดงออกมาโดยไม่เจตนา ส่วน สตีฟ แพกซ์ตัน (Steve Paxton) บิดาแห่งคอนแทคอิมโพรไวเซชัน (Contact Improvisation) ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้เคยร่วมงานด้วยเมื่อครั้งที่ยังเป็นนักเต้นรำอยู่ในคณะ เอกเทมโพรารีตานิซึเอียเตอร์ (Extemporary Dance Theatre) ณ กรุงลอนดอน ในปี ค.ศ. 1986 การเต้นแบบคอนแทคอิมโพรไวเซชัน (Contact Improvisation) ที่แพกซ์ตันเป็นผู้คิดค้นนั้น เป็นการเต้นรำแนวใหม่ที่ใช้น้ำหนักของร่างกายให้เกิดความสัมพันธ์กับธรรมชาติของแรงโน้มถ่วงของโลก ขณะที่เต้นนักเต้นต่างผลัดกันส่งและรับแรงกับคู่ของตน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎแรงโน้มถ่วงของโลกและความสามารถในการเคลื่อนไหวของแต่ละบุคคลด้วย” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 139)

เมเรดิธ มังก์ (Meredith Monk) เป็นทั้งผู้ออกแบบทำเต้นและผู้ประพันธ์เพลงที่สร้างสรรค์ผลงานที่ดูมีความลึกลับแนวไสยศาสตร์แต่ในขณะเดียวกันเธอก็ยังให้ความสำคัญของงานในรูปแบบละครอยู่ ทริชา บราวน์ (Trisha Brown) จะคำนึงถึงที่ว่าง (Space) การแสดงของเธอใน 20 ปีแรก เธอมิได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของดนตรีและการละครมากนัก แต่เธอใช้กฎเกณฑ์ของกีฬาและการเล่นเกมมาเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์งาน ลูซินดา ไชลด์ส (Lucinda Childs) ได้สร้างสรรค์ผลงานในแบบการทดลอง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของโพสต์โมเดิร์นตานิซึเอียเตอร์ที่มีรูปแบบเรียบง่ายและใช้ลีลาทำเต้นอย่างประหยัดที่สุด เช่น เธอมักใช้การเดิน วิ่ง เหวี่ยง ที่เกี่ยวข้อง

กับจังหวะบนแบบรูปของการแสดงที่อิงกับเรื่องของเรขาคณิต (Geometric Pattern) ซึ่งงานของเธอส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะเป็นกลุ่ม (Group Work) ลอรา ดีน (Laura Dean) ออกแบบและสร้างสรรค์งานที่มีลีลาแบบธรรมชาติ ทำเด่นที่ดูธรรมดาสามัญ มีความเรียบง่ายซ้ำไปซ้ำมา (Repetitive Movement) เธอสร้างและเปลี่ยนแบบรูป (Pattern) การเต้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป นอกจากนี้เธอยังใช้เทคนิคการหมุนตัวอยู่กับที่ ทั้งในเนื้อที่แคบและหมุนวนเป็นวงใหญ่ในเนื้อที่กว้าง นับเป็นการหมุนที่มีเทคนิคที่ต่างออกไปจากเดิมและการหมุนที่มีระเบียบแบบแผนอย่างท่าหมุนในบัลเลต์ และ ทวีลา ธาร์ฟ (Twyla Tharp) นักเต้นที่มีลักษณะเฉพาะตัวในการเต้น คือ ตัวเธอเองไม่ชอบทำท่าเต้นที่มีความธรรมดาสามัญที่ง่ายต่อการปฏิบัติ เพราะเธอคิดว่านักเต้นต้องใช้สมองคิดและคำนวณไปในระหว่างการแสดง เช่น การเต้นกลับหน้ากลับหลัง การลดความเร็วหรือการเพิ่มความเร็วในการเต้น การเต้นที่เคลื่อนที่ไปด้านข้าง การสร้างสรรค์การเต้นรำทั้งหมดนี้เกิดจากการคิดค้นกฎเกณฑ์ของเธอขึ้นมาเอง (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 139-140)

2.5.2 ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนราพงษ์ จรัสศรี

ในอดีตการสร้างงานนาฏศิลป์มีจุดประสงค์เพื่อพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อแสดงกิจกรรมตามวิถีประจำวันของมนุษย์ และเพื่อเป็นเครื่องราชูปโภคในราชสำนัก

นราพงษ์ จรัสศรี กล่าวถึง ความเป็นมาของนาฏศิลป์ไว้ว่า

นาฏศิลป์ เป็นศิลปะที่เก่าแก่ชนิดหนึ่งของโลกในยุคก่อนประวัติศาสตร์ นาฏศิลป์ถือเป็นการแสดงออก (Express) ของอารมณ์ความรู้สึก (Feeling) ที่แสดงออกมาในรูปแบบของกิจกรรมของมนุษย์ บรรพบุรุษของมนุษย์ในอดีตกาลเคยลอกเลียนท่าทางของสัตว์และธรรมชาติแล้วจัดเป็นการแสดงขึ้นเพื่อเป็นการเอาใจหรือแสดงความเคารพต่ออำนาจทางธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถจะหาคำตอบได้ในสมัยนั้น ในนาฏศิลป์จะมีความผูกพันซึ่งเกี่ยวกับจิตวิญญาณของมนุษย์เสมอ นาฏศิลป์มักจะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ เขตแดนพื้นที่ สงคราม ภูตผีปีศาจ ซึ่งจะนำพาไปสู่การพัฒนาการทางด้านนาฏศิลป์ของตัวเอง จนหล่อหลอมออกมาเป็น

อารยธรรม อารยธรรมกรีกโบราณมีความเห็นว่า “นาฏยศิลป์เป็น การแสดงออก
ของร่างกายและจิตใจที่รวมตัวกันได้อย่างสมดุล (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548: 2)

ต่อมาได้มีการพัฒนาไปเป็นการแสดงเพื่อสังคมและความบันเทิง โดยปัจจุบันการสร้างสรรค์
งานนาฏยศิลป์นั้นได้นับถึงความสำคัญกับเรื่องราวทางสังคมที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดย นราพงษ์ จรัสศรี
ศิลปินนักวิชาการผู้บุกเบิกทางด้านนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ และนาฏยศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทยได้
สร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ไว้มากมาย

นราพงษ์ จรัสศรี ได้แบ่งกลุ่มผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏยศิลป์ของตนไว้ ดังนี้

- 1) นาฏยศิลป์เพื่อลีลาการเคลื่อนไหว ที่ให้ความสำคัญกับการนำเสนอลีลา
การเคลื่อนไหวโดยไม่เน้นเรื่องราวหรือองค์ประกอบอื่น เช่น ทรี โซโลส์ (Three Solos) ปี ค.ศ. 1984
แดนซ์ซิ่ง (Dancing) ปี ค.ศ. 1991
- 2) ผู้หญิงและบริบททางสังคม ได้ให้ความสำคัญอย่างลึกซึ้งกับสิทธิสตรีและบริบท
ทางสังคม เช่น พาร์ฟุม (Parfum) ปี ค.ศ. 1989, อีตัว (E-Toor) ปี ค.ศ. 1996
- 3) นาฏยศิลป์ตามวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน เป็นการสะท้อนเหตุการณ์ต่าง ๆ
ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก เช่น สภาวะแวดล้อม นาฏยศิลป์บำบัดเช่นปัจจัยที่หายไป ได้ให้ความสำคัญกับ
เรื่องของสิ่งแวดล้อม เช่น ป่า น้ำ อากาศ ที่คนทำลายจนเสียหายไป งานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์
ชุด “อันดามันสูญเสียแต่ไม่สูญศูนย์” ปี ค.ศ. 2005 (พ.ศ. 2548) ซึ่งแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาของ
ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ทำลายมนุษย์ สังคม และสภาพจิตใจของผู้คงอยู่ เป็นต้น
- 4) นาฏยศิลป์ที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติเช่นงานวลัยราตรี ค.ศ.1989
(พ.ศ.2532) คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟี ออฟ โลฟ (Contemporary Visuality
of Thai Philosophy of Life) ปี ค.ศ.1990 (พ.ศ.2533) ที่ต่างก็ให้ความสำคัญอย่างลึกซึ้งกับ
วัฒนธรรมที่เป็นมรดกของชาติไทย
- 5) นาฏยศิลป์เพื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเช่นคราฟ (Craft) ปี ค.ศ. 1998 (พ.ศ.2541)
นำเสนอประเพณีและวัฒนธรรมของประเทศในแถบซีกโลกตะวันออกเฉียงใต้ เช่น อินโดนีเซีย เขมร
 เป็นต้น

6) นาฏยศิลป์ในแผ่นฟิล์ม เป็นงานนาฏยศิลป์ที่สร้างสรรค์สำหรับงานภาพยนตร์ เช่น บิวตี้ฟูลบ็อกเซอร์ (Beautiful Boxer) ค.ศ. 2005, ขอให้รักจงเจริญ (Me and Myself) ปี ค.ศ.2006 (พ.ศ. 2549)

7) นาฏยศิลป์ในสถานที่เฉพาะหรือศิลปะเฉพาะที่ เช่น งานแสง-เสียงประกอบจินตภาพเรื่อง “คนดีศรีอยุธยา” ปี ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536) และ ปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) งาน “วังลดาวัลย์” ปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547)

8) นาฏยศิลป์เพื่อการแข่งขันกีฬาระดับชาติและนานาชาติเช่นวอล แอนด์ พีช (War & Peace) สงครามและสันติภาพ แสดงในพิธีเปิดกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 18 สนามกีฬาแห่งชาติ 700 ปี จังหวัดเชียงใหม่ เรื่องราวระหว่างความดีความชั่ว ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) งาน โลพี ออฟ เอเชีย (Life of Asia) ในปี ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541)

9) นาฏยศิลป์ที่นำเสนอเรื่องราวที่สื่อความหมายจากวรรณกรรมทั้งของประเทศไทยและนานาชาติ เช่น พระมหาราชก ปี ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549) เจ็อกน้อย (Little Mermaids) ปี ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551) เป็นต้น (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2558)

ที่กล่าวมานี้เป็นงานบางส่วนที่แสดงให้เห็นถึงประเด็นต่าง ๆ ที่มีผู้สร้างสรรค์งานทางนาฏยศิลป์ในประเทศไทยได้เป็นผู้บุกเบิกและสร้างสรรค์งานไว้ก่อนหน้า เป็นตัวอย่างให้ผู้สร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ในรุ่นต่อมาได้สร้างสรรค์งาน และต่อยอดเพื่อให้เกิดผลงานที่ถือว่าเป็นข้อมูลใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อไป

ตัวอย่างนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ในประเทศไทย ที่สร้างสรรค์ขึ้นโดย นราพงษ์ จรัสศรี มีดังนี้

นารายณ์อวตาร

การแสดงนารายณ์อวตาร เป็นการแสดงที่ได้แรงบันดาลใจมาจากทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ เป็นประติมากรรมภาพแกะสลักของพระนารายณ์บนพญานาคอนันตนาคราช ที่ปราสาทหินพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยลักษณะของการแสดงเป็นการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ซึ่งเป็นการตีความแบบใหม่ การผสมผสานจะเป็นรำไทยก็ไม่ใช่ หรือโพสต์โมเดิร์นแดนซ์ ดังนั้นการตีความ

ในรูปแบบใหม่จากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ต่างไปจากการแสดงของไทยแบบโบราณ คือ โขน (จिरายูท พนมรักษ์, 2553: 59)

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง คนตีศรีอยุธยา

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง คนตีศรีอยุธยา มีการจัดการแสดงขึ้น 2 ครั้งด้วยกัน โดยมีศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี รับหน้าที่เป็นผู้กำกับการแสดง ครั้งแรกได้จัดการแสดงขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2535 ณ วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินงานโดยกองทัพบกัรบร่วมกับธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) จัดการแสดงขึ้นในศุภมงคลวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อปี พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นอนุสรณ์ค้ำึงถึงพระราชจริยาวัตร และพระราชกรณียกิจ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ได้ทรงบำเพ็ญ เพื่อประเทศชาติ และประชาชนมาตลอดรัชสมัย พระมหากษัตริย์คุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมอย่างหาที่สุดมิได้ กองทัพบกัรบร่วมกับธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) จึงได้ขอพระราชทานจัดการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง คนตีศรีอยุธยา (ครั้งที่ 1) น้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวาย เพื่อความบันเทิงพระราชหฤทัยเป็นราชบูชา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 กองทัพบกัรบร่วมกับธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ได้ดำเนินการจัดการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง คนตีศรีอยุธยา (ครั้งที่ 2) ขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันเสาร์ที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2538 ณ วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมฉลองมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงครองสิริราชสมบัติมาเป็นระยะเวลายาวนานถึง 50 ปี ทั้งนี้ได้มีการปรับปรุงการแสดงให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินนี้มีความหลัง

การแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินนี้มีความหลัง ณ พระราชวังเดิม กำกับการแสดงโดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี มีวัตถุประสงค์เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในวโรกาสมหามงคล เสด็จเฉลิมถวัลราชสมบัติครบ 50 ปี และเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช น้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงกอบกู้เอกราชให้คืนคงแก่ชาติไทย เมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 รวมทั้งการสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ยังเป็นการประชาสัมพันธ์โครงการบูรณะโบราณสถานในพระราชวังเดิม ตลอดจนการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ

และภาคเอกชนได้ร่วมจัดกิจกรรมกับกองทัพเรือ และเพื่อเป็นการหารายได้สมทบทุนโครงการบูรณะโบราณสถานภายในพระราชวังเดิมอีกด้วย (ลักขณา แสงแดง, 2557: 18)

2.6 ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแนวความคิดในการสร้างงานของการนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดคอนเทมโพรารี วิชาวลิต์ออฟ ไทย พิโลโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) มีดังนี้

2.6.1 จากการสัมภาษณ์ธันนดา มณีฉาย ได้แสดงความคิดเห็นว่า นักแสดงแต่ละคนมีทักษะแตกต่างกันด้านทักษะด้านนาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ตะวันตกในสมัยนั้น นราพงษ์ จรัสศรี มีหลักในการสอนจะบอกการทรงตัว ไม่เหมือนกับการรำละคร รำละครจะมีการย่อขา ประเท้าของนราพงษ์ จรัสศรี จะต้องทำตัวให้อ่อนและค้างไว้ ลีลา การแต่งตัวเป็นแบบสีพื้นฐาน ใส่เสื้อแขนกุด กางเกงคล้าย ๆ กุยเฮง แต่ทรงเหมือนกับผ้าไทยสีต่าง ๆ สีน้ำเงิน สีเขียว สีน้ำตาล ถักดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งสามารถประสบความสำเร็จ ซึ่งในสมัยนั้นคำว่า คอนเทมโพรารี ไม่มีใครรู้จักจะดูแปลกใหม่กว่าคำว่า บัลเลต์ ซึ่งก็หมายถึงการเต้น โดยการเขย่งเท้า ยกมือ ยกขา ยกตัวสูง คำว่าคอนเทมก็ต่างกันโดยสิ้นเชิงเหมือนเอานาฏศิลป์ไทยกับนาฏศิลป์สากลมารวมเข้าด้วยกัน (ธันนดา มณีฉาย, สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2557)

2.6.2 จากการสัมภาษณ์วนิดา กรินชัย ได้แสดงความคิดเห็นว่า งานอาเซียนเป็นครั้งแรกที่ไปแสดง โดยปกติเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทย การแสดงที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทำตัวให้พลิ้วไหว เหมือนกับต้นไม้ สร้างบรรยากาศ อารมณ์ ความรู้สึกให้เป็นเหมือนธรรมชาติ ซึ่งอาจารย์สถาพร สันทอง เป็นศิลปินรุ่นเก่าแต่มีความคิดทางด้านนาฏศิลป์สมัยใหม่ เช่น ท่านคิดว่านาฏศิลป์น่าจะปรับเหมือนเวลาได้ เช่น อาจารย์นราพงษ์ จรัสศรี “ให้นั่งเฉยแล้วปล่อยตัวลงมา” เมื่อซ้อมแล้วคิดว่ามีความแปลกใหม่ เหมือนกับดอกบัวมีความเคลื่อนไหวแบบสูง ทำตัวสบาย เช่น ให้คิดภาพว่าตัวเองไม่ใช่ดอกไม้ให้เป็นดอกบัว ให้คิดสร้างบรรยากาศโดยการให้คิดภาพขึ้นมาเอง ดอกบัวสื่อถึงศาสนา ซึ่งเป็นหัวข้อในการแสดง คือ ความดีและศาสนาพุทธ

ดนตรีในความหมายประกอบท่าทางแต่ละช่วง เช่น อารมณ์ บอกด้วยขลุ่ย บรรเลงเพลงช้า ให้อารมณ์เศร้า แสดงความหลัง ทำให้นักแสดงได้ใช้ลีลาใช้พื้นที่บนเวที อย่างมีจินตนาการที่ได้แสดงออกว่า ต่างคนต่างคิด ต่างจินตนาการของตนเอง โดยลักษณะการเดินด้วยภายใต้ท่วงท่าที่

ข้าเนิบ ดูแล้วน่าค้นหา คิดตามว่าจุดจบจะเป็นอย่างไร วิถีไทยจะไปแบบไหนในท้ายที่สุดซึ่งสุดท้ายแล้ว คนก็กลับคืนมาสู่ศาสนา (วนิดา กรินชัย, สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2557)

2.6.3 จากการสัมภาษณ์ สถาพร สนทอง ผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ไทย สาขาศิลปะการแสดงละคร-โขน ซึ่งท่านเคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายนาฏศิลป์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ได้แสดงความคิดเห็นว่า การแสดงชุดคอนเทมโพรารี วิชวลลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสอโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) โดยมีแนวคิดจากนามธรรม นำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงเพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต ที่มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อสังคมเกิดการพัฒนาต่อไป จึงมีความเอารัดเอาเปรียบแย่งชิงกัน ชีวิตเริ่มสับสน และท้ายสุดต่างหวนหาคืนวันเก่า มนุษย์เรามีการเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน เช่นการใช้ท่ากอดกัน นอกจากนี้ดอกบัวที่ใช้ในการแสดงจะเป็นสัญลักษณ์ในเรื่องของศาสนา ในขณะที่เดียวกันก็เป็นกิเลสตัณหาด้วย นอกจากนี้การแสดงชุดนี้ยังสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนไทยในเรื่องของการละเล่นไทย เช่น การละเล่นเสื่อขำมั่วห้วย

จุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ คือการเรียนรู้ศิลปะประจำชาติของประเทศในกลุ่มอาเซียน ในส่วนของการแต่งกายเน้นการใช้สีที่สื่อถึงธรรมชาติ ด้านดนตรีประกอบการแสดงได้รับเกียรติจาก ชีระ ภูมณี เป็นผู้ออกแบบ การบรรเลงดนตรีไม่มีการกำหนดจังหวะให้นักแสดง แต่นักแสดงจะสื่อความหมายโดยผ่านอารมณ์ที่ผสมผสานกับการใช้ลีลาการเคลื่อนไหวที่เข้มข้น และริบเร่ ในบางขณะไม่มีเสียงดนตรีเพื่อให้ผู้แสดงเคลื่อนไหวในความเงียบ และในส่วนท้ายของการแสดง ได้รับเกียรติจาก ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬรักษ์ ราชบัณฑิต เป็นผู้ประพันธ์บท และเป็นผู้อ่านคำกลอน “รุ่งสวรรค์”

ในการแสดงชุดนี้ยังมีการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงคือดอกบัว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ ที่สำคัญในการแสดงและมีการพ้องร่ำด้วยลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย อุปกรณ์การแสดงใช้สื่อความหมายทั้งความสงบสุขในทางพุทธปรัชญา และเป็นกิเลสตัณหาที่ต่างคนต่างแก่งแย่งแข่งขันกัน ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ได้ออกแบบท่าทางการแสดงชุดนี้ในรูปแบบงานสร้างสรรค์ด้านนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ซึ่งยังไม่เป็นที่นิยมในยุคนั้น จึงนับได้ว่า ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้บุกเบิกและเป็นผู้มีแนวคิดในงานคอนเทมโพรารีแนวหน้าของประเทศไทย (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2557)

2.6.4 จากการสัมภาษณ์ ไพโรจน์ ทองคำสุก นาฏศิลป์อาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ได้แสดงความคิดเห็นว่า การสร้างงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย ต้องมีพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทยที่แข็งแรงจึงจะสามารถมีมุมมองอย่างมีระเบียบแบบแผนในการสร้างงานได้ ยกตัวอย่างเช่น สร้างสรรค์การแสดงเกี่ยวกับโขน จะต้องมึทักษะพื้นฐานในงานโขนอย่างดี จึงจะทำให้งานสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพ มุมมองการสร้างสรรคต้องไม่ถูกจำกัดในกรอบทั้งหมด จะต้องมีการหักเห มีมุมมองที่จะไม่ทำ ให้งานนาฏศิลป์อยู่กับที่ การแสดงจะต้องมีลีลาทางด้านนาฏศิลป์ ท่าเต้น ท่าใช้เท้า ลำตัว ดังนั้นนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยจะต้องอาศัยพื้นฐานนาฏศิลป์ที่ดีจึงจะสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างลงตัว

ทฤษฎีในเรื่องการเคลื่อนไหวจะต้องรู้จักการเคลื่อนไหว เช่น ขยับเท้า ซอยเท้า เก็บเท้า การวิ่งแบบถัดเท้า นาฏยศัพท์ทางนาฏศิลป์สากล เช่น วิ่งเคลื่อนที่ การหมุนตัว ซึ่งแตกต่างจากนาฏศิลป์ไทย สิ่งที่จะขอควรระวังในการสร้างสรรค์การแสดงที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน เช่น ศาสนา วัฒนธรรม ภาษาท่าบางท่าไม่ควรสื่อสารเพราะบ่งบอกถึงศาสนาหรือข้อห้ามของประเทศนั้น ๆ

การที่สร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยในปัจจุบันควรจะต้องมีข้อคิด ข้อควรระวังปฏิบัติและข้อควรระวังในเรื่อง ศาสนา วัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หากมีการศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว ผลงานก็จะออกมาดี เช่น ประเทศไทยเคยไปแสดงในรูปแบบชวนา แต่ชาวซาอุดีอาระเบีย ไม่รู้จัก จึงทำให้ไม่เข้าใจถึงวัฒนธรรม

การสร้างสรรคผลงานต้องมีรูปแบบที่ชัดเจน มุ่งนำเสนอให้ครอบคลุมก็จะทำให้การแสดงสร้างสรรค์โดดเด่น และเข้าถึงได้ง่าย สิ่งหนึ่งที่ได้เปรียบต้องศึกษาจากศิลปินในแต่ละประเภทและจะต้องศึกษามุมมองของศิลปินนานาชาติ นอกจากนี้ในส่วนของลีลาจะมีการจัดระเบียบโครงสร้างของร่างกายที่แตกต่างกัน เช่น ประเทศลาว ช่วงเท้าจะเขย่งเท้า เตะสนเท้าไปข้างหลัง บ้างก็จะไม่ยก กล่าวคือ แต่ละประเทศจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน (ไพโรจน์ ทองคำสุก, สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2557)

2.6.5 จากการสัมภาษณ์ ศิริพงศ์ ฉิมพาลี นาฏศิลป์อาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ได้แสดงความคิดเห็นว่า การแสดงชุดนี้เป็นการนำเอาศิลปะของไทยกับสากลมาผสมผสาน เช่น นั่งพับเพียบ แล้วลอยลงไป ถ่ายทอดให้นักแสดงเข้าใจ อาจารย์สถาพร สนทอง อยากให้นาฏศิลป์มาแสดงแบบร่วม

สมัย ให้มีความกลมกลืนกัน มีลักษณะควบคู่กันไปด้วยกันได้ นาฏศิลป์ไทยกับบัลเล่ย์มีการเคลื่อนไหว ในลักษณะมีลักษณะแขนที่ต่างกันแต่สามารถไปด้วยกันได้ ในส่วนของดนตรี ไม่ว่าจะเป็นการแสดง รำไทยทั้งวง เช่น มีเสียงขลุ่ย ซอ ฉิ่ง ให้เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นไทย สามารถเล่นขึ้นเดียว แล้วนำมาแสดงให้ได้ขึ้นเดียวให้มีลักษณะขึ้นเดียวก็สามารถสื่ออารมณ์ออกมาพร้อมท่าทางได้ ลักษณะเคลื่อนไหว เล่นดนตรีก็ทำได้ ขอให้มีความลักษณะอารมณ์ถ่ายทอดได้ ดนตรีสามารถบ่งบอกถึง อารมณ์ของนักแสดง

เสื้อผ้า ต้องการให้มีลักษณะออกมาเป็นไทยเคลื่อนไหวได้คล่องตัวบ่งบอกถึงวัฒนธรรมไทยได้ จากสีสันของเสื้อผ้า เช่น ออกน้ำตาล สีอิฐทั้งผู้หญิงและผู้ชายใส่สบาย ๆ แล้วการเดินก็จะมี ความคล่องตัว บ่งบอกถึงสถานภาพเป็นบทบาทชาวบ้านไม่เน้นเครื่องประดับมากมาย นราพงษ์ จรัสศรี ทำ ให้วงการนาฏศิลป์ไทยเปิดกว้างทำให้ผู้คนยอมรับการแสดงนาฏศิลป์ตะวันตกและทำให้นาฏศิลป์ ไทยมีค่า ดูแล้วทำให้ไม่เบื่อหน่ายเกินไป การแสดงของ นราพงษ์ จรัสศรี มุ่งเน้นอารมณ์เข้ากับสิ่ง ที่ให้เห็นคล้ายกับการเดินจงกลม นับว่าท่านเป็นผู้บุกเบิกที่เป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ เป็นโอกาสดี ของกลุ่มนาฏศิลป์ไทยที่ นราพงษ์ จรัสศรี มาช่วยทำให้แบ่งจังหวะเพลงแตกต่างจากไทย เช่น นับลง จังหวะแปด เพลงจะมีจังหวะเพลงนำมาสร้างเป็นจังหวะไทยได้ รวมถึงนับเป็นเซทได้ แล้วเข้าใจ จังหวะของเพลงทำให้ทุกวันนี้ทำให้การแสดงสากลมาใช้กับรำไทยได้ด้วย นับจากนั้นมาได้นำแนวคิด มาแสดงกับนาฏศิลป์ไทยได้หลายชุดเช่นเดียวกันและเข้ากับคนไทยได้ เช่น ระบำอาเซียน นำแนว ของสากลมาใช้ของไทย บางคนอาจท้อในการเต้นลักษณะนี้ แต่ก็มีไม่เคยชินติดไปในตัว ทำให้ ใช้ได้ ในรำไทย เช่นเดียวกันนราพงษ์ จรัสศรี มาสอนทำให้ตั้งใจและรำแบบนาฏศิลป์ไทยที่เคยทำมา แต่ครั้งมีการพัฒนาต่อเนื่อง สามารถนำเอานาฏศิลป์สากลมาด้วยกันได้บ่งบอกถึงความเป็นไทย การเดินคล้ายกับเดินจงกลมในศาสนาคล้ายดอกบัว ทุกสิ่งในโลกมีลักษณะเป็นอนิจจัง มีการเกิด แก่ เจ็บ ตายได้ เน้นเรื่องลักษณะลีลา (ศิริพงศ์ ฉิมพาลี, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2557)

2.6.6 จากการสัมภาษณ์ วิชชุตา วุธาติย์ หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรม ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แสดงความคิดเห็นว่า ลักษณะนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยเฉพาะตัว ของศิลปินในผลงานการแสดงโดยเอกลักษณ์ไทย ในงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยของนราพงษ์ จรัสศรี จะมีการนำประสบการณ์ความเป็นเชื้อชาติไทย มีการผสมผสานระหว่างแนวความคิด ลีลา ของนาฏศิลป์ ไทย นาฏศิลป์ตะวันออกและนาฏศิลป์ตะวันตก ทำให้เกิดนาฏยลีลาแบบไทยร่วมสมัยกระบวนท่าที่

ปรากฏจะสะท้อนถึงความเคารพ ขนบธรรมเนียม จารีตดั้งเดิม และสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ โดยคำหนึ่งถึงพื้นฐานความเหมาะสมและไม่ทำร้ายของเก่าลักษณะที่สะท้อน เอกลักษณ์และสื่อความหมายเป็นเชื้อชาติเดียวกัน ปรากฏในงานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ภาษา โดยใช้วรรณกรรมสื่อถึงเอกลักษณ์ของชาติอีกอย่างหนึ่ง ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี ดนตรี นาฏยศิลป์ และศาสนา นอกจากนี้ยังแสดงถึงความเป็นอิสระของผลงานด้านนาฏยศิลป์ส่วนใหญ่ ของนราพงษ์ จรัสศรี จะมีกลิ่นไอของความเป็นไทย ในแทบทุกชิ้นงานดังกล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง เอกลักษณ์ไทยในงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ของนราพงษ์ จรัสศรี ตัวอาจารย์เองได้ซึมซับความเป็นไทยไว้เช่นการเรียนรำไทยในวัยเยาว์ การเรียนด้านสถาปัตยกรรมไทย การอบรมเลี้ยงดูจากคุณพ่อคุณแม่ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ดังนั้นการเป็นศิลปินของนราพงษ์ จรัสศรี จึงได้นำคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ที่ได้จากการ อบรมจากบิดามารดา เพื่อนำมาใช้ในการครองตนอย่างศิลปินที่มีจริยธรรม เมื่อสมัยประมาณ 6 ขวบ จะชอบรำไทยได้ มีโอกาสเรียนรำไทย ชอบมาก ๆ แต่ต่อมาก็มาเข้าเรียนบัลเล่ต์ไปด้วย โดยนิยัส่วนตัว ถ้าทำอะไรก็จะทำให้ได้ดี แม้จะมีอุปสรรค ก็จะไม่ยอมถอยเรียกว่า เป็นเลือดนักสู้ ที่สร้างสรรค์นวัตกรรมและลงทุน เพื่อจะให้งานออกมาอย่างคุณภาพ (วิชชุดา วุธาติตย์, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2558)

ผลงานการสร้างสรรคและการแสดงของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี	
(พ.ศ.2513 – 2526)	
ในประเทศ	ต่างประเทศ
<p>Yellow Birds(2514)</p> <p>Hook ka da ja (2515)</p> <p>จารุฉานาภจักรโฆธ (2516)</p>	<p>Perfume Air (2516)</p>
	<p>Musk(2518)</p> <p>Monkey and Daughter(2520)</p> <p>Monkey of the Inkpot(2521)</p> <p>Waiting for the Snow to Fall(2522)</p> <p>Impersonations(2522)</p> <p>Leon(2522)</p> <p>Tea Dance(2523)</p> <p>Oghamin(2523)</p> <p>No doves only Hawks(2523)</p> <p>Circuit 4(2523)</p>
<p>Solo dance(2023)</p> <p>Candle Flame(2524)</p>	<p>Elegy(2523)</p> <p>Figurines(2523)</p> <p>Wipe of spring(2525)</p>
<p>Tam & company(2526)</p>	<p>The Narrow Road to the Deep(2526)</p> <p>Last dream of a Wounded Man(2526)</p> <p>Clister(2526)</p> <p>Last dream of a Wounded Man(2526)</p> <p>Pendulum (East and West in a life time)(2526)</p> <p>"Sat Chotei"(2526)</p>

ภาพที่ 1 ผลงานการแสดงและผลงานการสร้างสรรคของ นราพงษ์ จรัสศรี

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2513-2526

ที่มา: จุติกา โกลสมหมณี, 2555

ภาพที่ 2 ผลงานการแสดงและผลงานการสร้างสรรคของ นราพงษ์ จรัสศรี
ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2527-2533
ที่มา: จุติกา โทศลเหมมณี, 2555

ผลงานการสร้างสรรค์และการแสดงของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี (พ.ศ. 2539 - 2556)	
ในประเทศ	ต่างประเทศ
'แปลตึงตึงไม่มีขามเหล็ก' (2539) Premiere (2539) ตามเงื้อมฟ้า (2539) โครงการสัมพันธ์ (2540) Flying Swan (2540) จักรเย็บผ้า (2542) สัตว์ประหลาด (2542) บูรณพิธี (2542) Craft (2542)	E-Tour (2539)
วรรณคดีนิพนธ์กรม มหาราชแผ่นดิน (2546) Beautiful Boxer (2546) โศกดาวิไล (2547) 'อุ้งนางผีเสื้อ... สู่ขลุ่ยเสียงใหม่เสียงดนตรี' (2548) พันธมิตร (2548) Phantom (2548) Me and Myself (2548) วรรณคดี จินตนาการ... สีลึงหระล (2548) นางอุกฤษณ์โยกเรือลมน้ำ... สีลึงหระล (2549) 'หุ่น' (2549) สี่ปีเดี่ยว (2549) นางอุกฤษณ์โยกเรือลมน้ำ... 'พระมหาสมุทร' (2548)	
นางอุกฤษณ์โยกเรือลมน้ำ... 'พระมหาสมุทร' (2548) Little Mermaid (2551) Naked Me (2551) Chopin's Piano Sonata (2552) นักร้องรักแรก (2552) Beethoven's Violin Concerto (2553) การแสดงโปลิฟิสิกส์ทางวิทยาศาสตร์ (2553) ภาพยนตร์อนิเมชั่น 'เกิด-ฉันมีสามดาวที่หาง' (2554) ปัจจุบันฉันมีภาพ (2554) Inside the Dancer's Laboratory (2555) สุพรรณภูมิ (2555) Craken (2555) สีส้มจันทน์ (2555) ไททานิค (2555) Wang Kun Kun (2556)	

ภาพที่ 3 ผลงานการแสดงและผลงานการสร้างสรรค์ของนราพงษ์ จรัสศรี

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539-2556

ที่มา: จุติกา โกลสมณี, 2555

2.7 สรุปบท

ในบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย นิยามศัพท์ เฉพาะ นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในโครงการมหกรรมนาฏยศิลป์อาเซียน ปรัชญาในบริบทของสังคมไทยกับการแสดง นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ในบทต่อไปจะได้กล่าวถึงรูปแบบงานวิจัยการออกแบบงานวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลงานที่ได้จากการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการปฏิบัติการวิจัย ตารางกำหนดการ สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และประเด็นในการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 อาร์มภบท

ในบทที่ 2 ของ วิทยานิพนธ์เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด คอนเทมโพรารี วิชวลิตี้ออฟไทยฟิลลอสโอฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ผู้วิจัยได้กล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย นิยามศัพท์เฉพาะ นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในโครงการมหรรมนาฏศิลป์อาเซียน ปรัชญาในบริบทของสังคมไทยกับการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ส่วนในบทที่ 3 นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามในการวิจัย ผลงานที่ได้จากงานวิจัย เครื่องมือใช้ในการวิจัย ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ตารางกำหนดการสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

3.2 รูปแบบงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ นำเสนอการศึกษาข้อมูลการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย นราพงษ์ จรัสศรี การแสดงชุดคอนเทมโพรารี วิชวลิตี้ออฟ ไทย ฟิลลอสโอฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) (ภาพลักษณ์ร่วมสมัยในปรัชญาของไทย) ใช้ลำดับของรูปแบบการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การวิจัยเชิงสร้างสรรค์

เนื่องจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นในการให้คำนิยามเกี่ยวกับความหมายของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้จากหลาย ๆ ส่วน เพื่อรวบรวมและประมวลเป็นความหมายของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ ดังมีรายละเอียดของการค้นคว้าต่อไปนี้

นราพงษ์ จรัสศรี ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์เหมาะสมกับศาสตร์ทุกด้าน เห็นได้ชัดเจนคือ ทางด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และศิลปกรรม เมื่อนาฏยศิลป์เป็นศิลปะการใช้ร่างกาย มนุษย์แต่ละคนก็มีร่างกายคุณสมบัติในการเคลื่อนไหว ไม่เหมือนกัน จึงทำให้การสร้างสรรคักับงานนาฏยศิลป์เกิดความสมดุลเมื่อนำมารวมกัน การวิจัยเชิงสร้างสรรค์จึงเน้นไปที่ความแปลกใหม่ ซึ่งมีกระบวนการในการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ หลีกหนีกฎเกณฑ์เดิม ๆ (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 10 สิงหาคม 2558)

สุกิจ พลประดม ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์เป็นกระบวนการหนึ่งของการค้นคว้าองค์ความรู้ทางด้านวรรณกรรม ซึ่งมีความครอบคลุมไปถึงด้านศิลปกรรมเช่นกัน มุ่งเน้นการแปลหรืออธิบายความหมายปรากฏการณ์ และความสัมพันธ์ของชุดความรู้ทางด้านใดด้านหนึ่ง นำเสนอความแปลกใหม่ของมุมมอง แนวคิด หรือการนำเสนอ โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่มีการตรวจสอบหรือพิสูจน์ได้ตามหลักการ (สุกิจ พลประดม, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2558)

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

องค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่ มักใช้รูปแบบของการวิจัยที่เรียกว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในด้านศิลปกรรมศาสตร์ก็จัดอยู่ในหมวดของความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ด้วยเช่นกัน ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกพิจารณาหลักเกณฑ์ของการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สุภางค์ จันทวานิช ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือการแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติเพื่อหา

ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้จะสนใจ ข้อมูลด้านความรู้ ความคิด ความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคล นอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ มักใช้เวลานานในการศึกษาติดตามระยะ ยาว ใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีหลักในการ เก็บรวบรวมข้อมูลและเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความและสรุปแบบ อุปนัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2556: 13)

โกธารี (KOTHARI) ได้แสดงทรรศนะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพถือว่าให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษา พฤติกรรมศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายก็เพื่อค้นหาแรงจูงใจขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ หลายสิ่งพร้อมกัน การวิจัยชนิดนี้ช่วยทำให้การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ กระตุ้นให้มนุษย์เกิดความชอบหรือไม่ชอบ อย่างไรก็ตามการวิจัยเชิง คุณภาพเมื่อนำไปปฏิบัติก็ค่อนข้างเป็นเรื่องยากพอสมควร ดังนั้นควรจะต้อง มีการวางแผนการวิจัยอย่างรัดกุมและรอบคอบ (Kothari, 2004: 3-4)

นิตา ชูโต ได้แสดงทรรศนะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยหลายสาขาวิชาและเป็นวิธีการ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคม (Social Phenomena) การ ค้นหาและให้ความหมาย (Meaning) ของศิลปินผู้ผ่านประสบการณ์ดังกล่าว ซึ่งเป็นความจริง (Social Reality) ของบุคคลนั้น ๆ ทั้งนี้เป็นเรื่องของ “กระบวนการ” (Process) ตลอดจนถึงการสร้างทฤษฎี (Theory Building) จากบริบทของผู้เกี่ยวข้องในสภาวะทางสังคมนั้น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึง “โลก ทางสังคม” ที่เป็นอยู่นั้นเป็นอย่างไร และสำคัญอย่างไรต่อบุคคล (นิตา ชูโต, 2551: 25)

ณรงค์ โปธิ์พฤษานันท์ ได้แสดงทรรศนะของการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการทำวิจัยโดยการใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ หรือคุณลักษณะที่รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งไม่สามารถจัดทำใน รูปแบบปริมาณได้ คือ ไม่เน้นข้อมูลที่เป็นตัวเลข วัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ในลักษณะนี้ก็เพื่อบรรยายหรือพรรณนาสถานการณ์ (Situation) สภาพแวดล้อม (Phenomenon) ปัญหา (Problem) หรือ เหตุการณ์ (Event) ที่เกิดขึ้นในสังคม ในการเก็บข้อมูลนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น อาจใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึก การวิเคราะห์ ข้อมูล การ วิพากษ์ วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นแล้วสรุปอธิบาย เป็นต้น (ณรงค์ โปธิ์ พฤษานันท์, 2551: 50-51)

งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2548: 39) กล่าวว่า วิธีดำเนินการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) “แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีค้นหาความจริงจากเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ตามความเป็นจริงซึ่งไม่สามารถวัดปริมาณได้”

วิจัยฉบับนี้ ได้นำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์การศึกษา วิจัย จากเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research) เพื่อนำมาเรียบเรียงทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลการศึกษานาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยของ นราพงษ์ จรัสศรี การแสดงชุดคอนเทมโพรารี วิวลลิตี ออฟ ไทย ฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เพื่อศึกษาให้เกิดความเข้าใจในการแสดงชุดนี้

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า **การวิจัยเชิงสร้างสรรค์** และการวิจัยเชิงคุณภาพ ถือเป็น การพิสูจน์องค์ความรู้ ชนิดหนึ่งที่มีต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ในด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ค่านิยม หรือเป็น ประเพณีที่ใช้ยึดถือปฏิบัติกันสืบมาขึ้นตอนในการพิสูจน์องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ จึง เหมาะสมที่จะใช้ในการวิจัยงานนาฏยศิลป์

3.3 การออกแบบงานวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องแนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สะท้อนถึงบทบาททางด้านสังคมไทยผ่านการแสดงชุด “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” นี้ ต้องการศึกษารูปแบบและแนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ของ นราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามไว้ 2 ข้อ ดังนี้

3.3.1 รูปแบบของงานการสร้างสรรค์การแสดงเรื่องคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ของนราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งสามารถแบ่งคำถามออกตามองค์ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ ดังนี้

1) การออกแบบลีลาในการแสดงคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life)

2) การออกแบบเครื่องแต่งกาย การแสดงคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ให้มีเอกลักษณ์ไทยเป็นอย่างไร

3) การออกแบบดนตรี สำหรับการแสดงคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ให้มีเอกลักษณ์ไทยอย่างไร

4) การออกแบบพื้นที่เวทีสำหรับการแสดงคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ให้มีเอกลักษณ์ไทยอย่างไร

5) การออกแบบแสงสำหรับการแสดง คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) เอกลักษณ์ไทยอย่างไร

6) การออกแบบอุปกรณ์การแสดง คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ที่มีเอกลักษณ์ไทยอย่างไร

7) การคัดเลือกนักแสดงสำหรับการแสดง คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟिलลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ให้มีเอกลักษณ์ไทยอย่างไร

3.3.2 แนวคิดในการสร้างเอกลักษณ์ไทยในงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย ของ นราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามไว้ 2 ข้อ ดังนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาแนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตีออฟ ไทยฟिलลอสโซฟีออฟไลฟ์ ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย ซึ่งผลการวิจัยพบประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) แนวคิดการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทยผ่านการเคลื่อนไหวแบบวิถีไทย โดยการเคลื่อนไหวที่นำเสนอลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่พัฒนามาจากรูปแบบและวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจในความเป็นไทย เพราะลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวเหล่านั้นมีลักษณะเป็นธรรมชาติ นำเสนอความเป็นไทยด้วยลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่เรียบง่าย ชัดเจน และตรงไปตรงมา เนื่องจากการนำความเป็นไทยมาใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ สามารถกระทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งไม่เจาะจงไปเฉพาะแต่เรื่องแนวความคิดของนาฏศิลป์ไทยที่เคยเห็นกันมาแต่เพียงอย่างเดียว

2) แนวคิดเรื่องการใช้สัญลักษณ์ในการแสดงนาฏศิลป์สัญลักษณ์เป็นเรื่องจำเป็นมากต่อที่สามารถสร้างภาพจำที่ทำให้นึกถึงชีวิตและวัฒนธรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมผลงานทางนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องของการใช้สัญลักษณ์อย่างมาก เพราะไม่ว่าจะเป็นการใช้ลีลาท่าทางที่เป็นสัญลักษณ์แทนอารมณ์ความรู้สึก เพื่อใช้ในการถ่ายทอดความหมาย ซึ่งเมื่อกล่าวถึงสัญลักษณ์กับนาฏศิลป์จะพบว่ามีอยู่ในหลากหลายรูปแบบเช่น สัญลักษณ์ในลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย หรืออุปกรณ์ประกอบการแสดง หรือแม้แต่สัญลักษณ์ในด้านความหมายที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการสื่อสารถึงผู้ชม

3) แนวคิดเรื่องปรัชญาในการแสดงนาฏศิลป์ปรัชญามักกล่าวถึงเรื่องความจริงหรือความรู้จริงที่มนุษย์ปรารถนา ปรัชญาในทางนาฏศิลป์จึงมักสะท้อนเรื่องราวของความจริงบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือสังคม อาทิ เรื่องจิตวิญญาณ ความดี ความชั่ว มนุษย์ พฤติกรรม ฯลฯ ดังนั้นปรัชญาจึงเป็นสิ่งที่ศิลปินต้องคำนึงถึงในการสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอ

4) แนวคิดการคำนึงถึงการสื่อสารในการออกแบบลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว การออกแบบลีลาและการเคลื่อนไหวนั้น นอกจากการให้ความหมายสำคัญด้านความงามแล้ว ผู้สร้างสรรค์ผลงานยังต้องคำนึงถึงพื้นที่การแสดง ร่างกายของนักแสดง เวลา ความเป็นเอกภาพ (Unity) เนื่องจากนาฏศิลป์เป็นเรื่องของการสื่อสารเรื่องราว และเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับผู้สร้างงาน การสื่อสารทางนาฏศิลป์มีหลายรูปแบบ อาทิ การสื่อสารแบบตรงไปตรงมา การสื่อสารทางอ้อม ซึ่งอาจใช้องค์ประกอบของนาฏศิลป์เป็นส่วนช่วยเติมเต็มให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารของประเด็นนั้น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

5) แนวคิดการคำนึงถึงสภาพสังคมการแสดงนาฏศิลป์ที่มุ่งเน้นเรื่องสภาพสังคมมักจะเป็นงานศิลปะที่เข้าถึงผู้ชมส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นเรื่องของความคิดเห็นหรือสิ่งที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจรวมทั้งมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อาทิ การนำประเด็นเรื่องการเมือง ประเด็นเรื่องหลักปรัชญาและศาสนา ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพ มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์สิ่งเหล่านั้นจะทำให้ผู้ชมเกิดความตื่นตัว เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวของผู้ชมเอง

6) แนวคิดการคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ศิลป์ ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องให้ความสำคัญกับเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก เพราะเนื้อหาที่บอกเล่าเรื่องราวมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรม ความดี และความไม่ดี การสอดแทรกประเด็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นการกระตุ้นให้คนทั่วไปได้ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมที่พึงปฏิบัติ โดยการดำรงตนให้อยู่ในศีลธรรมจรรยา มีทัศนคติและจุดยืนของคุณธรรมจริยธรรมที่ชัดเจนอย่างตรงไปตรงมา

7) แนวคิดการคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโอฟีออฟไลฟ์ ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Versatile) ที่สะท้อนผ่านการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ โดยการผสมผสานเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นการนำเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมตะวันตกมาผสมผสานกับวัฒนธรรมตะวันออกอย่างลงตัว ดังนั้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความสำคัญของงานนาฏศิลป์ให้เข้าถึงกลุ่มผู้ชมมากยิ่งขึ้น และสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับการแสดงนั้น ๆ

3.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทางด้านนาฏศิลป์เชิงคุณภาพ ภายใต้หัวข้อ วิทยานิพนธ์เรื่องแนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทยผ่านการแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทย ฟิลลอสโอฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ของ นราพงษ์ จรัสศรี นี้ มีความประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบเพื่อหาแนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดงเรื่องคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทย ฟิลลอสโอฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ดังนั้นจึงมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างสรรค์การแสดงคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทย ฟิลลอสโอฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ของ นราพงษ์ จรัสศรี
- 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดในการสร้างสรรค์การแสดงคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทย ฟิลลอสโอฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ของ นราพงษ์ จรัสศรี

3.5 ผลที่ได้จากการวิจัย

ในการดำเนินงานผ่านกระบวนการของการวิจัยเพื่อหารูปแบบและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงเรื่องคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้รับผลจากการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบในการสร้างงานนาฏศิลป์การสร้างสรรค์การแสดงเรื่องคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ของ นราพงษ์ จรัสศรี
- 2) แนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดงเรื่องคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary of Thai Philosophy of Life) ของ นราพงษ์ จรัสศรี

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องแนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทยผ่านการแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ของ นราพงษ์ จรัสศรี นี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

3.6.1 การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร ศึกษาข้อมูลเอกสารจากหนังสือ ตำราและบทความทางวิชาการต่าง ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) เอกสารเกี่ยวกับการแสดง “เกณฑ์มาตรฐานศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ทางด้านนาฏศิลป์ในทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักเกณฑ์ในการพิจารณามาตรฐานของศิลปินแบ่งออกเป็น 8 ประการ (วิชชุตา วุธาติศย์, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2557) ดังนี้

จิตวิญญาณ ศิลปินควรมีจิตวิญญาณของผู้สร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งจะเข้าใจงานสร้างสรรค์นั้น ๆ และสามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกที่แฝงอยู่ในการแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รสนิยม ศิลปินควรมีรสนิยมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เนื่องจากรสนิยมจะเป็นตัวกำหนดแนวทางและรูปแบบของผลงานให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของศิลปิน ทำให้ผู้ชมและคนในสังคมสามารถจดจำผลงานนาฏศิลป์นั้น ๆ ได้ว่าเป็นของศิลปินท่านใด

ประสบการณ์ ประสบการณ์ในการแสดงและการสร้างสรรค์ผลงานยิ่งมากเพียงใด ก็ยิ่งเพิ่มเติมและเสริมสร้างทักษะให้กับศิลปินหรือผู้ออกแบบผลงานได้มากเท่านั้นเนื่องจาก ประสบการณ์เปรียบได้กับแบบฝึกหัดที่จะทำให้เกิดทักษะนำไปสู่การพัฒนา ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น ทำให้งานนาฏยศิลป์นั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปรัชญา ศิลปินควรมีหลักปรัชญาในการทำงานเพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ส่งผลให้การสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์มีแบบแผนมากยิ่งขึ้น ทั้งเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อให้เกิดรูปแบบเฉพาะของศิลปิน ผลงานที่สร้างสรรค์มาจากปรัชญาและสร้างสรรค์โดยศิลปินที่มีปรัชญาเป็นของตนเองจะทำให้เกิดผลงานนั้นมีคุณภาพและมีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ความสามารถหลากหลาย ศิลปินควรมีความสามารถรอบด้าน เพื่อการนำมาใช้ บูรณาการและปรับปรุงในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ก็จะทำให้ ผลงานนั้นมีความสมบูรณ์แบบมากขึ้น (ธรากร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2558)

การสร้างสรรค์ ศิลปินควรมีหลักในการสร้างสรรค์ผลงานที่ชัดเจนและเป็น รูปแบบเฉพาะของตน เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับศิลปิน และควรเลือกหลักการสร้างสรรค์ให้เหมาะสม กับแต่ละชุดการแสดง โดยคำนึงถึงบริบทและองค์ประกอบต่าง ๆ

ผู้นำและผู้บุกเบิก ศิลปินควรสรรหาหลักในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ซ้ำซาก หากเป็นผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นมา โดยหลักการรูปแบบ ใหม่ ๆ นั้นเป็นที่นิยมและกลายเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ทำให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตนของศิลปิน ถึงอย่างไรก็ตามศิลปินไม่ควรหยุดนิ่ง ควรสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการแสดง อยู่ตลอดเวลา

การถ่ายทอด ศิลปินควรมีวิธีการถ่ายทอดผลงานนาฏยศิลป์ที่ชัดเจน เนื่องจาก กระบวนการในการถ่ายทอนั้นเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผลงานที่ความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น นักแสดงจะสามารถแสดงออกมาได้ดีเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการถ่ายทอดของศิลปิน รวมถึงการเอาใจใส่ในรายละเอียดต่าง ๆ ของศิลปินอีกด้วย อีกทั้งยังต้องอาศัยความเสียสละทุ่มเท เพื่อพัฒนาและฝึกฝนนักแสดงให้เกิดทักษะอย่างสูงสุด

ผู้วิจัยได้พิจารณาเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้างต้นนี้ได้พบว่า เกณฑ์ดังกล่าวเป็น คุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับงานทางด้านนาฏยศิลป์ เพราะเป็นดัชนีที่ชี้วัดมาตรฐานทั้งของศิลปิน และผลงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งทั้ง 8 คุณลักษณะนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะมีคุณลักษณะบางข้อที่เหมาะสมและ สอดคล้องสำหรับการนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานวิจัยนี้ ทำให้ตระหนักได้ว่าเมื่อศิลปินจะ

พัฒนาศิลปะชนิดใดขึ้นมา นั่น ควรแสดงออกถึงนาฏยลักษณะที่เป็นศิลปะเฉพาะของศิลปินด้วย เพื่อนำไปสู่ผลงานที่มีคุณภาพต่อไป

นอกจากนั้น จุติกา โกศลเหมมณี ยังได้อธิบาย ถึงการสร้างเกณฑ์มาตรฐานการยกย่องศิลปินต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์จากการสัมมนาการสร้างมาตรฐานการยกย่องศิลปินต้นแบบทางด้านนาฏยศิลป์ ครั้งที่ 3 เพิ่มเติมไว้ดังนี้

- 1) การมีจิตวิญญาณความเป็นศิลปิน
- 2) การมีรสนิยม มีความนิยมชอบทางศิลปะที่งามถึงระดับสุนทรีย์
- 3) การมีประสบการณ์
- 4) การมีปรัชญาในการทำงาน
- 5) การเป็นพหุสูต
- 6) การเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์
- 7) การเป็นผู้นำในการสร้างศิลปกรรมที่มีอิทธิพลต่อวงการศิลปะหรือสังคม
- 8) การถ่ายทอดองค์ความรู้ การเป็นครูผู้สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพสูงให้แก่วงการนาฏยศิลป์
- 9) การเป็นผู้หายาก เป็นปราชญ์ที่รอบรู้ หากบุคคลใดจะเทียบเคียงได้ยาก และหาไม่ได้แล้ว
- 10) มีจรรยาบรรณ เป็นการบำเพ็ญตนเป็นศิลปินผู้ใหญ่ อยู่ในศีลธรรมจรรยา มีทัศนคติและจุดยืนที่ชัดเจนว่าด้วยศีลธรรม (จุติกา โกศลเหมมณี, 2556: 82)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า หากศิลปินมีประสบการณ์ทั้งในการแสดงและการสร้างสรรค์มากเพียงใดก็จะยิ่งเพิ่มเติมและเสริมทักษะให้กับศิลปินผู้ออกแบบลีลาได้มากเท่านั้นในผลงานศิลปะทุกแขนงเป็นสิ่งสะท้อนถึงประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีต่อภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามที่ตนเองได้ประสบพบเจอมา ทั้งในอดีต ปัจจุบัน หรือเหตุการณ์ที่อาจคาดการล่วงหน้า เห็นได้จากศิลปะแขนงจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม มักพบว่าศิลปินหรือนักเขียนแต่ละคน ต่างมีวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน และถ่ายทอดศิลปะชนิดนั้น ๆ อย่างแตกต่างกัน ทั้งในแง่ของวิธีการนำเสนอและรูปแบบ แม้ว่าจะมีแก่นแท้หรือจุดประสงค์ของสิ่งที่ต้องนำเสนอในเรื่องเดียวกัน แต่ผลงานเหล่านั้นย่อมมีความเป็นปัจเจกอย่างแท้จริง ประสบการณ์ส่วนตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับศิลปินทุกสาขาอาชีพในการพัฒนาผลงานให้เกิดความโดดเด่น แตกต่าง และสร้างสัญลักษณ์ของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา

2) เอกสารเกี่ยวกับนาฏยศิลป์ร่วมสมัย เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษานาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และหลักการต่าง ๆ ของงานนาฏยศิลป์ร่วมสมัย

3) เอกสารเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ เพื่อหาแนวคิดและหลักการที่สำคัญในการปฏิบัติการออกแบบงานนาฏศิลป์

4) เอกสารจากสำนักวิทยบริการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนสำนักหอสมุดแห่งชาติ

3.6.2 การสัมภาษณ์

ข้อมูลที่ได้ส่วนหนึ่งจะมาจากการดำเนินการสัมภาษณ์ทั้งในเชิงลึกแบบเดี่ยว และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยมีอยู่หลากหลายสาขาทั้งในด้านวิชาการในแต่ละด้าน ซึ่งรวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านศิลปะการแสดง เช่น ศิลปิน ผู้บริหารจัดการแสดง ผู้ที่อยู่เบื้องหลังและเบื้องหน้าทางการแสดง ผู้ชมการแสดง ตลอดจน นิสิต นักศึกษา และนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการแสดง

3.6.3 การสัมมนา

วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทยผ่านการแสดง ชุด "CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE"

ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้หาข้อมูลด้วยการเข้าร่วมสัมมนาในงานโครงการสัมมนาการสร้างมาตรฐานการยกย่องศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 12 เดือนสิงหาคม 2558 และการสัมมนาแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ณ เมือง เซี่ยเหมิน สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 5-18 มิถุนายน 2559 ในประเด็นความรู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ทั้งในบทบาทของผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนา และยังรวมไปถึงการเป็นผู้เข้าร่วมการสัมมนา เนื่องจากการจัดการสัมมนาได้มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดความรู้อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับบทบาท การวิจัย และการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ โดยผู้วิจัยได้แยกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานของ นราพงษ์ จรัสศรี
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์

3.6.4 สื่อสารสนเทศอื่น ๆ

การศึกษาสื่อสารสนเทศอื่นที่เกี่ยวข้องกับการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย “นารายณ์อวตาร พ.ศ. 2546” โดย นราพงษ์ จรัสศรี และการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการสร้างเอกลักษณ์ของงาน เช่น การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย “นารายณ์อวตาร 2003” และการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยนานาชาติ การแสดงชุด "CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE" การแสดงพิธีเปิดการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 38 จามจุรีเกมส์ จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2554 ณ สนามกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.6.5 การสำรวจข้อมูลภาคสนาม

การรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมโดยรวบรวมแบบสอบถามจากผู้เข้าร่วมรับชมการแสดงจากโครงการศิลปะนิพนธ์ทางนาฏศิลป์ของนิสิตชั้นปีที่ 4 ภาควิชา นาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งแสดง ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2555 ซึ่งเป็นโครงการที่จัดขึ้นทุกปี มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอผลงานทางศิลปะที่มีคุณค่าและสร้างความหลากหลายในเรื่องแนวคิด เสนอทั้งแนวอนุรักษ์และสร้างสรรค์ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้เข้าใจศิลปะในนาฏศิลป์มากขึ้น

3.6.6 เกณฑ์มาตรฐานศิลปิน

เกณฑ์มาตรฐานศิลปิน เป็นแนวทางในการนำมามุมมอง แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ในการนำมาเพื่อสัมภาษณ์ศิลปิน ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของไทยผ่านการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยในงานวิจัย เพื่อให้เป็นกรอบในการวิจัยไม่หลงประเด็นในการศึกษา ทำให้ข้อมูลที่ได้ตรงประเด็นและเกี่ยวข้องกับความเป็นมาของงาน

เมื่อได้ข้อมูลจากเครื่องมือที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อศึกษาค้นคว้าถึงประเด็นต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ และจะนำไปสู่การตอบปัญหาของงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย เพื่อหาแนวทางในการสร้างสรรค์และอนุรักษ์มรดกทางนาฏศิลป์และวรรณกรรมของชาติผ่านการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์เพื่อคนรุ่นใหม่สืบต่อไป

โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพศิลปินจากการจัดโครงการสัมมนาการสร้างมาตรฐานการยกย่องศิลปินทางด้านนาฏยศิลป์ ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 12 เดือนสิงหาคม 2558 ซึ่งแบ่งออกเป็นประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

จิตวิญญาณ ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในฐานะนักแสดง

ในการแสดงนาฏยศิลป์ ศิลปินที่แสดงด้วยจิตวิญญาณของนักแสดงจะสร้างความประทับใจอย่างไม่รู้ลืมแก่ผู้ชม เพราะฉะนั้นเรื่องจิตวิญญาณจึงเป็นสำคัญในระดับต้นที่จะขาดไปเสียมิได้ในการพิจารณาเพื่อเชิดชูศิลปินในฐานะนักแสดงในครั้งนี้

รสนิยม ในการนำเสนอผลงานการแสดงในฐานะนักแสดง

รสนิยมจะนำมาซึ่งความมีเอกลักษณ์ให้ผู้ชมทำการสังเกตเห็นคุณภาพที่เป็นเอกภาพของศิลปินในฐานะนักแสดง

ประสบการณ์ ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในฐานะนักแสดง

ถือเป็นเครื่องบ่มเพาะความเป็นศิลปินที่จะต้องสะสมเวลาในการทำงานที่ยาวนานพอ ทั้งนี้รวมถึงสิ่งที่ได้พบเห็นมาตลอดชั่วชีวิตของศิลปินเหล่านั้น

ปรัชญา ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในฐานะนักแสดง

ศิลปินที่มีความเป็นเลิศมักจะมีปรัชญาประจำตัวในผลงานการแสดงที่ถือเป็นหลักในการปฏิบัติงานที่สร้างความศรัทธาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน

ความสามารถหลากหลาย ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในฐานะนักแสดง

ความสามารถที่หลากหลายจะทำให้ศิลปินมีผลงานการแสดงที่ไม่สร้างความจำเจซึ่งจะนำพาผู้ชมไปสู่มิติต่าง ๆ ที่หลากหลายอย่างไม่สิ้นสุด

การสร้างสรรค์ ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในฐานะนักแสดง

ความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้มีแต่เฉพาะในด้านของการออกแบบสร้างงานของศิลปินในฐานะผู้สร้างงานเท่านั้น แต่ในฐานะนักแสดงได้นำความคิดสร้างสรรค์เข้าไปสอดแทรกกับการแสดงทำให้เกิดเอกภาพที่สร้างความประทับใจให้กับผู้ชมอย่างลืมไม่ลง

ผู้นำและบุกเบิก ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในฐานะนักแสดง

ศิลปินนักแสดงจำเป็นต้องมีความริเริ่มการนำเสนอผลงานการแสดงเพื่อทำให้เกิดเอกลักษณ์ที่มีมาก่อนผู้อื่นและถือเป็นแบบอย่างให้กับศิลปินอื่นได้นำไปบูรณาการเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับวงการนาฏยศิลป์ต่อไป

การถ่ายทอด ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในฐานะนักแสดง

การถ่ายทอดเป็นเสมือนปฏิกิริยาย้อนกลับที่จะสร้างความแม่นยำที่จะมีผลให้กับการนำเสนอผลงานในฐานะนักแสดงของศิลปินหลังจากที่ศิลปินผู้นั้นได้รับข้อมูลมาอีกต่อหนึ่งเพราะอีกทั้งยังถือเป็นการสืบทอดความรู้ทางด้านนาฏยศิลป์ให้กับศิลปินรุ่นหลังต่อไป

3.7 ขั้นตอนการปฏิบัติการวิจัย

3.7.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัยบทความ วารสาร สื่อ สารสนเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.7.2 ศึกษาข้อมูลและสังเกตการณ์รูปแบบและลักษณะของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.7.3 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน นาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย เกี่ยวกับแนวคิด มุมมอง และการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ เป็นต้น

3.7.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทั้งหมดเพื่อหาคำตอบงานวิจัย แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สะท้อนถึงบทบาทของสังคมไทยผ่านการแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทย ฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life)

3.7.5 การสัมมนาวิชาการ

3.7.6 การสัมมนากลุ่ม

3.7.7 การชมวีซีดี ชุดการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยโดย นราพงษ์ จรัสศรี

3.7.8 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลและทดลองปฏิบัติการกิจกรรมสัมมนาเชิงวิชาการในเรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยโดย นราพงษ์ จรัสศรี กับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลงาน เช่น ผู้สร้างงาน ผู้ร่วมแสดง และผู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.7.9 เรียบเรียงข้อมูลและข้อคิดเห็นจากแหล่งต่าง ๆ โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องผู้เชี่ยวชาญ และศิลปินรุ่นใหม่ เพื่อหาคำตอบงานวิจัย โดยเฉพาะลักษณะและแนวคิดของการแสดงเรื่องแนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทยผ่านการแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟ ไทย ฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ของ นราพงษ์ จรัสศรี

3.7.10 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษารูปแบบและองค์ประกอบสำหรับการแสดง อาทิ ท่าเต้น ฉาก แสง สี เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ การแต่งหน้า ระยะเวลา และนักแสดงร่วม เป็นต้น

3.7.11 นำปัญหาจากการวิจัยเข้าปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแก้ไขและปรับปรุงงานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.7.12 พัฒนางานวิจัยขั้นสุดท้ายเพื่อ เตรียมจัดพิมพ์และจัดทำรูปแบบรายงานการวิจัย

3.7.13 จัดพิมพ์และจัดทำเอกสารการวิจัยเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทำการเผยแพร่ต่อไป

3.8 ตารางกำหนดการสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ตารางที่ 1 กำหนดการสัมมนา

วันที่สัมมนา	ชื่อผู้ให้สัมมนา	ประเด็นที่ทำการสัมมนา
15 มีนาคม พ.ศ. 2556	ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี	การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย
29 กรกฎาคม พ.ศ. 2557	อาจารย์ ดร.วิชชุดา วุธาติย์	การสร้างสรรคผลงานนาฏศิลป์
13 เมษายน พ.ศ. 2558	อาจารย์ศิริพงษ์ ฉิมพาลี	การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์
16 เมษายน พ.ศ. 2558	อาจารย์สถาพร สนทอง	การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์
10 เมษายน พ.ศ. 2556	อาจารย์จิรายุทธ พนมรักษ์	พื้นที่การแสดง
12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557	อาจารย์ ดร.จตุติกา โกศลเหมมณี	แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการระหว่างศิลปะการแสดงกับนาฏศิลป์
26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557	ดร. ไพโรจน์ ทองคำสุก	การสร้างสรรคนาฏศิลป์ไทยสู่ประชาคมอาเซียน
26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557	อาจารย์วนิดา กรินชัย	หลักการสร้างสรรค์การแสดง
7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557	อาจารย์ธันดดา มณีฉาย	การสร้างสรรคการแสดง
9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557	รศ.พจน์มาลัย สมรรคบุตร	การใช้สัญลักษณ์ในการแสดง
9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557	รศ. ดร. สุกิจ พลประถม	ดนตรีประกอบการแสดง
10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557	อาจารย์วาสนา วีระตัยติกานนท์	การใช้ลีลาการแสดงนาฏศิลป์
24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557	อาจารย์วรรณพินี สุขสม	การสร้างสรรคของนราพงษ์จรัสศรี
18 สิงหาคม พ.ศ. 2558	อาจารย์ ดร.ธรากร จันทนะสาโร	นาฏศิลป์ร่วมสมัย
19 สิงหาคม พ.ศ. 2558	อาจารย์ ดร.สทาศัย พงศ์หิรัญ	แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย
19 สิงหาคม พ.ศ. 2558	อาจารย์สมรัตน์ ทองแท้	การสร้างสรรคการแสดงนาฏศิลป์

3.9 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญกับงานวิจัยมีดังต่อไปนี้

- 1) อาจารย์สถาพร สนทอง นาฏยศิลป์ผู้เชี่ยวชาญ กรมศิลปากร ในประเด็นของแนวทางการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ เพื่อแสดงให้เห็นผู้ชมในระดับนานาชาติ
- 2) ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี ผู้บุกเบิกและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ร่วมสมัย และหัวหน้าภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในประเด็นของแนวทางการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย เพื่อการสร้างสรรค์และการอนุรักษ์เพื่อคนรุ่นใหม่ทั้งในประเทศและระดับชาติและนานาชาติ
- 3) อาจารย์ ดร.วิชชุตา วุธาพิทย อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในประเด็นการเกณฑ์มาตรฐานศิลป์
- 4) อาจารย์จิรายุทธ พนมรักษ์ ผู้มีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏยศิลป์ ข้อมูลที่ได้รับคือ แนวทางการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ทางด้านพื้นที่การแสดง

3.10 ประเด็นในการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ประเด็นในการสัมภาษณ์และแบบสอบถามแบ่งออก ดังนี้

3.10.1 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ ในประเด็นดังนี้

- 1) ข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยในงานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยของ นราพงษ์ จรัสศรี
- 2) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในประเทศ
- 3) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับงานนาฏยศิลป์ร่วมสมัยการสร้างสรรค์การแสดงเรื่องแนวคิดในการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทยผ่านการแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทย ฟิ ลลอส โซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) โดย นราพงษ์ จรัสศรี
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานศิลป์
- 5) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในประเทศไทยและนานาชาติไทยและนานาชาติ

6) ผู้วิจัยจะทำการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับลีลาและองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ของ นราพงษ์ จรัสศรี เท่านั้นเพื่อให้เวลากับการศึกษาการออกแบบลีลาในการแสดงอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

การสัมภาษณ์ถือว่าการยกระดับงานวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือ ในการวิเคราะห์คุณค่าของผลงาน โดยมีกรอบเกณฑ์มาตรฐานศิลปินเป็นกรอบ เพื่อให้ประเด็นคำถามต่อเนื่อง ตรงประเด็นในการศึกษาได้มากที่สุด บุคคลที่ให้สัมภาษณ์จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ ศิลปินแห่งชาติ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผลงาน เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ และมุมมองที่กว้างไกล มีประสบการณ์ และการให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อผลงาน สามารถนำไปสร้างสรรค์งานต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ

3.10.2 การสัมภาษณ์นักแสดงกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นการออกแบบและคัดเลือกองค์ประกอบทางการแสดงด้านนาฏศิลป์โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการสร้างมิตรภาพแก่นักแสดง

1) แบบสอบถามแบบปลายปิดนักแสดงกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นการออกแบบและคัดเลือกองค์ประกอบทางการแสดงด้านนาฏศิลป์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการสร้างมิตรภาพที่ดีแก่นักแสดง

2) แบบสอบถามแบบปลายเปิดนักแสดงกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นการออกแบบและคัดเลือกองค์ประกอบทางการแสดงด้านนาฏศิลป์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่นักแสดง

การสำรวจความคิดเห็นต่อการแสดงผู้วิจัยได้ตั้งคำถามที่มีความเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้

3.10.2.1 แนวคิดของการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทยผ่านการเคลื่อนไหวแบบวิถีไทย

3.10.2.2 แนวคิดเรื่องการใช้สัญลักษณ์ในการแสดงนาฏศิลป์

3.10.2.3 แนวคิดเรื่องปรัชญาในการแสดงนาฏศิลป์

3.10.2.4 แนวคิดการสื่อสารการออกแบบลีลา

3.10.2.5 แนวคิดการคำนึงถึงสภาพสังคม

3.10.2.6 แนวคิดการคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในงานนาฏศิลป์

3.10.2.7 แนวคิดการคำนึงถึงความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม

จากการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้ทั้งหมด มาสังเคราะห์เพื่อศึกษาถึงหลักสำคัญต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้งานวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งเป็นการตอบปัญหาของการวิจัยอีกแนวทางหนึ่งในกระบวนการเพื่อเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.11 สรุปบท

ในบทที่ 3 นี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึง รูปแบบงานวิจัย การออกแบบงานวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลงานที่ได้จากการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการปฏิบัติการวิจัย ตารางกำหนดการสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และประเด็นในการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ในบทต่อไปจะเป็นการวิเคราะห์รูปแบบของการแสดง และวิเคราะห์แนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชวลิตี้ออฟ ไทย ฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

4.1 อารัมภบท

วิทยานิพนธ์เรื่อง แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทย ผ่านการแสดงชุดคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทยฟิลลอสโอฟี ออฟ ไลฟ์ “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการแสดงและแนวความคิดในการสร้างงานของการนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ สื่อสังคมออนไลน์ การสัมภาษณ์คณะผู้ดำเนินงาน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงชุด (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ และการสังเกตการณ์จากวิดีโอที่บันทึกการแสดง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการพรรณนาวิเคราะห์ ให้มีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการจะศึกษา ดังต่อไปนี้

4.2 การวิเคราะห์รูปแบบการแสดง

การศึกษารูปแบบการแสดงในการแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทยฟิลลอสโอฟี ออฟ ไลฟ์ “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” นี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญจากคำถามของงานวิจัยมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกออกเป็น 2 เรื่อง ดังนี้ รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ตามองค์ประกอบ ได้แก่ บทการแสดง การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบลีลา การออกแบบเสียง สถานที่ การออกแบบเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดง การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง การออกแบบแสง และ แนวความคิดของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ โดยผู้วิจัยขอกกล่าวโดยลำดับดังนี้

4.2.1 บทการแสดง

ในส่วนของบทการแสดงมีทั้งสิ้น 3 องค์ ได้แก่ องค์แรกแสดงออกถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของมนุษย์ตามแบบสังคมเกษตรกรรม ต่อมาในองค์สองคือความวุ่นวาย ซึ่งเมื่อมีความเจริญเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตก็ละทิ้งแนวความคิดและความเชื่อแบบดั้งเดิมจนหมดสิ้นจึงก่อให้เกิดปัญหา ความวุ่นวายและสับสน อันนำพาชีวิตไปสู่หนทางแห่งความทุกข์ และในองค์สุดท้าย คือการยึดตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวคือในที่สุดมนุษย์ก็สามารถค้นหาหนทางแห่งการดับทุกข์ โดยน้อมนำหลักปรัชญาท้องถิ่น และทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้มนุษย์มีความสุข

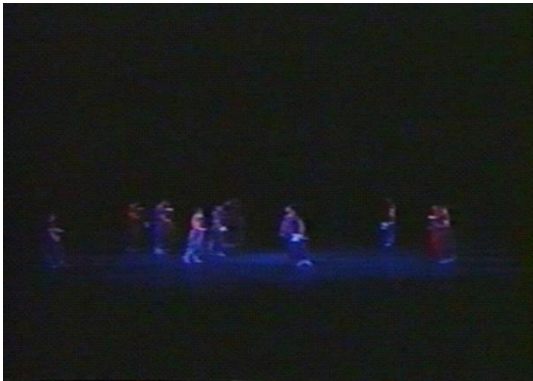
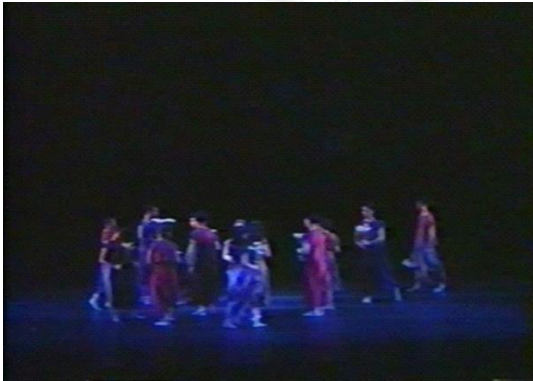

4.2.2 ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว

ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการแสดงศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงสามารถสื่อความหมายไปสู่ผู้ชมในเชิงสัญลักษณ์และในเชิงนามธรรม (Abstract) ธรชญา ภูมิจิโรจน์ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ลีลานาฏศิลป์เป็นภาษาเชิงสัญลักษณ์ที่มีความเป็นนามธรรมสูง (Abstract) ผู้ออกแบบลีลาจึงต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์การแสดงและความสามารถที่จะทำความเข้าใจของผู้ชมด้วย” (ธรชญา ภูมิจิโรจน์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2546)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชวลิตี ออฟ ไทยฟิลลอสโอฟี ออฟ โลฟ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) จากภาพการแสดงที่ปรากฏตั้งแต่ต้นจนจบ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) จากภาพการแสดง

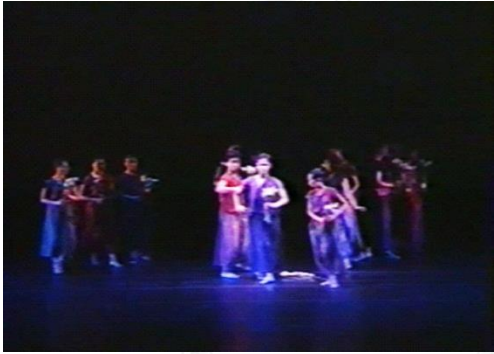

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
1		<p>นักแสดงชายกับหญิงคู่หนึ่งแสดง อากัปกริยาย้อยู่ด้วยกัน โดยมี นักแสดงอีกสองคนยืนประกบ ทางฝั่งซ้ายและขวาของเวที สื่อ ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง เพศชายและเพศหญิง</p>
2		<p>นักแสดงถือดอกบัวเดินมา กลาง เวที สื่อให้เห็นถึงความสงบสุข ในทางพุทธปรัชญา</p>
3		<p>นักแสดงถือดอกบัวยืนกระจาย บนเวทีสื่อให้เห็นถึงความสงบสุข ในทางพุทธปรัชญาในสังคม โดยรวม</p>

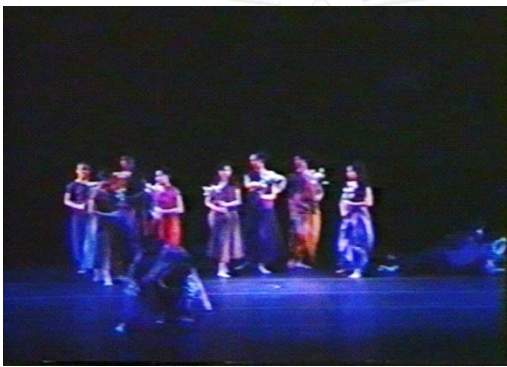

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
4		<p>นักแสดงทั้งหมดถือดอกบัวเดินสวนกันไปมาบนเวที สื่อให้เห็นถึงการเดินทางของความสงบสุขในทางพุทธปรัชญาของชุมชน</p>
5		<p>นักแสดงนั่งขัดสมาธิถือดอกบัว นักแสดงหญิงนอนตะแคงเป็นวงกลม มือถือดอกบัว</p>
6		<p>นักแสดงชายนั่งขัดสมาธิถือดอกบัว นักแสดงหญิงนอนตะแคงเป็นวงกลม มือถือดอกบัวไว้ และมีนักแสดงเดินวนรอบนักแสดงตัวเอกรอบที่ 1</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
7		<p>นักแสดงนั่งขัดสมาธิถือดอกบัว นักแสดงหญิงนอนตะแคงเป็นวงกลม มือถือดอกบัวไว้ และมีนักแสดงเดินวนรอบนักแสดงตัวเอกรอบที่ 2</p>
8		<p>นักแสดงนั่งขัดสมาธิถือดอกบัว นักแสดงหญิงนอนตะแคงเป็นวงกลม มือถือดอกบัวไว้ และมีนักแสดงเดินวนรอบนักแสดงตัวเอกรอบที่ 3 สื่อให้เห็นถึงการเดิน 3 รอบ เพื่อความสงบสุขในทางพุทธปรัชญา</p>
9		<p>นักแสดงหญิงวางดอกบัวไว้กับนักแสดงที่นั่งขัดสมาธิ และมีนักแสดงเดินวนรอบนักแสดงตัวเอกรอบที่ 4 สื่อให้เห็นถึงการคารวะ</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
10		<p>นักแสดงกลุ่มหนึ่งที่อยู่ด้านหลัง จำนวน 4 คน อยู่ในลักษณะยืน จับมือกัน นักแสดงอีกกลุ่มหนึ่ง นอนราบกับพื้นเป็นระนาบเดียวกัน แสดงถึงการเริ่มต้นเข้าสู่การปฏิบัติกิจวัตรในการดำเนินชีวิตประจำวัน</p>
11		<p>นักแสดงดึงมือคู่ตรงกันขึ้นมา สื่อถึงการต่อสู้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน</p>
12		<p>นักแสดงดำเนินชีวิตประจำวันต่อไป</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
13		<p>นักแสดงปฏิบัติท่าทางการดึงมือกันลุกขึ้นและนอนลงต่อไป</p>
14		<p>นักแสดงทำท่าทางการดึงมือกันลุกขึ้นและนอนลงต่อไป</p>
15		<p>ภาพใกล้ของนักแสดงกำลังปฏิบัติท่าทางดึงมือกันขึ้นมา</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
16		<p>นักแสดงปฏิบัติท่าทางดึงมือกันขึ้นมาทีละคู่</p>
17		<p>นักแสดงแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ยืนถือดอกบัว กลุ่มที่ 2 ยืนจ้องมองอยู่ เป็นภาพที่มีให้เห็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน</p>
18		<p>นักแสดงชายและหญิงยืนเป็นแถว ด้านหลัง โดยมีการเคลื่อนไหว ลีลาที่เป็นกลุ่มอยู่ด้านหน้า</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
19		<p>นักแสดงชายและหญิงที่ยืนแถวด้านหลังยื่นหันหน้าเข้าหากัน ส่วนนักแสดงชาย 1 คน ยืนกางแขนโดยมีนักแสดงหญิง 1 คน ถือดอกบัวโชว์ขึ้นเหนือศีรษะ สื่อถึงการนับถือศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ</p>
20		<p>นักแสดงถือดอกบัวอยู่ในมือยื่นไปข้างหน้าและข้างลำตัว โดยมี การเคลื่อนไหว ลีลาที่เป็นกลุ่ม อยู่ทางซ้ายของเวทีด้านหน้า</p>
21		<p>นักแสดงถือดอกบัวอยู่ในมือยื่นไปข้างหน้าและข้างลำตัว เป็น ภาพของการเชิดบูชาศาสนาพุทธ</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
22		<p>นักแสดงชายคนหนึ่งหมอบลงพร้อมกับพื้นมือถือดอกบัวโดยนักแสดงทั้งชายและหญิงที่เหลือใช้มือป栞บประโลมนักแสดงชายที่หมอบลง</p>
23		<p>นักแสดงแบ่งกลุ่มจับมือกันกระจายอยู่ในที่ว่างของเวที โดยมีกลุ่มที่นั่ง กลุ่มที่ยืนถือดอกบัว</p>
24		<p>นักแสดงทั้งหมดโยนดอกบัวขึ้นสู่ที่ว่างเหนือศีรษะ และตกลงบนเวที สื่อถึงการละลายต่อศาสนา</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
25		<p>มีนักแสดงหญิงยืนก้มหน้าบนเวทีเพียงคนเดียว ที่ยังคงยึดมั่นในศาสนา</p>
26		<p>นักแสดงหญิงก้มเก็บดอกบัว ซึ่งดอกบัวกระจัดกระจายอยู่เต็มเวที สื่อถึงการปฏิบัติเพื่อยึดมั่นในศาสนา</p>
27		<p>ท่าต่อเนื่องจากท่าเดิม โดยนักแสดงหญิงเดินออกจากสถานที่นั้นไปในความสงบ</p>

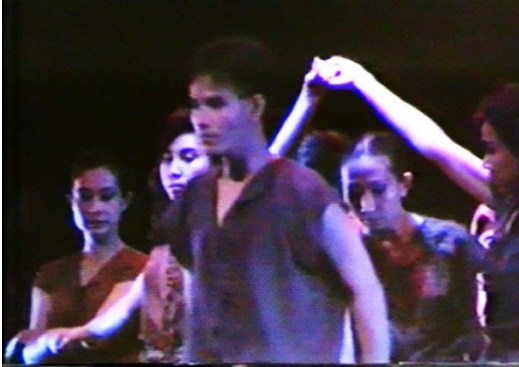

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
28		ภาพใกล้ของนักแสดงหญิงที่เดินเก็บดอกบัวบนเวทีที่ละดอก
29		ภาพใกล้ของการถือดอกบัวบนเวทีโดยนักแสดงหญิงที่เดินเก็บดอกบัวที่ละดอก
30		นักแสดงหญิงชุดสีแดงออกมาเก็บดอกบัวช่วยนักแสดงหญิงคนแรกที่ออกมาเก็บดอกบัวอยู่ก่อนหน้านี้

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
31		<p>นักแสดงหญิงชุดสีแดงออกมาเก็บดอกบัวช่วยนักแสดงหญิงคนแรก</p>
32		<p>ภาพกว้างของนักแสดงหญิงชุดสีแดงออกมาเก็บดอกบัวช่วยนักแสดงหญิงคนแรกที่ออกมาเก็บดอกบัวอยู่ก่อนหน้านี้</p>
33		<p>นักแสดงออกมาเก็บดอกบัวที่กระจัดกระจายเต็มเวที สื่อถึงการหันกลับมาสนใจในศาสนา</p>

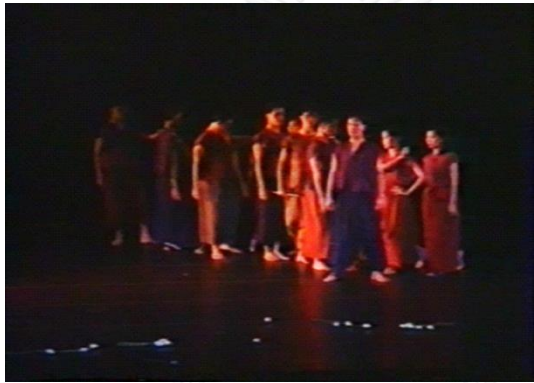

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
34		<p>นักแสดงออกมาเก็บดอกบัวที่ กระจัดกระจายเต็มเวที โดยมี นักแสดงหญิงคนแรกเริ่มนอน ทอดกายลงบนพื้น</p>
35		<p>ภาพต่อเนื่องของภาพที่ 34 นักแสดงออกมาเก็บดอกบัวที่ กระจัดกระจายเต็มเวที</p>
36		<p>นักแสดงต่างออกมาเก็บดอกบัว ที่กระจัดกระจายเต็มเวที</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
37		ภาพต่อเนื่องของภาพที่ 36
38		ภาพต่อเนื่องของภาพที่ 38
39		นักแสดงกลุ่มหนึ่งนอนตะแคงกลางเวทีและนักแสดงอีกกลุ่มยืนมองดู นับเป็นการเข้าสู่ฉากต่อไป

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
40		<p>ภาพใกล้ของนักแสดงกลุ่มหนึ่งเดินวนรอบเวที นักแสดงหญิงใส่ชุดสีแดงนอนตะแคงเดินหน้าไปทางผู้ชม</p>
41		<p>นักแสดงชายคนหนึ่งนั่งขัดสมาธิ โดยมีนักแสดงหญิงนอนตะแคงล้อมรอบ สื่อถึงความสงบในสองลักษณะของการออกแบบท่านี้</p>
42		<p>นักแสดงจับมือกันเป็นวงกลมทั้งนั่งทั้งยืน และนอน สื่อถึงชีวิตของมนุษย์ที่มีขึ้นมีลง แต่ยังคงมีความเอื้ออาทรต่อกัน</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
43		<p>นักแสดงตั้งแถวเดินลอดซุ้มของนักแสดงที่จับมือกันเคลื่อนที่ต่อไป</p>
44		<p>นักแสดงจับมือกันเป็นแถว แล้วเดินทางต่อไป</p>
45		<p>นักแสดงทั้งหมดเดินจับมือต่อกันสื่อถึงการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ ต้องเดินทางต่อไป</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
46		<p>นักแสดงที่เดินจับมือกันมา ปล่อยมือกันและยืนนิ่ง สื่อถึง การหยุดเพื่อที่จะทำอะไรต่อไป ชีวิตของมนุษย์</p>
47		<p>นักแสดงที่เดินจับมือกันมา ปล่อยมือกันและยืนนิ่งทีละคน ๆ สื่อถึงชีวิตของมนุษย์ที่มี แตกต่างกันไป</p>
48	<p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> 	<p>นักแสดงหญิงเดินช้า ชบไหล่กัน สื่อถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและ กัน</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
49		<p>ภาพกว้างของนักแสดงชายและหญิงซบไหล่กัน แยกเป็น 2 แถว สื่อถึงการพึ่งพาอาศัยกันในสังคมกลุ่มของเพศเดียวกัน</p>
50		<p>นักแสดงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นนักแสดงชายล้วน ยืนนิ่ง กลุ่มที่ 2 เป็นแถวนักแสดง หญิงโดยมีนักแสดงหญิงคนหนึ่งก้มตัวลงและนักแสดงที่เหลือกอดตัวนักแสดงคนที่ก้มตัวลงไว้ แสดงถึงการล้มลงบนความช่วยเหลือของเพื่อนมนุษย์</p>
51		<p>นักแสดงจัดกลุ่มเฉียงบนเวทีมีการโน้มตัวไปด้านหน้า สื่อถึงการล้มและมีการช่วยเหลือของเพื่อนมนุษย์</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
52		<p>นักแสดงคู่หนึ่งจับมือกันในลักษณะคนหนึ่งหันหน้าอีกคนหันหลังส่วนนักแสดงที่เหลือเดินก้าวเข้ามาข้างหน้า สื่อถึงการเดินหน้าและถอยหลังของมนุษย์แต่ละคน</p>
53		<p>ภาพใกล้เท้าของนักแสดงแถวหญิงที่จับมือกันในลักษณะคนหนึ่งหันหน้าอีกคนหันหลังส่วนนักแสดงที่เหลือเดินก้าวเข้ามาข้างหน้า</p>
54		<p>นักแสดงจับมืออิงซบกัน สื่อถึงความรักใคร่ปรองดอง</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
55		<p>นักแสดงกลุ่ม 1 จับมือกันโดยยืนเป็นแถวตอน 2 แถว และนักแสดงหนึ่งคนเอนหลังโดยนักแสดงกลุ่ม 1 จับมือกันและรองรับตัวของนักแสดงที่เอนตัวลง สื่อถึงความรักใคร่ปรองดอง</p>
56		<p>แถวนักแสดงชายจับมือกันเดิน โดยมีนักแสดงหญิงเดินร่วมอยู่ตรงกลาง สื่อถึงความรักใคร่ปรองดอง ระหว่าง 2 เพศที่แตกต่างกัน ก้าวเดินต่อไป</p>
57		<p>นักแสดงชายหนึ่งคนก้มหน้าลงพื้น ลักษณะคว่ำหน้าและมีนักแสดงอีก 2 คน กอดหลังไว้ ส่วนนักแสดงอีกกลุ่มยืนนิ่งเฝ้ามอง</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
58		<p>นักแสดงแบ่งเป็น 2 คนเอนกายลงบนที่พักพิง</p>
59		<p>นักแสดงเอนนอนไปด้านหลังที่นักแสดงอีกกลุ่มหนึ่งที่กำลังก้มอยู่</p>
60		<p>นักแสดงบางส่วนก้มตัวลงโดยคว่ำหน้าลงบนหลังของนักแสดงที่คว่ำตัวลง</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
61		<p>แถวนักแสดงชายจับมือกันเดิน โดยมีนักแสดงหญิงเดินร่วมหันหลังอยู่ตรงกลาง สื่อถึงความรักใคร่ปรองดอง ระหว่าง 2 เพศที่แตกต่างกัน ก้าวเดินต่อไป</p>
62		<p>นักแสดงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่ม 1 ที่อยู่ซ้ายมือยืนเป็นกลุ่มและขยายระยะทอดมือจับไหล่ กลุ่มที่ 2 จับกลุ่มรวมตัวกันม้วนตัว สลับที่กัน ด้วยลีลาที่ฉวัดเฉวียน แสดงความแตกต่างของการเคลื่อนไหวของ 2 กลุ่มที่ต่างกัน</p>
63		<p>นักแสดงยืนจับมือกันเป็นแถว เนียงนักแสดงจากด้านซ้ายจับมือแตะไหล่ สื่อถึงความสามัคคีเดินไปด้วยกัน</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
64		<p>นักแสดงแบ่งออกเป็น 5 คู่ กลุ่มที่ 1 คว่ำตัวลงพื้นกลุ่มที่ 2 เอนหลัง ทับกลุ่มนักแสดงกลุ่มที่ 1 สื่อถึง คู่รักที่มีความรักใคร่ปรองดอง</p>
65		<p>ภาพต่อเนื่องของภาพที่ 65</p>
66		<p>นักแสดงหญิงกลุ่มที่ 1 นอนหงายกับพื้น นักแสดงชายกลุ่มที่ 2 อยู่ในลักษณะทำย่นและใช้มือดึงแขนนักแสดงหญิงกลุ่มที่ 1 แสดงถึงการช่วยเหลือระหว่างชายหญิง</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
67		<p>นักแสดงชายกางแขนจนสุดแขน และใช้มือจับกันไว้กับนักแสดงหญิง 2 คนหมุนเวียน ในพื้นที่ว่างอย่างโดดเด่น</p>
68		<p>นักแสดงทั้งกลุ่มนอนราบลงไปบนพื้นเวทีอย่างฉับพลัน สื่อถึงความสงบนิ่งชั่วขณะ</p>
69		<p>นักแสดงกลุ่มที่ 1 นอนราบกับพื้นและนักแสดงอีก 1 คนใช้มือดึงแขนนักแสดงกลุ่มที่ 1 ให้ลุกขึ้นมาทั้งกลุ่ม สื่อถึงชีวิตของมนุษย์ที่มีขึ้นมีลง แต่ยังคงมีความเอื้ออาทรต่อกัน</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
70		ภาพต่อเนื่องของภาพที่ 69
71		นักแสดงกลุ่ม 3 คน 3 กลุ่ม แสดงลีลาลักษณะการดึงแขนนักแสดง 2 คนในแต่ละกลุ่มประสานมือรองรับนักแสดงคนอื่นที่เหวี่ยงอีก 1 คน สื่อถึงชีวิตของมนุษย์ที่มีการต่อสู้ แต่ยังมีความเอื้ออาทรต่อกัน
72		นักแสดงนอนราบกับพื้นโดยอยู่ในลักษณะคว่ำหน้า สื่อถึงชีวิตของมนุษย์ที่มีขึ้นมีลง แต่ทั้งกลุ่มหรือสังคมต้องจบการเคลื่อนไหวลงอย่างฉับพลัน

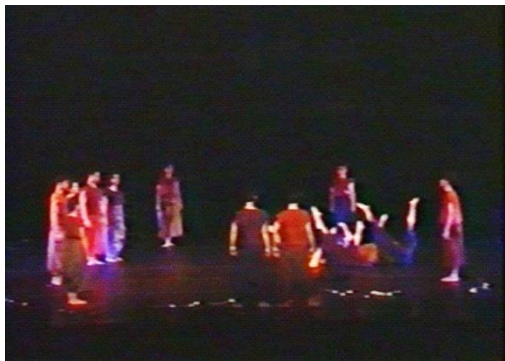

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
73		<p>นักแสดงกลุ่มที่ 1 เดินหันหน้ามาทางเวที นักแสดงกลุ่มที่ 2 ดึงแขนนักแสดงกลุ่มที่ 1 สู่ถึงชีวิตของมนุษย์ที่มีขึ้นมีลง แต่ต้องกลับมาช่วยกันเดินทาง โดยมีความเชื่ออาทรต่อกัน</p>
74		<p>นักแสดงจับมือกันต่อกันไปเป็นวงมีก้มหน้าและโน้มตัวตึงกัน สู่ถึงชีวิตของมนุษย์ที่มีความขัดแย้งกันตลอดเวลา</p>
75	<p style="text-align: center;">จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> 	<p>นักแสดงทั้งหมดยืนนิ่งบนเวทีเพื่อรอเวลาการเคลื่อนไหวในช่วงต่อไป</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
76		<p>นักแสดงจับมือกันแล้วเอียงตัว เข้าหากันเป็นวงกลม สื่อถึงความ ขัดแย้งในชีวิตของมนุษย์ที่มีกัน</p>

ตารางที่ 3 การอธิบายกระบวนการท่าในการแสดงชุด “CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE” (ต่อ)

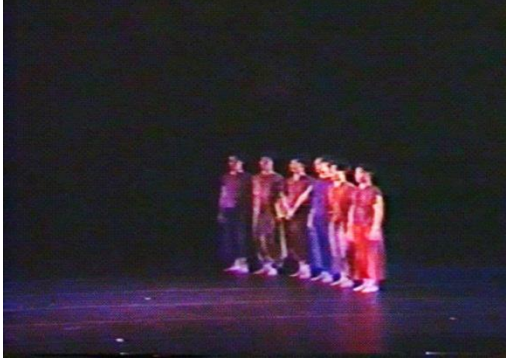

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
77		<p>นักแสดงทั้งหมดนอนหงายบน เวที สื่อถึงความสงบ</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
78		<p>นักแสดงกลุ่มรอบนอกยืนกระจายกัน กลุ่มที่อยู่ข้างในประสานมือจับกันโน้มตัวไปด้านซ้ายของเวที</p>
79		<p>นักแสดงกลุ่มที่ 1 นอนเอียงตัวที่พื้นโดยมีนักแสดงกลุ่มที่ 2 ใช้มือดึงแขนนักแสดงกลุ่มที่ 1 ด้วยความเอื้ออาทรต่อกัน นักแสดงกลุ่มที่ 3 เดินไปที่เวทีด้านหลังอย่างไม่สนใจ</p>
80		<p>นักแสดงกลุ่มที่ 1 ยืนนิ่งเป็นหน้ากระดาน นักแสดงกลุ่มที่ 2 อยู่ในท่า นักแสดง 4 คู่ ประคับประคองซึ่งกันและกัน โดยมีนักแสดงที่เหลือยืนสังเกตการณ์อยู่ด้านหลัง</p>

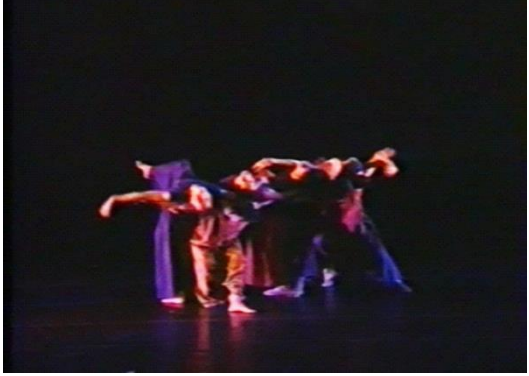

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
81		<p>นักแสดงกลุ่มที่อยู่ด้านขวาของเวทียืนตรงมองดู กลุ่มที่ 2 ซึ่งนอนหงายหน้าแล้วยกขาทั้งสองข้างชี้ขึ้นฟ้า สื่อถึง การสังเอดูชีวิตของมนุษย์กลุ่มอื่นที่มีชั้นมีลงอย่างไม่มีความเอื้ออาทร ไม่มีการช่วยเหลือต่อกัน</p>
82		<p>นักแสดง 2 กลุ่ม สลับกันแสดงระหว่างผู้ผู้สังเอดู และผู้ที่เดือดร้อนที่ต้องการความช่วยเหลือที่แสดงอยู่กลางวง</p>
83		<p>ภาพต่อเนื่องจากภาพที่ 82</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
84		ภาพต่อเนื่องจากภาพที่ 83
85		นักแสดงยืนดิ่งแขนนักแสดงคนที่นั่ง สื่อถึงการชักชวนกันไปปฏิบัติงานที่เป็นกิจวัตรประจำวัน
86		นักแสดงดิ่งกระซอกแขนกันจากขวามือเป็นคู่ นักแสดงกลุ่มด้านซ้ายดิ่งมือกันแล้วโน้มตัวตาม ด้วยลีลาที่ต่อเนื่องจากภาพที่ 85

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
87		<p>นักแสดงทั้งกลุ่มล้มตัวลงเป็น แถวทแยงมุม</p>
88		<p>นักแสดงจับมือนั่งต่อกันรองรับ น้ำหนักนักแสดงที่อยู่ด้านหน้าซึ่ง เอนตัวทิ้งน้ำหนักไปด้านหลัง</p>
89		<p>นักแสดงชายคนหนึ่งยื่นกอดเอา นักแสดงที่อยู่ในลักษณะทำยีน และคว่ำหน้าลงบนพื้น</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
90		<p>นักแสดงยืนนิ่งบนเวทีเป็นแนวเฉียง สื่อถึงการชักชวนกันไปปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน</p>
91		<p>นักแสดงยืนนิ่งบนเวทีและมีนักแสดงคนหนึ่งยื่นเท้าข้างซ้ายออกมาหน้าเวที</p>
92		<p>นักแสดงชาย 3 คน ยืนและใช้มือรับนักแสดงชายคนหนึ่งลักษณะเอนหลังลง</p>

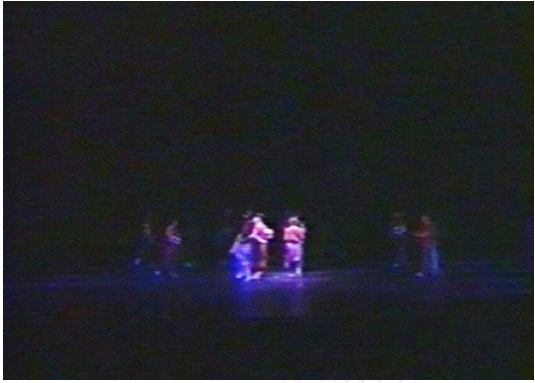

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
93		<p>นักแสดง 1 คน เอนหลังทิ้งน้ำหนักลงบนแฉกนักแสดงที่ใช้แขนกอดไหล่โค้งตัวคว่ำลงด้านหน้าเพื่อรองรับนักแสดง 1 คน ที่เอนหลัง</p>
94		<p>นักแสดง 4 คู่ยื่นหันหน้าเข้าหากันในลักษณะจับมือกัน สื่อถึงความรักใคร่ปรองดอง</p>
95		<p>การเคลื่อนไหวต่อเนื่องของนักแสดง 4 คู่</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
96		<p>นักแสดงกลุ่มที่ 1 นอนหงาย นักแสดงกลุ่มที่ 2 นั่งก้มหน้าลงหา นักแสดงกลุ่ม 1 สื่อถึงการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยาม เดือนร้อน</p>
97		<p>นักแสดงชายและหญิงจับมือต่อกัน เป็นแถวแล้วโค้งตัวลง ทำให้เกิด เป็นแนวเส้นที่ไปในทางเดียวกัน</p>
98		<p>นักแสดงทั้งหมดยืนนิ่งบนเวที แบ่งเป็น 4 คู่ สื่อถึงความสัมพันธ์ รักใคร่ระหว่างชายหญิง</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
99		<p>นักแสดงกลุ่มที่ 1 ชายเดี่ยว 3 คนยืนมองนักแสดงกลุ่มที่ 2 ซึ่งนักแสดงกลุ่มที่ 2 มี 2 คน คือนักแสดงชาย 1 คน นักแสดงหญิง 1 คนนักแสดงชายรับน้ำหนักนักแสดงหญิงในลักษณะท่าที่นักแสดงหญิงยืนเอนตัวไปด้านหลัง สื่อถึงความรักใคร่ระหว่างชาย 4 หญิง 1</p>
100		<p>นักแสดงทั้งหมดบ้งกั้นอนลงที่พื้นเวที บางคนยื่นแขนขึ้นมาประกอบกัน โดยมีนักแสดงชายบางคนนอนทับนักแสดงที่อนลงที่พื้นเวที จัดเป็นภาพวิวิทัศน์ทางธรรมชาติภูเขาและน้ำตก</p>
101		<p>ภาพต่อเนื่องนักแสดงทั้งหมดหมุนเวียนกัน เปลี่ยนตำแหน่งไปมาเพื่อจัดองค์ประกอบเป็นภาพสามมิติ ที่สื่อถึงภาพวิวิทัศน์ทางธรรมชาติในประเทศไทย</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
102		<p>ภาพต่อเนื่องนักแสดงทั้งหมด หมุนเวียนกัน เปลี่ยนตำแหน่งไป มาเพื่อจัดองค์ประกอบเป็นภาพ สามมิติ ที่สื่อถึงภาพวิวิธทัศน์ ทางธรรมชาติในประเทศไทย</p>
103		<p>นักแสดงกลุ่ม 1 อยู่ในลักษณะ จับตัวนักแสดงกลุ่มที่ 2 ไว้ สื่อถึง ความรักใคร่ปรองดองสลับกับ ภาพต่อเนื่องสามมิติ ที่สื่อถึงภาพ วิวิธทัศน์ทางธรรมชาติใน ประเทศไทย</p>
104		<p>นักแสดงกลุ่มที่ 1 เอนตัวไป ด้านหลัง นักแสดงกลุ่มที่ 2 จับ มือในท่ายกแขนสูงของนักแสดง กลุ่มที่ 1 สื่อถึงความเชื่อใน พิธีกรรม</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
105		<p>นักแสดงยืนหันหน้าไปทางซ้ายของเวที ส่วนอีกกลุ่มเดินหันหลังให้กับด้านหน้าเวที สื่อถึงความเชื่อในพิธีกรรม</p>
106		<p>นักแสดงกลุ่ม 1 ยกนักแสดงคนหนึ่งขึ้นจนสุดแขน เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม</p>
107		<p>นักแสดงเดินออกมาจากหลังเวทีตามกันมา สื่อถึงการเดินทางต่อไปอย่างไม่มีจุดจบ</p>

ลำดับภาพ	ภาพการแสดง	ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว
109		<p>นักแสดงกลุ่มข้างนอกยืนกระจายกันเป็นวงกลมหันหน้ามองกลุ่มที่อยู่ด้านในที่จับมือและประชิดตัวกัน</p>
110		<p>นักแสดงเดินจับมือกันเป็นกลุ่ม สื่อถึงการเดินทางต่อไปอย่างไม่มีจุดจบ</p>
111		<p>นักแสดงจัดเป็นแถวหน้ากระดาน 2 แถว แล้วจับมือกัน สื่อถึงการเดินทางต่อไปอย่างไม่มีจุดจบ จนหายออกไปจากพื้นที่เวที</p>

ที่มา: วิดีทัศน์บันทึกภาพการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี
 วิชาวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life)
 บรรยายภายใต้คำปรึกษาของ นราพงษ์ จรัสศรี

ลีลา (Movement) ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสอโซฟี ออฟ โลฟ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) พบว่ามีการใช้ภาษาท่าทางในการสื่อสาร โดยนักแสดงใช้ร่างกายเป็นส่วนประกอบสำคัญ ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงประกอบด้วย ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่พบได้ในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) อาทิ การยืน เดิน นั่ง นอน ที่นำมาออกแบบเป็นการเคลื่อนไหวแบบนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย การใช้ภาษาท่าทางในการสื่อสารเปรียบเสมือนกับการใช้ภาษาพูดโดยไม่ต้องเปล่งเสียง แต่มีการใช้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายแสดงออกมาเป็นท่าทาง ซึ่งทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจและรับรู้ถึงความหมายที่ต้องการสื่อสารได้ ดังที่นางพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสอโซฟี ออฟ โลฟ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ได้กล่าวไว้ว่า “การเคลื่อนไหวที่บอกเรื่องราวผ่านอิริยาบถต่าง ๆ ที่สามารถสื่อสารกับคนทั้งโลกได้” (นางพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2555)

ทั้งนี้ศิลปินยังสามารถออกแบบลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวให้มีความวิจิตรงดงามหรือมีความแปลกใหม่ รวมทั้งยังสามารถบูรณาการความแตกต่างกันในด้านของเวลาได้ อาทิ เรื่องราวที่ต่างยุคสมัยกัน แต่สามารถนำเรื่องราวนั้นมาร่วมแสดงในคราวเดียวกันได้

นอกจากลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสอโซฟี ออฟ โลฟ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) จะเป็นลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมอย่างเด่นชัด ในด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านศาสนา ปรัชญา และความเชื่อ แล้วนางพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงชุดนี้ยังได้ออกแบบลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่สื่อสารถึงลักษณะภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาลำเนาไพร และอิริยาบถต่าง ๆ อาทิ การละเล่นของไทย ได้แก่ เสือข้ามห้วย วีรชีข้าวสาร โพงพาง การประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำนา ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่สื่อสารถึงเพศสภาพ อาทิ ผู้ชายทำงานร่วมกับผู้ชาย ผู้หญิงทำงานร่วมกับผู้หญิง ผู้ชายทำงานร่วมกับผู้หญิง และในขณะเดียวกันบทบาทของผู้ชายในฐานะของการเป็นหัวหน้าหรือผู้นำครอบครัว ซึ่งเป็นใหญ่กว่าผู้หญิงดังสุภาษิตที่ว่าผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง เป็นต้น ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่แสดงถึงความเป็นคนไทย ได้แก่ การอ่อนน้อมถ่อมตนโดยการก้มตัวลงต่ำ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยการดึงนักแสดงอีกท่านขึ้น จับมือกัน และเดินไปด้วยกัน การพึ่งพาอาศัยกันโดยนักแสดงเอนหลังพิงกันในลักษณะทำยืนหรือทำนั่ง การแสดงกิริยาของกลุ่มคนซึ่งมาร่วมตัวกันในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้ความสนใจ เรียกว่า ไทยมุง โดยให้นักแสดงมารวมตัวกันเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่สื่อสารความเชื่อในพิธีกรรมต่าง ๆ อาทิ การทรงเจ้าจากการละเล่นแม่ศรี เป็นต้น ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่สะท้อนถึง

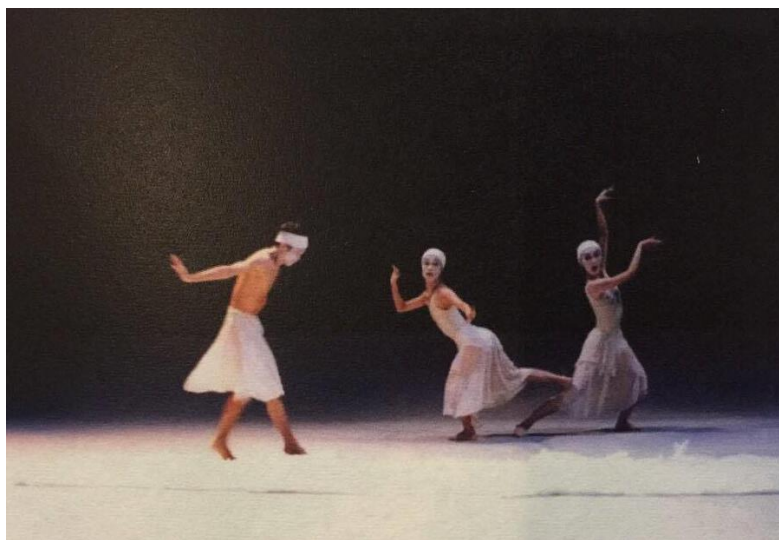
ศาสนา ปรัชญา และความเชื่อ โดยปรากฏในภาพการแสดงที่กล่าวถึงมนุษย์ที่ดำเนินวิถีชีวิตตามแบบดั้งเดิม ต่อมาเมื่อวิวัฒนาการและความเจริญเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ ส่งผลให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป เกิดการเอาเปรียบแย่งชิงกัน ชีวิตก็เริ่มสับสน สุดท้ายมนุษย์จึงตระหนักถึงความสงบเรียบง่ายของชีวิตในแบบดั้งเดิม แล้วหันเข้าสู่พระพุทธศาสนา การแสดงชุดนี้มีการใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของนามธรรมได้หลากหลาย อาทิ ตัวแทนของพระพุทธศาสนา ความสงบของจิตใจ กิเลสต้นเหมาของมนุษย์ พฤติกรรมการแย่งชิงกัน เป็นต้น

4.2.3 นักแสดง

นักแสดงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการแสดง เนื่องจากนักแสดงเป็นสิ่งมีชีวิตสามารถเคลื่อนไหวได้ การแสดงจะออกมาดีหรือการแสดงเกิดสิ่งผิดพลาดในขณะแสดง ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับนักแสดง การคัดเลือกนักแสดงจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของการแสดง

ประเทศไทยได้ส่งคณะเจ้าหน้าที่และนักแสดงเดินทางไปร่วมงานเทศกาลเฟิร์สอาเซียน ดานซ์ เฟสติวัล อินโดนีเซีย (First Asean Dance Festival Indonesia) จำนวน 20 คนซึ่งมีนักแสดง 17 คน ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยการแสดงชุด “คอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟไทย ฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) นี้ได้คัดเลือกนักแสดง ที่มีความหลากหลายและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมและได้คัดเลือกผู้แสดงชาย-หญิงที่มีพื้นฐานการแสดงทางนาฏศิลป์ไทยโขม-ละครสาขาทะนงนางยักษิณและผู้แสดงที่มีพื้นฐานทางนาฏศิลป์สากลจากสำนักการสังคีตกรมศิลปากรที่แต่ละท่านมีความชำนาญตามศาสตร์ที่เล่าเรียนมา รวมทั้งนักเต้นอิสระที่มีความสามารถทุกท่านจึงผ่านการฝึกฝนทักษะเบื้องต้นของการแสดงที่จะเรียนรู้ที่จะแสดงตลอดจนการฝึกการเคลื่อนไหวบนเวทีซึ่งก็มีความแตกต่างกันในส่วนของสาขาการแสดง ในขณะเดียวกันก็มีความเหมือนกันตรงที่ไม่ได้ศึกษามาทางด้านการแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์ตะวันตกที่เป็นการแสดงรูปแบบใหม่ในยุคนั้นโดยตรงจึงมีเพียงผู้ฝึกสอนเป็นผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์แขนงนี้เท่านั้นที่ทำให้นักแสดงทุกท่านสามารถฝึกฝนและแสดงได้ในที่สุดซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการทุ่มเทให้กับการถ่ายทอดของผู้สร้างสรรค์การนำความรู้ภูมิปัญญาออกมาแลกเปลี่ยนกับการปรับตัวเข้าหากันและการฝึกซ้อมเป็นเวลานานของทุกฝ่ายจึงได้เกิดการแสดงลีลาที่เหมาะสมสำหรับการเผยแพร่ออกไปสู่ระดับอาเซียน ในขณะเดียวกันอาจกล่าวได้ว่าการแสดงในรูปแบบการเต้นร่วมสมัยเป็นการแสดงที่ใช้ลีลาการสื่อสารที่ทุกคนสามารถเข้าถึงด้วยความเข้าใจจากภาษาท่าทางซึ่งประดิษฐ์ขึ้นเป็นลีลาเชื่อมต่อกันได้แก่ท่าทางธรรมชาติและ การผสมผสานทักษะทางนาฏศิลป์ที่มาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ลงตัว

ภาพที่ 4 การแสดง Tonpu

ที่มา: ได้รับความอนุเคราะห์จากราพงษ์ จรัสศรี

จากภาพที่ 4 นราพงษ์ จรัสศรี อธิบายว่า

จะเห็นนักแสดงสามคนมาจากสองเชื้อชาติ คือไทย และญี่ปุ่น และจากสามพื้นฐานของการฝึก และแนวคิด เทรูกอย ผู้ออกแบบจากพื้นฐานของบูโต เทโกะทาเคย่า จากพื้นฐานของมอเดิร์นแดนซ์ โดยเฉพาะแนวคิดของมาร์ทา เกรแฮม และนราพงษ์ จรัสศรี อิทธิพลของโพสต์-มอเดิร์นแดนซ์ นักแสดงทั้งสามคนนอกจากทำหน้าที่ผู้ออกแบบท่าเต้น ที่แบ่งฉากกันออกแบบแล้วยังทำหน้าที่เป็นนักแสดง ซึ่งจะมารวมตัวกันในฉากนี้ (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2558)

สรุปได้ว่าการเลือกนักแสดงการแสดงชุด “คอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทย ฟิლოსอโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ต้องเลือกผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีพื้นฐานการแสดงทางนาฏศิลป์ไทย โขน-ละครสาขาพระนางยักษ์ลิงและผู้แสดงที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์สากล เพื่อให้เหมาะสมและการใช้ความสามารถที่สามารถแสดงการแสดงชุดนี้ได้ ซึ่งคล้ายกับการเลือกนักแสดงจากหลากหลายเชื้อชาติมารวมกันในการแสดงทอนปู (Tonpu) (จากภาพที่ 4)

4.2.4 เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เสริมอรรถรสในการแสดง ลักษณะของเครื่องแต่งกายจะแตกต่างกันไปตามแนวความคิด และความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบ ดังที่ มัทนี รัตนิน ได้กล่าวไว้ว่า

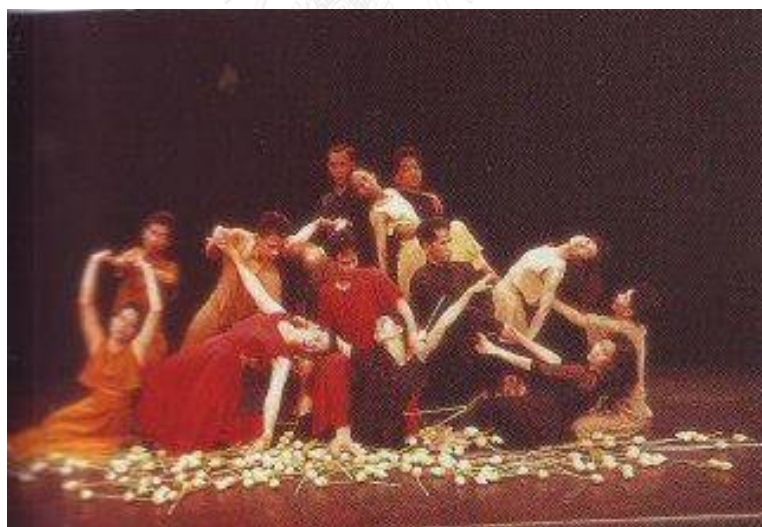
การแต่งกายในละครสมัยเก่าเป็นสิ่งที่ผู้อำนวยการสร้างและผู้กำกับการแสดง มักถกเถียงกันว่า ควรจะแต่งกายตามสมัยของบทละครหรือไม่ มากน้อยเพียงไร ถ้าผู้สร้างประสงค์จะให้ละครนั้นมีคุณค่าทางวิชาการ อาจมีการค้นคว้าวิจัยเรื่องประวัติเครื่องแต่งกาย เพื่อให้ถูกต้องสมบูรณ์แบบ แต่จะเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากโดยไม่จำเป็น เพราะเชกสเปียร์ยังให้ตัวละครของเขาแต่งตัวสมัยพระนางเอลิซาเบท ไม่ว่าจะเรื่องในละครจะเป็นสมัยโรมัน หรือกรีก หรือเกิดในประเทศอิตาลีหรือประเทศเดนมาร์ก ซึ่งผู้ชมทั้งสมัยของเขาและสมัยปัจจุบัน ยอมรับได้โดยไม่สงสัยความสมจริงการแต่งกายสมัยโบราณ ถ้าออกแบบและตัดเย็บไม่ดี ใช้ผ้าที่ผิดสี เนื้อผ้าและลวดลายไม่ถูกต้อง เกิดความไม่สมจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แพรพรรณลูกไม้ราคาแพง เครื่องประดับ หรือเครื่องแต่งกายฤดูหนาว ต้องใช้ขนสัตว์หรือผ้ากำมะหยี่ ผ้าสักหลาด ซึ่งหายากราคาแพงในประเทศไทย ช่างตัดเย็บไม่มีความชำนาญหรือประสบการณ์ ไม่มีแบบของจริง อาจทำให้เสียหายได้ได้ง่าย ข้อบกพร่องซึ่งเกิดขึ้นเสมอ คือ โทน (Tone) สี ซึ่งประเทศตะวันตกจะยึดฤดูกาลเป็นหลัก (มัทนี รัตนิน, 2546: 211-212)

นอกจากนี้ยังพบว่าการออกแบบเครื่องแต่งกายตามแนวความคิดของ พลฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ ได้แสดงทรรศนะไว้ดังความตอนหนึ่งว่า

คำว่าเครื่องแต่งกาย (Costume) ในทางเทคนิคจะหมายถึงเสื้อผ้าโดยทั่วไป รวมทั้งเครื่องประดับต่าง ๆ เครื่องประดับศีรษะ การแต่งหน้า (Makeup) และอาจรวมถึงชุดชั้นในด้วยในบางครั้ง เครื่องแต่งกายในการแสดงจะเป็นสิ่งที่แยกแยะกลุ่มคน รสนิยมของบุคคลแต่ละคนรวมทั้งระดับชั้น (Class) ถิ่นฐานที่อยู่ ภูมิลำเนา หรือแม้แต่ยุคสมัย (Period) ไม่มีการแสดงใดที่ปราศจากเครื่องแต่งกาย แม้ว่างานแสดงนั้นจะบอกให้นักแสดงทุกคนสวมชุดที่ใช้ตอนซ้อม (Rehearsal cloths) ในการ

แสดงจริงก็ตาม เราก็ถือว่าชุดที่สวมเหล่านั้นเป็นเครื่องแต่งกายการแสดง (production Costume) อยู่ดี (พฤษี ศุภเศรษฐศิริ, 2545: 24)

การศึกษาเครื่องแต่งกายของการแสดงชุดคอนเทมโพรารี วิชวลลิตี้ ออฟ ไทย ฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) พบว่ามีการออกแบบตัดเย็บโดยนักออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย วิชัย ไลละวิทยะมงคล และ ชีระพงษ์ น้อยพันธ์ ผู้ร่วมดูแลเครื่องแต่งกายของนักแสดงภายใต้แนวคิดความดั้งเดิมของความเป็นไทยโดยเลือกใช้วัตถุดิบผ้าฝ้ายซึ่งมีลักษณะเนื้อผ้าที่เบาเรียบง่ายโดยการใช้สีเส้นที่มีลักษณะเคร่งขรึมของธรรมชาติ ผู้ออกแบบการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ไม่ใช่เครื่องแต่งกายสีฉูดฉาดหากแต่จะเป็นสีที่กลมกลืนกันไปหมดหรืออาจจะแตกต่างกันเช่นการแสดงชุดนี้มีการใช้สีเครื่องแต่งกายเป็นสีแบบเปลือกไม้สีเขียวของใบไม้แต่ยังคงผสมผสานให้เข้ากันอย่างแยบยลไม่ใช่เป็นลักษณะสีโทน (Tone) เดียวกันในลักษณะที่เรียกว่า เอิร์ธโทน (Earth tone) เหมือนสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเช่นต้นไม้ที่มีใบสภาพของภูเขา ท้องฟ้า น้ำ บรรยายถึงลักษณะภูมิประเทศไทยและยังคงเป็นความดั้งเดิม เช่นใช้วัสดุที่ทอจากฝ้ายพื้นเมืองของไทยโดยการมัดย้อมด้วยสีธรรมชาติจากสมุนไพรของไทย

ภาพที่ 5 การแสดงคอนเทมโพรารี วิชวลลิตี้ ออฟ ไทยฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์
(Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life)

ที่มา: สุจิตต์ เวิร์ส อาเซียน ดันซ์ เฟสติวล อินโดนีเซีย (First ASEAN dance festival Indonesia)

การแต่งกายประกอบการแสดงชุดคอนเทมโพรารีวิซวลลิตี้ออฟไทยฟีโล โซฟีออฟไลฟ์ “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดง การออกแบบมีแนวคิดจาก ความดั้งเดิมของไทย คือการใช้ผ้าฝ้ายดิบ มีการออกแบบสีของชุดด้วยที่ เรียกว่าเอิร์ธโทน (Earth tone) เพื่อให้เป็นธรรมชาติ ประกอบกับลักษณะผ้าที่เลือกมาตัดเย็บ ซึ่งเป็นผ้ามัดย้อมของไทยและเป็นงานฝีมืออีกด้วย ลักษณะชุดของ นักแสดงชายคือ เสื้อคอกลม แขน สั้น ความยาวของเสื้ออยู่ระดับเอว ส่วนกางเกงมีลักษณะเด่นที่ขากางเกง คือ เป็นขาทรงกระบอกแต่มีความกว้างและมีความยาวถึงตาตุ่ม ส่วนลักษณะชุดนักแสดงหญิงคือ เป็นชุดที่เสื้อและกระโปรงเย็บ ติดกัน มีลักษณะพลิ้ว โดยลักษณะของเสื้อจะมีแขนในตัว

จากการศึกษาการออกแบบเครื่องแต่งกายในการแสดงชุดคอนเทมโพรารีวิซวลลิตี้ออฟไทยฟีโล โซฟีออฟไลฟ์ “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” ในการสร้างสรรค์ งานของนราพงษ์ จรัสศรี ผู้วิจัยพบว่า การออกแบบเครื่องแต่งกายให้ความสำคัญในเรื่องของสีไม่ ดูดดูดและความเหมาะสมกับสีที่เป็นธรรมชาติ การเลือกวัสดุตัดเย็บเสื้อผ้าที่มีลักษณะเนื้อผ้าบางเบาเรียบง่ายให้สอดคล้องกับลีลาการเคลื่อนไหวในการแสดง

4.2.5 การออกแบบเสียงและดนตรี

ดนตรีหรือเพลงประกอบการแสดงจัดเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งในการแสดงนาฏศิลป์ นอกจากแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของร่างกายกับเพลงและดนตรีแล้ว ก็ยังช่วย กำหนดจังหวะของลีลาการเคลื่อนไหวได้อย่างแม่นยำมากขึ้น อีกทั้งบอกเล่าเรื่องราวบางอย่างเพื่อให้ นาฏศิลป์นั้นสามารถสื่อสารได้อย่างสมบูรณ์ ดนตรีหรือเพลงประกอบยังช่วยให้เข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครหรือบทบาทที่นักแสดงได้รับอีกด้วย ในด้านการออกแบบเสียงในการแสดงครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากทฤษฎีของอิทธิธรรม กำแพงแก้ว ดังแสดงความตอนหนึ่งไว้ว่า

เพลงหรือจังหวะ เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่น่ามาประกอบกับงานออกแบบ ทำลีลา นักออกแบบทำเต้นแม้จะสามารถเล่นดนตรีได้ แต่อย่างน้อยก็จะต้องมีความรู้ ทางด้านดนตรีอยู่บ้าง ด้วยเหตุผลที่ในประเทศไทยยังหานักประพันธ์เพลงให้กับการ แสดงเต้นที่ออกแบบทำเต้นไว้แล้วได้ยาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการประพันธ์เพลงขึ้นมา ก่อนแล้วจึงออกแบบทำเต้นให้เข้ากับเพลงนั้น ๆ เพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ หรือเพลงที่มี อยู่แล้ว การตีความของนักออกแบบทำเต้น ผู้เต้น และนักดนตรี อาจตีความไม่ตรงกัน สิ่งนี้นักออกแบบทำเต้นต้องเข้าใจให้ได้มากที่สุดในส่วนของคุณตรี คือ บรรยากาศ อารมณ์ที่ซ่อนอยู่และจินตนาการต่อเพลง เนื่องจากในเพลงต่าง ๆ นั้นจะมีความชัดเจน

ในบางสิ่งบางอย่างที่นักออกแบบทำแต่ไม่อาจจะเลยได้ เช่น เพลงที่บ่งบอก
ภูมิลำเนาหรือถิ่นฐานที่ชัดเจน บางเพลงให้ความความรู้สึกชัดเจนในอารมณ์เศร้า สนุก
สบาย แตกต่างกันไป หรือบางเพลงมีภาพลักษณ์แฝงปนอยู่ เช่น ม้าย่อง บางเพลง
บ่งบอกถึงกาลเวลาหรือเทศกาล เช่น พรเพลงปีใหม่ ลอยกระทง ดังนั้นเพลงจึง
กลายเป็นกรอบในการแสดงหรือการสร้างสรรค์ผลงานได้ สิ่งสำคัญที่สุดคือนักออกแบบ
ทำแต่ควรเป็นนักฟังเพลงที่ดี และเข้าใจถึงธรรมชาติของเพลง (อภิธรรม กำแพงแก้ว,
2544: 23)

จตุติกา โภคสมมติ ได้กล่าวถึงดนตรีประกอบไว้ดังนี้

ดนตรีประกอบ คือ ดนตรีที่ใช้ประกอบการละครในช่วงต่าง ๆ เช่น ดนตรี
โหมโรง (Overture) ดนตรีเปิดฉากเพื่อสร้างบรรยากาศ (Mood) ดนตรีคั่นฉากและ
เสริมการแสดงให้เกิดอารมณ์มากขึ้น เช่น ในฉากรักหรือฉากตื่นเต้น ตูเตียด การ
ต่อสู้ หรือฉากการฉกฉวยหน้า ทำให้เกิดความลึกลับ สั่นสะเทือนอารมณ์
(มัทนิ รัตนิ, 2546: 45) ดนตรีและเสียงประกอบการแสดงเป็นองค์ประกอบสำคัญ
ของการแสดง ดนตรีเป็นสิ่งเร้าอารมณ์ สร้างบรรยากาศ ท่วงทำนองและจังหวะของ
ดนตรีที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับลีลาทำให้นาฏศิลป์สามารถสื่อสารกับผู้ชมได้
อย่างสมบูรณ์ จะเห็นได้ว่าดนตรีมีความแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและช่วงเวลา
ของการพัฒนาการ ในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยศิลปินที่มีความรู้ทาง
ดนตรีที่หลากหลายจะมีโอกาสทำให้งานสร้างสรรค์การแสดงเข้าถึงผู้ชมได้มาก
การศึกษาการใช้ชีวิตดนตรีในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของ นราพงษ์
จรัสศรี ทำให้ทราบว่านอกจากการใช้ดนตรีแบบประเพณีไทยแล้วยังมีการใช้ดนตรี
ต่างวัฒนธรรมที่หลากหลายมาเป็นองค์ประกอบในการแสดง (จตุติกา โภคสมมติ,
2556: 164)

ฉวีวรรณ พันธุ ได้อธิบายความหมายของดนตรีไว้ ดังนี้

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีคุณค่าอย่างมากในทางการศึกษา หากมีการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีที่มีความเหมาะสมกับความถนัดและความ
แตกต่างของความสามารถแต่ละบุคคลย่อมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทาง
สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคมและร่างกายได้อย่างแท้จริง ซึ่งตรงตามแนวทางการ

จัดการศึกษาแผนใหม่ การศึกษาวิชาดนตรีมีความสำคัญในด้านการสร้าง ผู้บรรเลง และผู้ฟังดนตรีไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้ดนตรียังคงอยู่คู่สังคมเป็นวัฒนธรรมที่น่าภาคภูมิใจของเยาวชนในรุ่นหลัง ช่วยให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กเยาวชนตลอดบุคคลทั่วไป ได้ใช้ดนตรีเป็นเครื่องกลมเกลียวจิตใจให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักรักษาไว้ ซึ่งวัฒนธรรมดนตรี ในฐานะผู้บรรเลงที่มีความรู้และผู้ฟังที่เข้าใจในดนตรีได้เป็นอย่างดี จะสามารถพัฒนาความสามารถของตนต่อไปอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด ดนตรีจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน(ฉวีวรรณ พันธุ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2558)

สนอง คลังพระศรี ได้อธิบายการศึกษาวิชาดนตรีไว้ ดังนี้

การศึกษาวิชาดนตรีในอดีตนิยมเรียนกันที่ไหนบ้าง กล่าวคือ บ้าน “ของคนมีวิชา” เป็นที่สร้างหรือสืบทอดความรู้ดนตรีแก่ลูกหลานและศิษย์ในสายสำนักแบบ “มุขปาฐะ” การแพร่กระจายความรู้ยุคแรกเป็นไปเพื่อสังคมชนชั้นสูงและพิธีกรรมความเชื่อไม่ใช่เพื่อปัจเจกชนหรือชนชั้นล่าง วัด เป็นพื้นที่สั่งสมและเปิดโอกาสให้สำนักดนตรีต่าง ๆ ได้แสดงผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชนสังคม วัง ก็เป็นพื้นที่ที่ให้โอกาสหรือศูนย์กลางความรู้ของคนมีวิชา ที่สร้างและแข่งขันในเชิงฐานะผลประโยชน์ จนผลงานความรู้ตกผลึกกลายเป็นแบบแผนประเพณีดนตรีสืบมา (สนอง คลังพระศรี, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2558)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นราพงษ์ จรัสศรี (สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2558) กล่าวถึงดนตรีและเสียงประกอบการแสดงชุดคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลสอโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) การใช้เครื่องดนตรีไทยที่สามารถบ่งบอกเนื้อหาและเป็นตัวกำหนดเหตุการณ์ของเรื่องราวในการแสดงแต่ละช่วงเครื่องดนตรีไม่ได้ใช้เพียงชนิดเดียวตลอดการแสดงหรือการบรรเลงทั้งวงเหมือนการแสดงทั่วไปแต่มีการเลือกใช้เครื่องดนตรีที่ให้จังหวะและความรู้สึกทางอารมณ์ที่แตกต่างกันที่ละช่วงดังนี้

- 1) การใช้กรับพวงประกอบจังหวะตามการแสดงการก้าวเดิน
- 2) การใช้ซิ่งแสดงถึงบอกเรื่องราวสภาพเพศชายและหญิงการทำงาน
- 3) การใช้ซอฮู้แสดงถึงการอยู่ร่วมกันถ้อยทีถ้อยอาศัยความสับสน
- 4) การใช้ขลุ่ยแสดงถึงความอ่อนล้าความอ่อนโยน
- 5) การใช้ซ้องแสดงถึงการอยู่แยกเพศชายและหญิง
- 6) การบรรเลงเพลงพระยาโศกแสดงถึงความรู้สึกลึกเศร้าพิธีกรรมและศาสนา

- 7) การบรรเลงเพลงสังขารในช่วงการราฟิงรำพัน
- 8) การบรรเลงเพลงลมพัดชายเขากการเปลี่ยนแปลงการเริ่มต้นวันใหม่

การเลือกใช้เครื่องดนตรีต่าง ๆ ในแต่ละช่วงของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลสอโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) มีความแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นการแสดงคือการนำเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมาประกอบการแสดงโดยใช้การบรรเลงเครื่องดนตรีแบบเดี่ยวไม่มีการบรรเลงดนตรีแบบรวมวงรวมถึงการใช้เสียงของนักแสดงฮัมเพลงในคอซึ่งเป็นการแสดงสดมีการใช้เทคนิคความหลากหลายทางดนตรี เช่นมีการใช้เสียงสะบัด รัวเร็ว ช้า พลั่วไหว ต่อเนื่อง ไปจนจบการแสดงและการใช้เพลงบรรเลงก็มีความหลากหลายทางอารมณ์ก่อให้เกิดความรู้สึกความคล้อยตามนุ่มนวลเศร้าอ่อนหวานเป็นต้นนับได้ว่าเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่มีการใช้ดนตรีเป็นอุปกรณ์ประกอบลีลาท่าทางที่สร้างความสมบูรณ์ให้การแสดงได้อย่างเหมาะสมดังคำสัมภาษณ์ของสถาพร สนทองผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์กรมศิลปากร

การแสดงชุดคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลสอโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) นักแสดงดนตรีใช้เครื่องดนตรีไทยเพียงสองสามชิ้นแต่ก็มีความไพเราะมีการเคลื่อนไหวของนักแสดงในความเจียบและเปลี่ยนดนตรีไปตามอารมณ์ของการแสดง “ความเจียบเป็นเสียงดนตรีประเภทหนึ่งถือว่าเป็นการออกแบบในการดนตรี” (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2557)

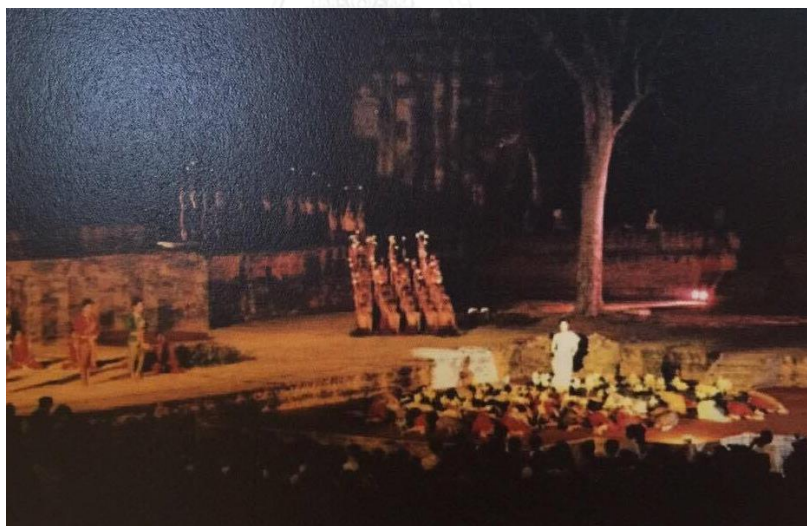
และ นราพงษ์ จรัสศรี กล่าวเสริมว่า “การที่ไม่ได้ใช้เสียงดนตรีคือความเจียบนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ใช้จินตนาการเสียงดนตรีในความคิดคำนึงในอารมณ์ของผู้ชมในการแสดงขณะนั้นถือว่าเป็นความใจกว้างของผู้ออกแบบการแสดง” (สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2557) การศึกษาจากข้อมูลที่ยังถึงทำให้ทราบว่าดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นการเลือกใช้ดนตรีและจะต้องดูวัตถุประสงค์ของการแสดงเพื่อทำให้สอดคล้องกันสิ่งสำคัญคือแสดงถึงความเป็นไทยความมีเอกลักษณ์ต้องให้ผู้ชมเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ดังนั้นการแสดงชุด “คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลสอโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ชุดนี้ได้ใช้เครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสายและเครื่องเป่าเพื่อให้เหมาะสมกับลีลาและอารมณ์ของการแสดง และที่ไม่ใช้ดนตรีในบางช่วงนั้น คือความเจียบเพื่อให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการใช้จินตนาการในการแสดงไปพร้อมกับนักแสดง แต่ทั้งนี้การแสดงชุดนี้ถือได้ว่าได้สืบสานดนตรีของไทยไว้ด้วยเช่นกันมีการใช้เครื่องดนตรีไทย ที่สามารถบ่งบอกเนื้อหา และ

เป็นตัวกำหนดเหตุการณ์ของเรื่องราวในการแสดงแต่ละช่วง เครื่องดนตรีไม่ได้ใช้เพียงชนิดเดียวตลอดการแสดง หรือการบรรเลงทั้งวงเหมือนการแสดงทั่วไป แต่มีการเลือกใช้เครื่องดนตรีที่ให้จังหวะและความรู้สึกทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน ทีละช่วง และมีความแปลกใหม่ที่เกื้อหนุนการแสดง คือการนำเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมาประกอบการแสดงโดยใช้การบรรเลงเครื่องดนตรีแบบเดี่ยว ไม่มีการบรรเลงดนตรีแบบรวมวง ตลอดจนการใช้เสียงของนักแสดงคลอเสียงเพลงในคอ

4.2.6 พื้นที่การแสดง

พื้นที่การแสดง เป็นสถานที่ที่นักแสดงใช้สำหรับการเคลื่อนไหวร่างกาย การเลือกใช้พื้นที่แสดงจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้นักแสดงเคลื่อนที่หรืออยู่ในตำแหน่งที่ผู้สร้างสรรค์ออกแบบ นอกจากนั้น การเลือกพื้นที่แสดงเหมาะสมทำให้การตกแต่ง การสร้างฉาก วางระบบแสงเสียง ทำได้อย่างสะดวกและตรงตามวัตถุประสงค์การแสดง ทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการแสดง ทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการแสดง ซึ่งจิรายุทธ พนมรักษ์ ได้กล่าวว่า “พื้นที่ในการแสดงนั้นไม่จำเป็นต้องอยู่บนเวทีเท่านั้น ทุกที่สามารถเป็นพื้นที่สำหรับการแสดงได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นข้างถนน ริมหายหาด สนามกีฬา หรือในบริเวณโบราณสถาน” (จิรายุทธ พนมรักษ์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ภาพที่ 6 การแสดงคนตีศรีอยุธยา

ที่มา: ได้รับความอนุเคราะห์จากราฟงษ์ จรัสศรี

ฉากการออกบวชของพระบรมไตรโลกนาถ ในภาพที่ 6 จะปรากฏที่ด้านล่างทางฝั่งขวาของภาพ มีกลุ่มนักแสดงจำนวนมากนอนหมอบอยู่ ในมือถือมัดของดอกบัวชูขึ้นเหนือศีรษะ ในขณะที่

นักแสดงในบทของพระบรมไตรโลกนาถ ในชุดดอกบัวสีขาวยืนอยู่ตรงกลางของกลุ่มนักแสดงที่ถือดอกบัว นราพงษ์ จรัสศรีได้อธิบายว่า

นับเป็นการสร้างพื้นที่ของความศักดิ์สิทธิ์ โดยใช้สัญลักษณ์ของสระบัว เพื่อสื่อถึงเรื่องของศาสนาพุทธ นักแสดงที่นอนหมอบอยู่กับพื้นขยายตัวออกเป็นวงกลม เพื่อสร้างพื้นที่ของสระบัว โดยทำให้ภาพของพระบรมไตรโลกนาถ ในชุดดอกบัวขาวยืนอยู่กลางสระบัว ดูเด่นชัดสูงส่งยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ออกแบบได้สร้างความรู้สึกของความน่าเลื่อมใสให้เกิดขึ้น โดยใช้การยืนของพระบรมไตรโลกนาถ เป็นเส้นแนวตั้ง ในขณะที่นักแสดงที่สร้างอาณาเขตของสระบัว เป็นแผ่นวงกลมอยู่ในแนวนอน (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2558)

นราพงษ์ จรัสศรีได้อธิบายต่อไปว่า

ที่ด้านกลางของภาพจะเป็นกลุ่มของนักแสดง อีกหนึ่งกลุ่ม ถือดอกบัวนำสายตาเป็นแถวยาว ตั้งแต่ด้านหลังเบื้องซ้ายของจุดที่พระบรมไตรโลกนาถยืนอยู่ ทำให้เห็นเป็นเส้นนำสายตาจากพระบรมไตรโลกนาถ ต่ไปยังกลุ่มนักแสดงที่ถือดอกบัวที่บริเวณของกลางภาพ และต่อเนื่องเป็นแนวยาวไปจนถึงด้านซ้ายของภาพ และแถวของดอกบัวได้อันตทานหายไปในความมืดในบริเวณของวัดชัยวัฒนาราม (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2558)

ภาพที่ 7 การแสดงชุดจิตวิญญานบูรพา
ที่มา: ได้รับความอนุเคราะห์จากนราพงษ์ จรัสศรี

ภาพที่ 7 เห็นเป็นช่วงต่อระหว่างชุดจิตวิญญาณบูรพา และคีตภราดร จากในภาพ นราพงษ์ จรัสศรีได้อธิบายว่า

จะเป็นการสร้างภาพของจักรพรรदनารายณ์ โดยใช้นักแสดงต่อแถวเป็นเส้นโค้ง ที่เห็นเป็นแนวไฟจักรของจักรพรรदनารายณ์ ความหนาแน่นของนักแสดงช่วยสร้างให้เกิดความชัดเจนของเส้นสาย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างสรรค์การแสดงที่ใช้พื้นที่ปริมาณมาก เช่น สनานกีฬา จึงเห็นได้ว่าจำนวนนักแสดงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างงานประเภทนี้(นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2558)

เช่นเดียวกับการออกแบบพื้นที่การแสดง “คอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทย ฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เป็นการบริหารการใช้พื้นที่ในการแสดงให้ได้ประโยชน์สำหรับการแสดงให้มากที่สุด การออกแบบพื้นที่การแสดงในการสร้างสรรค์งานในการสร้างสรรค์งานของ นราพงษ์ จรัสศรี เป็นการสร้างสรรค์ประเด็นใหม่ และสะท้อนให้เห็นความเชื่อแบบไทย

การแสดงในครั้งนี้ไม่สามารถที่จะเลือกพื้นที่เองได้เพราะเป็นการเดินทางไปแสดงในต่างประเทศ ดังนั้นการออกแบบในการใช้พื้นที่ต้องง่ายต่อการปรับเปลี่ยนไม่ว่าจะเป็นบนเวทีหรือสถานที่เฉพาะใด ๆ จึงจะไม่เป็นอุปสรรคในการเตรียมพื้นที่แสดง เนื่องจากได้นำการแสดงชุดนี้ไปแสดงในต่างประเทศ จะต้องลดทอนรายละเอียดลง เนื่องจากมีเวลาช้อมกับสถานที่น้อย ศิลปินจะไม่คุ้นชินกับสถานที่ในการแสดง ดังนั้นการออกแบบการใช้พื้นที่ในการแสดงครั้งนี้จึงมีความสำคัญในระดับหนึ่ง

4.2.7 อุปกรณ์การแสดง

การแสดงที่มีชีวิต คือการแสดงที่มีส่วนประกอบขององค์ประกอบทางศิลปะที่เหมาะสม และสามารถทำหน้าที่ต่อเติมจินตนาการให้กับผู้ชมได้ อุปกรณ์ประกอบการแสดง นับเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ช่วยสร้างเรื่องราว สร้างความเชื่อ ตลอดจน สร้างความหมาย ให้กับผู้ชมได้

จากการสังเกตการณ์ การแสดงนาฏยศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนาของ ธรากร จันทนะสาโร มีการใช้สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายการแสดงคือ เทียนไขและดอกบัว เพราะเป็นการสื่อสารด้วยการรับรู้เชิงประจักษ์อย่างตรงไปตรงมา นำเสนอผ่านอุปกรณ์การแสดงที่สำคัญ อีกทั้ง

ยังใช้สีขาวเป็นสัญลักษณ์ของเครื่องแต่งกาย โดยการคำนึงถึงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่องานนาฏศิลป์ในปัจจุบัน ศิลปะทุกชนิดมีความเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์แทบทั้งสิ้น เพราะผลงานนั้น ๆ มิได้เจตนาที่จะอธิบายความหมายหรือจิตสำนึกของผู้สร้างสรรค์อย่างเปิดเผย ซึ่งเป็นการนำอุปกรณ์มาใช้สื่อความหมายเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

จากการสังเกตการณ์ การแสดงละครเพลงร่วมสมัย เรื่องผู้บุกเบิกนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในประเทศไทยของธรรมาภรณ์ สังสิทธิ์วิงศ์ มีการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อสารการแสดงให้ผู้ชมเข้าใจ โดยในการแสดง องค์กรที่ 2 ตอน 3 ผู้นำ ผู้บุกเบิก ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกใช้ ต้นไม้ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และใช้ผู้หญิง 4 ช่วงอายุ ได้แก่ วันเด็ก วัยรุ่น วัยกลางคน และวัยชรา แทนสิทธิสตรีในแต่ละช่วงของคน

การแสดงชุด “คอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทย ฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ใช้อุปกรณ์การแสดง คือ ดอกบัว ซึ่งดอกบัว สื่อถึง ความสงบในทางพระพุทธศาสนา การสร้างสรรค์การแสดง “คอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทย ฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ยังคงอนุรักษ์อุปกรณ์ที่ใช้ในวัฒนธรรมไทยควบคู่กับการแสดง นับได้ว่าเป็นการแสดงที่มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

ภาพที่ 8 การแสดง “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life”

ที่มา: สุจิตต์ First Asean Dance Festival Indonesia

นักแสดงนั่งขัดสมาธิถือดอกบัวนักแสดงหญิงนอนตะแคงเป็นวงกลมมือถือดอกบัวและมีนักแสดงเดินวนรอบนักแสดงตัวเอกรอบที่ 2 สื่อให้เห็นถึงความสงบสุขในทางพุทธปรัชญา

ภาพที่ 9 การแสดง “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life”

ที่มา: สุจิตต์ First Asean Dance Festival Indonesia

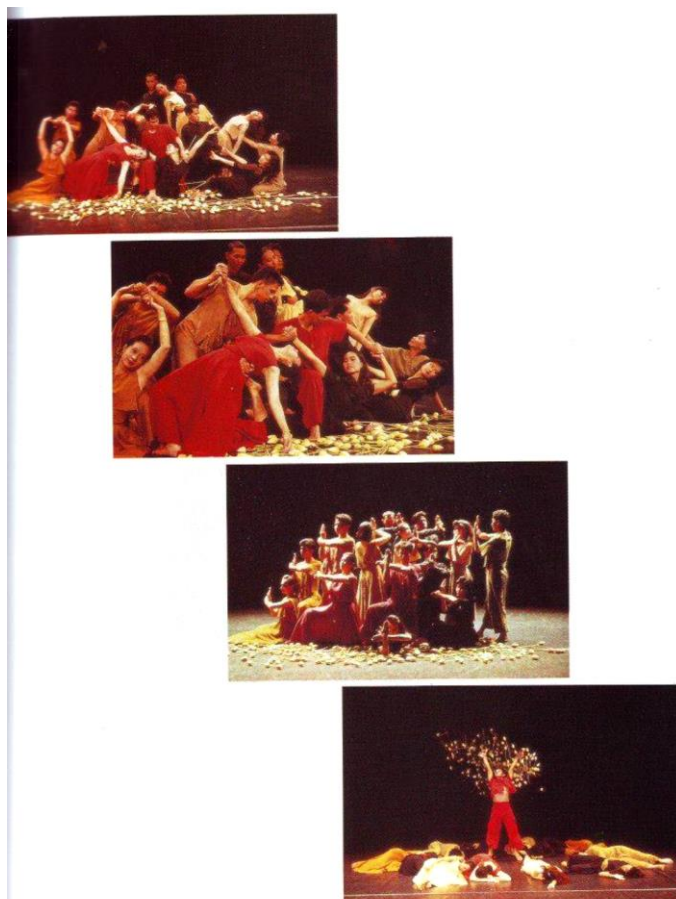
นักแสดงหญิงนอนรอบนักแสดงชายที่กำลังโยนดอกบัวที่แสดงถึงการละทิ้งศาสนา ก่อนความเจริญเข้ามาเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตที่จะเข้าสู่วิถีชีวิตแบบเดิม

4.2.8 การออกแบบแสง

ในการศึกษารูปแบบการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย แสงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสามารถอธิบายถึงรูปแบบการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยได้ แสงช่วยบ่งบอก ถึงเวลา อารมณ์ บรรยากาศให้กับการแสดง ซึ่งนราพงษ์ จรัสศรี ได้อธิบายถึงการออกแบบแสงในการแสดงว่า

ปกติไม่ว่าจะจัดการแสดงในโรงละครหรือเวทีกลางแจ้งก็ตาม ควรคำนึงถึงเรื่องแสงในเวลากลางวันในที่มืด ต้องเสริมแสงไฟ หรือถ้าแสดงกลางวันกลางแจ้ง ก็ต้องคำนึงถึงแสงธรรมชาติจากดวงอาทิตย์ ทั้งนี้คือการใช้แสงในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ที่มีลักษณะและปริมาณมากน้อยแตกต่างกันไปตามสัดส่วนของความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการแสดง (นราพงษ์ จรัสศรี, 2550: 369)

การออกแบบแสงการแสดงชุด “คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลสอโซฟี ออฟ โลฟ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ใช้แสงเพื่อสื่อหรือรับรู้ในบรรยากาศของ กลางคืน กลางวัน เช่นใช้ไฟโทนสีเหลือง รวมทั้งสื่อให้รับรู้ถึงอารมณ์ต่าง ๆ เช่น อารมณ์เศร้า อารมณ์ แจ่มใส ซึ่งผู้ออกแบบแสงและการใช้เทคนิคในการแสดงชุดนี้คือ อาจารย์องอาจ อยู่โพธิ์ เพื่อในการ สร้างเทคนิคต่าง ๆ ให้การแสดงมีมิติจึงจำเป็นต้องมีการใช้แสงประกอบการแสดงมีการออกแบบและ ใช้เทคนิคโดยผู้มีความชำนาญ เพื่อให้ช่วยการแสดงเกิดมิติ สร้างสมาธิในการชมให้กับผู้ดู ไม่นั้นการ ใช้แสง สี ที่สว่างจนเกินไป นับเป็นการส่งเสริมการแสดงให้มีความโดดเด่น มีความน่าสนใจ และแปลก ใหม่ในยุคนี้

ภาพที่ 10 การใช้แสงในการแสดง ซึ่งมีความสอดคล้องกับการแสดงนั้น ๆ

“Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life”

ที่มา: สุจิตต์ First Asean Dance Festival Indonesia

4.3 วิเคราะห์แนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life”

เพื่อเป็นการตรวจสอบความคิดเห็นและสำรวจปฏิกิริยาที่มีต่อการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย อันเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องแนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทยผ่านการแสดงชุดคอนเทมโพรารีวิซวลิตี้ออฟไทยฟีโลโซฟี่ออฟไลฟ์ “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” ผู้วิจัยได้ให้นักวิชาการทางด้าน นาฏศิลป์ กลุ่มนักศึกษา สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ชมการแสดงจากสื่อแล้วทำแบบสอบถามเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นในประเด็นแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ตั้งขึ้น จำนวน 7 แนวคิด จากผู้ชมซึ่งมีรายละเอียดและผลที่จะนำเสนอไว้ดังนี้

ผลของการสอบถามความคิดเห็น

1. แนวคิดของการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทยผ่านการเคลื่อนไหวแบบวิถีไทย ธรรกร จันทนะสาโร อธิบายว่า

การเคลื่อนไหวที่นำเสนอท่าทางที่พัฒนามาจากรูปแบบและวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจในความเป็นไทย เพราะท่าทางเหล่านั้นมีลักษณะเป็นธรรมชาติ นำเสนอความเป็นไทยด้วยลีลาท่าทางที่เรียบง่าย ชัดเจน แต่ตรงไปตรงมา ไม่ต้องผ่านการประดิษฐ์อย่างจงใจ เพราะการนำความเป็นไทยมาใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ สามารถกระทำได้หลากหลายวิธี ไม่เจาะจงไปเฉพาะเรื่องแนวคิดเพียงอย่างเดียว (ธรรกร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2558)

พจน์มัลย์ สมรรคบุตร อธิบายว่า

“เป็นการแสดงที่สื่อถึงความเป็นวิถีไทย ความเป็นอยู่ของประเทศไทย แสดงออกมาในรูปแบบ คอนเทมโพรารี(Contemporary) ในการนำเสนอเรื่องราวที่มีแนวคิดที่สามารถสื่อถึงวิถีชีวิต การละเล่น ความเป็นอยู่ปรัชญาทางความคิด ทางพระพุทธศาสนา มาถ่ายทอดให้เห็นชีวิตของคนไทย” (พจน์มัลย์ สมรรคบุตร, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2558)

แนวคิดการใช้ชีวิตประจำวันของสังคมไทยในอดีตลักษณะทั่วไปของสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรเนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอันมีภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และเป็นดินแดนที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก ทำป่าไม้ ทำประมงเลี้ยงสัตว์แนวคิดของนราพงษ์ จรัสศรี สามารถออกแบบลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงจากค่านิยมของสังคมไทย เช่น การชอบทำบุญ การชอบความสนุกสนาน พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การไปวัดทำบุญ การถือดอกบัวไปวัด นราพงษ์ จรัสศรี ได้นำมาสร้างสรรค์ผลงานผ่านศิลปะการแสดง ซึ่งให้คุณค่าแก่สังคมที่แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารกับประเทศสมาชิกอาเซียนกับคนต่างภาษา สร้างความเข้าใจระหว่างประเทศได้

สถาพร สนทอง ได้อธิบายว่า

วิถีชีวิตของคนไทย ดำเนินไปตามสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในสมัยก่อนทั้งผู้คนที่ย้ายในเมือง และชาวบ้านต่างมีชีวิตแบบเรียบง่าย และพึ่งพาอาศัยกัน ด้วยความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และความใกล้ชิดของคนในชุมชน ทำให้คนไทยมีความคิด และการประพฤติปฏิบัติไปในรูปแบบเดียวกัน พวกเขาอาศัยร่างกาย และจิตวิญญาณของคนอื่นเพื่อให้มั่นใจในความสำเร็จ จากความพยายามของพวกเขาบรรทัดฐานทางสังคมของไทยถูกสะท้อนผ่านการละเล่นหลาย ๆ อย่างที่สะท้อนถึงความเป็นวิถีชีวิตไทย (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2558)

การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” มีเนื้อหาที่สื่อสารเชิงนามธรรม คือ ประชญา ว่าด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของไทยทั้งในเมืองและที่ชาวบ้านมีมาแต่เดิม มีวิถีชีวิตที่ เรียบง่าย นับถือศาสนา มีความรักใคร่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นสังคมที่กล่าวถึงค่านิยมทางสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญกับเพศ

2. แนวคิดเรื่องการใช้สัญลักษณ์ในการแสดงนาฏศิลป์

สัญลักษณ์เป็นเรื่องจำเป็นมากต่อชีวิตและวัฒนธรรมของมนุษย์ ธารากร จันทนะสาโร อธิบายว่า

โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางนาฏศิลป์ที่มุ่งเน้นเรื่องการใช้สัญลักษณ์อย่างมาก เพราะใช้ลีลาท่าทางเป็นสัญลักษณ์แทนอารมณ์ความรู้สึก เพื่อใช้ถ่ายทอดความหมาย ซึ่งเมื่อกกล่าวถึงสัญลักษณ์กับนาฏศิลป์จะพบว่ามีอยู่ในหลากหลาย

รูปแบบเช่น สัญลักษณ์ในท่าทางลีลา เครื่องแต่งกาย หรืออุปกรณ์ประกอบการแสดง หรือแม้แต่สัญลักษณ์ในด้านความหมายหรือการสื่อสารที่ศิลปินตั้งใจ (ธรากร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2558)

สัญลักษณ์ในการบูชาของชาวไทยในด้านศาสนาคือดอกบัว ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาที่สูงค่าเมื่อนำมาแสดงความเป็นตัวตนของศาสนาในการนับถือพระพุทธเจ้า สถาพร สนทอง ได้อธิบายว่า “นราพงษ์ จรัสศรี ใช้สัญลักษณ์ตัวแทนของพระพุทธศาสนา คือดอกบัว เป็นดอกไม้สัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ดอกบัวมีส่วนสำคัญที่สะท้อนถึงคุณค่าทางด้านจิตเป็นสื่อคุณค่าเห็นความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่าเด่นชัด” (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2558)

นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ยังคำนึงถึงสัญลักษณ์ในการออกแบบ นักออกแบบ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ภายใต้แนวคิดความดั้งเดิมของความเป็นไทย โดยเลือกใช้วัสดุผ้าฝ้าย ซึ่งมีลักษณะเนื้อผ้าที่เบาเรียบง่าย

3. แนวคิดเรื่องปรัชญาในการแสดงนาฏยศิลป์

ปรัชญามักกล่าวถึงเรื่องความจริงหรือความจริงที่มนุษย์ปรารถนา ธรากร จันทนะสาโร อธิบายว่า “ปรัชญาในนาฏยศิลป์จึงมักสะท้อนเรื่องราวของความจริงบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือสังคม เช่น เรื่องจิตวิญญาณ ความดี ความชั่ว มนุษย์ พฤติกรรม ฯลฯ ปรัชญาจึงเป็นสิ่งที่ศิลปินจะต้องคิดคำนึงถึงอยู่เสมอ” (ธรากร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2558) และ สุกิจ พลประถม ได้อธิบายว่า

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยที่ต้องเคารพนับถือ มีอิทธิพลเชื่อมโยงในด้านประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ การใช้ชีวิต ที่มีต่อคนไทยมาอย่างยาวนานการสร้างสรรคของ นราพงษ์ จรัสศรีสามารถสร้างปรัชญาการละเล่นการเปียนเปียนและความเชื่อของ ธรรมชาติของสังคมในการนับถือศาสนาพุทธตามพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละคนได้ (สุกิจ พลประถม, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2558)

สถาพร สนทอง ได้อธิบายว่า

ความอิสระในการแสดงความคิดถูกใช้เป็นเครื่องมือสภาพแวดล้อมของความ ต้องการชีวิตที่อิสระ ความรักที่อิสระทำให้จริยธรรมของมนุษย์เสื่อมถอยลงชีวิตให้ น้อยลง แต่เอาแต่ได้มากขึ้น การสื่อสารไม่ได้เป็นไปเพื่อความสงบ แต่กลับใช้เพื่อ อำนาจมากขึ้น ชีวิตของคนไทยดำเนินไปตามวิถีธรรมชาติความแตกต่างของสังคม สมัยใหม่ (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2558)

4. แนวคิดการคิดคำนึงถึงการสื่อสารการออกแบบลีลา

การออกแบบลีลาและการเคลื่อนไหวนั้น นอกจากการให้ความหมายสำคัญกับความสวยงาม แล้ว ผู้สร้างสรรค์ผลงานยังต้องคำนึงถึงเรื่อง พื้นที่การแสดง ร่างกายของนักแสดง เวลา ความเป็น เอกภาพ (Unity) ธรากร จันทนะสาโร ได้อธิบายว่า

นาฏยศิลป์เป็นเรื่องของการสื่อสารโดยแท้อยู่แล้ว เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ชมและผู้สร้างงาน การสื่อสารในนาฏยศิลป์มีหลายรูปแบบ เช่น การสื่อสารแบบ ตรงไปตรงมา การสื่อสารทางอ้อม ซึ่งอาจใช้องค์ประกอบของนาฏยศิลป์เป็นส่วนช่วย เติมเต็มให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารของประเด็นนั้น ๆ มากยิ่งขึ้นได้ (ธรากร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2558)

การออกแบบลีลาที่มีการบูรณาการแสดงที่หลากหลาย เช่น รำไทย บัลเลต์โมเดิร์นแดนซ์ แต่ยังคงรักษา ลีลาของความเป็นตัวตนของนราพงษ์ จรัสศรีได้อย่างชัดเจนเป็นการผสมผสานประยุกต์กับสิ่งที่อยู่ รอบตัวทั้งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรมออกมาในรูปแบบใหม่และเกิดประโยชน์ต่อวงการนาฏยศิลป์ จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้อธิบายว่า

การคำนึงถึงการออกแบบลีลาคำนึงการจัดเป็นกลุ่มของนักแสดงสื่ออารมณ์ ออกแบบท่าทางการเต้นที่มีลีลาสะท้อนถึงความรู้สึกของทางอารมณ์ การ เคลื่อนไหวร่างกายตามธรรมชาติของมนุษย์ ผู้แสดงเดินเคลื่อนไหวอย่างเชื่องช้า แสดงถึงอารมณ์เสียใจ การกระโดดขึ้นไปบนอากาศหมายถึงอาการตกใจและการ หลบหลีก การจับคู่กระดกเสี้ยว แสดงถึงความรัก ระหว่างชายหญิง ครอบครัวยุคใหม่ (จิรายุทธ พนมรักษ์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2558)

ในเรื่องลีลาการเคลื่อนไหวท่าทาง ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” นี้ สถาพร สนทอง แบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ "ลีลาทางนาฏศิลป์ไทย ลีลาทางนาฏศิลป์ตะวันตก ลีลาแสดงวิถีชีวิต ลีลาที่สื่อถึงอารมณ์" (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2558) การแสดงชุด “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” พบว่า ได้คัดเลือกผู้แสดงชาย หญิง ที่มีพื้นฐานการแสดงทางนาฏศิลป์ไทย โขน-ละคร สาขาพระ นาง ยักษ์ ลิง และผู้แสดงที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์สากล จากสำนักการสังคีต กรมศิลปากร จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลแนวความคิดนี้ พบว่า มีลีลาการเคลื่อนไหวท่าทาง ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุด “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” นี้ ในเรื่องของลีลา แบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ 1) ลีลาทางนาฏศิลป์ไทย 2) ลีลาทางนาฏศิลป์ตะวันตก 3) ลีลาแสดงวิถีชีวิต 4) ลีลาที่สื่อถึงอารมณ์รูปแบบของสุนทรียะ ที่ปรากฏลีลาของนักแสดง ผู้ชายสามคนทำการกระโดดลอยตัวไปในอากาศพร้อมกับลีลาที่ผสมผสานกับท่าทางนาฏศิลป์ไทย ที่มีการกระดกเท้าซึ่งมีลักษณะคล้ายการกระดกเสี้ยว ทำให้ได้รับความรู้สึกแปลกตา แสดงความเข้มข้นซึ่งคล้ายกับลักษณะของสัตว์ เช่น การกระโดดของกวาง นักแสดงมีความตื่นตัวอารมณ์และลีลามิชีวิตชีวา ผู้ออกแบบได้นำความเร็วการตื่นตัวขึ้นมาใช้ในการแสดงทำให้ผู้ชมได้รับอารมณ์ที่สนุกสนาน

5. แนวคิดการคำนึงถึงสภาพสังคม

นาฏศิลป์ที่มุ่งเน้นเรื่องสภาพสังคม ธีรกร จันทนะสาโร ได้อธิบายว่า

มักจะเป็นงานศิลปะที่มักจะเข้าถึงผู้ชมส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นเรื่องความคิดเห็นหรือสิ่งที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจหรือมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เช่น การนำประเด็นเรื่องการเมืองมาใช้สร้างงานนาฏศิลป์ การนำประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างงานนาฏศิลป์ เหล่านี้ก็จะทำให้ผู้ชมเกิดความตื่นตัว เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวของผู้ชมเอง (ธีรกร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2558)

จิรายุทธ พนมรักษ์ ได้อธิบายว่า

วิถีชีวิตของคน เกิดจากกระบวนการอันซับซ้อนทางสังคมหรือกลุ่มชน โดยรวมเอามิติทางด้านจิตใจ วัตถุ ภูมิปัญญาและอารมณ์เข้าใจด้วยกันจนเป็น รูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้น มิใช่เพียงเรื่องของศิลปะและวรรณกรรมหากหมาย รวมถึงรูปแบบวิถีชีวิต สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ระบบค่านิยม ตลอดจน ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ (จิรายุทธ พนมรักษ์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2558)

การนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย ผ่านการแสดงร่วมสมัย รวมถึงสร้างสรรค์ ออกแบบขึ้นใหม่ในเรื่องของ เนื้อหา เสื้อผ้า แสงสี การคัดเลือกนักแสดง การใช้ดนตรีไทยที่เป็น เอกลักษณ์ของไทย ทำให้เกิดการแสดงที่สร้างสรรค์เป็นนาฏยประดิษฐ์ที่สามารถสะท้อนภาพลักษณ์ การแสดงดั้งเดิมผ่านมุมมองของนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยที่สะท้อนถึงสภาพสังคมไทยที่มีความเด่นชัด สถาพร สนทอง ได้อธิบายว่า

ดอกบัว ซึ่งเป็นสื่อสัญลักษณ์แทนความหมายของศาสนา ที่มีปรากฏอยู่ใน วัฒนธรรมไทยมายาวนาน การสร้างสรรค์และมีวิธีคิดที่น่าสนใจในการบอก ความหมายลักษณะท่าทางที่เป็นการสื่อสารได้เด่นชัด การสักการบูชาที่ผู้แสดงมี การนำดอกบัวไปวางที่ผู้แสดงที่นั่งขัดสมาธิซึ่งหมายถึงการทำความเคารพต่อ พระพุทธรูปส่วนการโยนดอกบัวไปในอากาศของผู้แสดงที่นั่งขัดสมาธิแสดงถึงการ ละทิ้งจากศาสนา การละทิ้งจากสิ่งดีงาม (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2558)

6. แนวคิดการคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในงานนาฏยศิลป์ ธีรากร จันทนะสาโร ได้ อธิบายว่า

การสร้างงานนาฏยศิลป์จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องคุณธรรมและ จริยธรรมเป็นหลัก เพราะเนื้อหาที่บอกเล่าเกี่ยวกับนาฏยศิลป์ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ คุณธรรม ความดี หรือความไม่ดี การสอดแทรกประเด็นเกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรมจึงเป็นการตอบสนอง (ธีรากร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2558)

คุณสมบัติอย่างหนึ่งที่นราพงษ์ จรัสศรีทำให้ผลงานประสบความสำเร็จในประเด็นของบุคคลมีการจัดการตัวเอง คือวินัย อดทน พากเพียรขยันหมั่นเพียรที่จะฝึกซ้อม ซื่อสัตย์ต่อตนเองและองค์กร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและบุคคลภายนอกที่มีทักษะทางด้านนาฏศิลป์ไทยและทักษะนาฏศิลป์ตะวันตกคู่พื้นฐานของความเหมาะสมในการถ่ายทอดงานนาฏศิลป์แต่ยังคงเอกลักษณ์ความงามของศิลปะของตนเองไม่เหมือนใครและฉีกแนว สถาพร สนทอง ได้อธิบายว่า

แนวคิดของการแสดงอีกทั้งการใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือหนึ่งในการแสดง ที่สร้างอารมณ์ในช่วงการแสดงต่าง ๆ ที่ได้สัดส่วนของการแสดงในแต่ละตอน และ การใช้บทกลอนอ่านในขณะแสดงในช่วงท้ายของการแสดง ที่เป็นบทสรุปในการดำรงชีวิตกลับคืนสู่ที่พึงพิง คือ ความดีงาม ตามคำสอนในศาสนา ที่ทำให้ผู้คนในสังคมทำหน้าที่ของตนให้ดี และสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขโดยมีคุณธรรมและจริยธรรม (สถาพร สนทอง, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2558)

7. แนวคิดการคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม

นาฏศิลป์ที่ผสมผสานเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมต่าง ๆ มักจะกระตุ้นให้ผู้ชมในหลาย ๆ กลุ่มเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับงานนาฏศิลป์นั้น ๆ มากที่สุด เช่น การนำเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมตะวันตกมาผสมผสานกับวัฒนธรรมตะวันออก ธรากร จันทนะสาโร ได้อธิบายว่า "การนำนาฏศิลป์ไทยผสมผสานกับนาฏศิลป์อินเดีย เป็นต้น ดังนั้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งเชื่อมโยงความสำคัญของงานนาฏศิลป์ให้เข้าถึงกลุ่มผู้ชมมากขึ้น และสร้างเอกลักษณ์ให้กับการแสดงนั้น ๆ มากขึ้น" (ธรากร จันทนะสาโร, สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2558) ผลงานของนราพงษ์ จรัสศรี ได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอมาเสมอ วาสนา ชีระตันติกานนท์ ได้อธิบายว่า "ในผลงานจะให้เกียรติและเคารพในภูมิปัญญาของความเป็นดั้งเดิมการนำเอากิจกรรมประจำวัน เช่น การเกษตรกรรม เกี่ยวข้าว และพิธีทางศาสนา มาประยุกต์ใช้ประกอบแนวความคิด" (วาสนา ชีระตันติกานนท์, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2558)

การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ชุดคอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทย ฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เป็นการสะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตของสังคมไทย ในการออกแบบเคลื่อนไหวลีลาท่าทางของนักแสดง ได้เห็นภาพภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาลำเนาไพร การประกอบอาชีพของทุกภาค การนำเอาวัฒนธรรมการเล่นของไทยมาประยุกต์ใช้ เพื่อตอบโจทย์แนวคิดดั้งเดิมของอาเซียนที่ให้เห็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทยได้

เป็นอย่างดี เช่นการละเล่นเสื้อขำห้วย วีรชีข้าวสาร มอญซ่อนผ้า นำเสนอผ่านงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยในมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้

4.4 อภิปรายผล

ในการศึกษาการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดคอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทย ฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ว่า

การออกแบบบทการแสดงเป็นเสมือนแผนที่นำทางให้เข้าใจภาพรวมของเนื้อหาการแสดงทั้งหมดว่าต้องการจะบอกสิ่งใด บทการแสดงสามารถแบ่งการแสดงได้มากกว่าหนึ่ง การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์จำเป็นต้องมีบทการแสดง เพื่อให้ผู้ชมและนักแสดงเข้าใจว่าตนเองกำลังเดินทางไปสู่เป้าหมายเดียวกันกับศิลปินผู้สร้างงาน

การคัดเลือกนักแสดงนักแสดงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของงานนาฏศิลป์ที่สำคัญมาก เพราะการสื่อสารความหมายต่าง ๆ ทางนาฏศิลป์ จะใช้ร่างกายของนักแสดงเป็นตัวเล่าเรื่อง ดังนั้นคุณลักษณะทางกายภาพของนักแสดงก็ย่อมมีความสำคัญกับการแสดงแต่ละชนิดแตกต่างกัน นักเต้นบัลเลต์อาจต้องการรูปร่างของนักแสดงอย่างหนึ่ง ขณะที่นักเต้นสเปน หรือนักแสดงรำไทย ก็ต้องการลักษณะของนักแสดงอีกอย่างหนึ่ง การคัดเลือกนักแสดงที่เหมาะสมกับงานนาฏศิลป์จะช่วยให้ผลงานนั้น ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การออกแบบลีลานาฏศิลป์การออกแบบลีลานาฏศิลป์ อาจเริ่มต้นจากการด้นสดทางนาฏศิลป์ (Improvisation) ซึ่งทำให้เกิดการดัดศักยภาพของนักแสดงออกมา แล้วนำมาพัฒนาหรือปรับปรุงให้เข้ากับการแสดงแต่ละชิ้นได้ การออกแบบลีลาตามกระบวนการสากลเป็นสิ่งที่นิยมกระทำ โดยเริ่มจากการหาแรงบันดาลใจ การทดลอง และการปรับปรุงท่าทาง แต่ในงานสร้างสรรค์ใหม่ ๆ อาจจะเริ่มต้นการออกแบบลีลานาฏศิลป์จากสิ่งที่พบเห็นได้จากชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจมาจากการสังเกต ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงในการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดคอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เป็นลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมอย่าง

เด่นชัด ในด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านศาสนา ปรัชญา และความเชื่อ โดยนราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงชุดนี้ได้ออกแบบลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่สื่อสารถึงลักษณะภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาลำเนาไพร ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวตามชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ในอิริยาบถต่าง ๆ อาทิ การละเล่นของไทย การประกอบอาชีพเกษตรกรรม การเคลื่อนไหวที่สื่อสารถึงเพศสภาพ การเคลื่อนไหวที่แสดงถึงความเป็นคนไทย นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่สื่อสารความเชื่อในพิธีกรรมต่าง ๆ การเคลื่อนไหวที่สะท้อนถึงศาสนา ปรัชญา และความเชื่อ และท่าทาง

การออกแบบดนตรีการออกแบบดนตรีในงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ควรคำนึงถึงความแปลกใหม่เป็นสำคัญ เช่น การใช้เครื่องดนตรีเพียงชิ้นเดียว การใช้เสียงจากธรรมชาติ หรือการใช้ความเงียบงัน เหล่านี้เป็นการสร้างความแปลกใหม่ในงานนาฏศิลป์ และดนตรีกับนาฏศิลป์เป็นของคู่กันอย่างไรหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังจะเห็นได้จากงานตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ที่ทั้งสองสิ่งจะสัมพันธ์กันอยู่เสมอ

การออกแบบอุปกรณ์การแสดงในการแสดงนาฏศิลป์หรือศิลปะการแสดงชนิดอื่น ๆ จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ประกอบการแสดงเพื่อใช้สื่อสารสาระสำคัญให้กับผู้ชมได้มากขึ้น เป็นสิ่งช่วยอธิบายบุคลิกลักษณะตัวละคร เสริมการอธิบายเหตุการณ์ สร้างบรรยากาศของสถานที่ในบทการแสดงนั้น ๆ เช่น อาวุธ ไม้เท้า เก้าอี้ สิ่งของเครื่องใช้ตามเนื้อหาของการแสดง แม้กระทั่งบางครั้งผู้ออกแบบลีลาสามารถสร้างสรรค์ให้นักแสดงได้ใช้ประโยชน์ผ่านอุปกรณ์ดังกล่าว หรืออาจเป็นการเคลื่อนไหวในเชิงสัญลักษณ์นั้น ๆ กับอุปกรณ์ เป็นต้นว่าผ้า เชือก รั้ว เป็นต้น

การออกแบบสถานที่แสดง พื้นที่แสดงนับได้ว่าเป็นสถานที่ที่พบกันระหว่างผู้แสดงและผู้ชม การเลือกใช้พื้นที่แสดงจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้นักแสดงได้ทำการเคลื่อนไหวให้อยู่ในตำแหน่งที่ผู้ออกแบบลีลาได้สร้างสรรค์ขึ้น อีกทั้งการเลือกใช้พื้นที่แสดงให้เกิดความเหมาะสมไปกับการตกแต่ง การสร้างฉาก การวางระบบเสียงและแสงให้เป็นไปได้ด้วยความสะดวก ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง ปัจจุบันพื้นที่แสดงไม่จำเป็นต้องจัดแสดงในโรงละครเหมือนดังในอดีต หากแต่เป็นการจัดแสดงในพื้นที่แบบใดและชนิดใดก็ได้

การออกแบบแสง แสงมีความสำคัญในการสร้างภาพหรือบรรยากาศบนเวทีการแสดงอย่างมาก นอกจากให้แสงสว่างแล้ว ยังช่วยสร้างจุดเด่นที่ต้องการจะสื่อให้ผู้ชมได้ตระหนักหรือให้เกิดความสนใจเป็นพิเศษ ในปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีทางด้านระบบแสงมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและก้าวหน้า

มาก การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและแนวคิดในเรื่องการออกแบบแสงของนาฏศิลป์นั้น ๆ ด้วยเช่นกัน

การออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เสริมอรรถรสในการแสดงแบบอย่างของเครื่องแต่งกายจะแตกต่างกันไปตามแนวความคิด และความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบ ลีลา เครื่องแต่งกายยังรวมไปถึงการแต่งหน้าและการจัดทรงผมอีกด้วย โดยต้องมีการออกแบบให้สอดคล้องและกลมกลืนไปกับเครื่องแต่งกายสรุปหัวนี้เอาแต่ละอันมา

การนำเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมตะวันตก มาผสมผสานกับวัฒนธรรมตะวันออก การนำนาฏศิลป์ไทยผสมผสานความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งเชื่อมโยงความสำคัญของงานนาฏศิลป์ให้เข้าถึงกลุ่มผู้ชมมากขึ้น และสร้างเอกลักษณ์ให้กับการแสดงนั้น ๆ

การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดคอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทย ฟิลาออสโอฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) นั้นนอกจากในเรื่องของนาฏศิลป์แล้ว ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลถึงการใช้อองค์ประกอบที่มีความชัดเจนโดยรวมได้ว่าเป็นการสร้างสรรค์งานที่มีองค์ประกอบการแสดง คือ เครื่องแต่งกายที่มีแนวคิดความดั้งเดิมของความเป็นไทยโดยเลือกใช้วัสดุผ้าฝ้ายซึ่งมีลักษณะเนื้อผ้าที่เบาเรียบง่าย การผู้วิจัยสรุปว่า ลีลา ทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) มีการผสมผสานระหว่างศิลปะการแสดงที่แสดงออกถึงความเป็นไทยและความเป็นสากล เนื่องจากมนุษย์เราผูกพันกับธรรมชาติ การสื่อหรือแสดงลีลาต่าง ๆ ของการแสดงยังใช้หลักการผสมผสานกับการเลียนแบบธรรมชาติ ใช้อุปกรณ์การแสดง คือ ดอกบัว ซึ่งดอกบัวสื่อถึง ความสงบในทางพระพุทธศาสนา เพื่อยังคงอนุรักษ์อุปกรณ์ที่ใช้ในวัฒนธรรมไทยควบคู่กับการแสดง นับได้ว่าเป็นการแสดงที่มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทยต้องเลือกผู้มีประสบการณ์หรือมีพื้นฐานการแสดงทางนาฏศิลป์ไทย โขน-ละคร สาขาพระนางยักษ์ลิงและผู้แสดงที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์สากล และการออกแบบแสงการแสดงชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทย ฟิลาออสโอฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ใช้แสงเพื่อสื่อหรือรับรู้ในบรรยากาศของกลางคืน กลางวัน และอารมณ์ต่าง ๆ ของผู้แสดง ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ศาสนาเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดในรูปแบบของงานศิลปะหลายหลายแขนงและสามารถนำมาสร้างเป็นจินตนาการแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นรูปธรรมต่าง ๆ ได้ รวมทั้งศิลปะการแสดงไว้ด้วยการนำดอกบัวมาใช้ประกอบการแสดงคอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทย ฟิลาออสโอฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ในช่วงหนึ่งของการแสดงนักแสดงจะถือดอกบัวและโยนขึ้นไปในอากาศที่เป็นพื้นที่ว่างบอกถึงแรงโน้ม

ถ่วงของโลก แสดงความหมายของการละทิ้งโดยปกติแล้ว “ดอกบัว” ในการแสดงยังหมายถึงความหวังของชีวิตและคุณสมบัติของดอกบัว ที่สามารถเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ศาสนาประจำชาติมาเป็นเวลานาน อาจกล่าวได้ว่าตั้งแต่แรกเริ่มของการก่อร่างสร้างชาติไทยขึ้น ดังนั้นคนไทยจึงเชื่อว่า “ดอกบัว” เป็นดอกไม้แห่งความเป็นสิริมงคล เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา

หลังจากที่ได้ศึกษาแนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลว่า

แนวความคิดการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทยผ่านการเคลื่อนไหวแบบวิถีไทย โดยการเคลื่อนไหวที่นำเสนอลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่พัฒนามาจากรูปแบบและวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจในความเป็นไทย เพราะลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวเหล่านั้นมีลักษณะเป็นธรรมชาติ นำเสนอความเป็นไทยด้วยลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่เรียบง่าย ชัดเจน และตรงไปตรงมา เนื่องจากการนำความเป็นไทยมาใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ สามารถกระทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งไม่เจาะจงไปเฉพาะแต่เรื่องแนวความคิดของนาฏศิลป์ไทยที่เคยเห็นกันมาแต่เพียงอย่างเดียว

แนวคิดเรื่องการใช้สัญลักษณ์ในการแสดงนาฏศิลป์สัญลักษณ์เป็นเรื่องที่สามารถสร้างภาพจำที่ทำให้นึกถึงชีวิตและวัฒนธรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะผลงานทางนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของการใช้สัญลักษณ์อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการใช้ลีลาท่าทางที่เป็นสัญลักษณ์แทนอารมณ์ความรู้สึก เพื่อใช้ในการถ่ายทอดความหมาย ซึ่งเมื่อก้าวถึงสัญลักษณ์กับนาฏศิลป์จะพบว่ามีอยู่ในหลากหลายรูปแบบเช่น สัญลักษณ์ในลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย หรืออุปกรณ์ประกอบการแสดง หรือแม้แต่สัญลักษณ์ในด้านความหมายที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการสื่อสารถึงผู้ชม

แนวคิดเรื่องปรัชญาในการแสดงนาฏศิลป์ปรัชญามักกล่าวถึงเรื่องความจริงหรือความรู้จริงที่มนุษย์ปรารถนา ปรัชญาในทางนาฏศิลป์จึงมักสะท้อนเรื่องราวของความจริงบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือสังคม อาทิ เรื่องจิตวิญญาณ ความดี ความชั่ว มนุษย์ พฤติกรรม ฯลฯ ดังนั้นปรัชญาจึงเป็นสิ่งที่ศิลปินต้องคำนึงถึงในการสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอ

แนวความคิดคำนึงถึงการสื่อสารในการออกแบบลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหว การออกแบบลีลาและการเคลื่อนไหวนั้น นอกจากการให้ความหมายสำคัญด้านความงามแล้ว ผู้สร้างสรรค์ผลงานยังต้องคำนึงถึงพื้นที่การแสดง ร่างกายของนักแสดง เวลา ความเป็นเอกภาพ (Unity) เนื่องจากนาฏศิลป์เป็นเรื่องของการสื่อสารเรื่องราว และเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับผู้สร้างงาน การสื่อสารทางนาฏศิลป์มีหลายรูปแบบ อาทิ การสื่อสารแบบตรงไปตรงมา การสื่อสารทางอ้อม ซึ่งอาจใช้องค์ประกอบของนาฏศิลป์เป็นส่วนช่วยเติมเต็มให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารของประเด็นนั้น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

แนวคิดการคำนึงถึงสภาพสังคมการแสดงนาฏศิลป์ที่มุ่งเน้นเรื่องสภาพสังคมมักจะเป็นงานศิลปะที่เข้าถึงผู้ชมส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นเรื่องของความคิดเห็นหรือสิ่งที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจรวมทั้งมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อาทิ การนำประเด็นเรื่องการเมือง ประเด็นเรื่องหลักปรัชญาและศาสนา ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพ มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์สิ่งเหล่านั้นจะทำให้ผู้ชมเกิดความตื่นตัว เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวของผู้ชมเอง

แนวคิดการคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องให้ความสำคัญกับเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก เพราะเนื้อหาที่บอกเล่าเรื่องราวมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรม ความดี และความไม่ดี การสอดแทรกประเด็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นการกระตุ้นให้คนทั่วไปได้ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมที่พึงปฏิบัติ โดยการดำรงตนให้อยู่ในศีลธรรมจรรยา มีทัศนคติและจุดยืนของคุณธรรมจริยธรรมที่ชัดเจนตรงไปตรงมา

แนวคิดการคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชวลลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Versatile) ที่สะท้อนผ่านการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ โดยการผสมผสานเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นการนำเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมตะวันตกมาผสมผสานกับวัฒนธรรมตะวันออกอย่างลงตัว ดังนั้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความสำคัญของงานนาฏศิลป์ให้เข้าถึงกลุ่มผู้ชมมากยิ่งขึ้น และสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับการแสดงนั้น ๆ

ทั้งนี้การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชวลลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ นับเป็นการแสดงสร้างสรรค์ ที่แสดงความเป็นตัวตนของประเทศชาติ มรดกทางวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของสังคม ปรัชญาของความเป็นไทย ตลอดจนการสะท้อนบริบททางสังคมไทยอย่างเด่นชัดซึ่งผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ชุดนี้ได้จัดแสดงในนามของศิลปะการแสดง จากประเทศไทยต่อสาธารณชนในเวทีระดับนานาชาติของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างเต็มภาคภูมิ

4.5 สรุปบท

ในบทที่ 4 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลถึงรูปแบบในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทย ฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ของนราพงษ์ จรัสศรี โดยผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์ข้อมูลตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ ดังนี้ บทการแสดง ลีลา เครื่องแต่งกาย ดนตรีและเสียงประกอบการแสดง พื้นที่การแสดง แสง ฉากและอุปกรณ์การแสดง และนักแสดง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์แนวความคิดในการสร้างงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลิตี้ ออฟ ไทย ฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เพื่อให้ได้ใจความสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ชุดนี้ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีทางนาฏศิลป์และทฤษฎีทางศิลปะ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและหลักทางพระพุทธศาสนา ในส่วนของบทต่อไปจะกล่าวถึงบทสรุปและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 อารัมภบท

ในบทที่ 4 ที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลถึงรูปแบบในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ของนราพงษ์ จรัสศรี โดยผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์รูปแบบของงาน ซึ่งมีข้อมูลแบ่งตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์แนวความคิดในการสร้างงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) เพื่อให้ได้ใจความสำคัญของแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ชุดนี้ ส่วนในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงบทสรุปและข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

5.2 ผลที่ได้จากการวิจัย

วิทยานิพนธ์ภายใต้เรื่อง แนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทย ผ่านการแสดงชุด (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษารูปแบบ และแนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี ออฟ ไทย ฟิโลโซฟี ออฟ ไลฟ์ ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ของผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ของ นราพงษ์ จรัสศรี ศิลปินผู้บุกเบิกนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย โดยจัดแสดงในงานเดอะเฟิร์ส อาเซียน ดานซ์ เฟสติวัล (The First Asean Dance Festival) ณ กรุงจาการ์ต้า ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 6 - 13 มีนาคม พ.ศ. 2533 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดงานเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางด้านศิลปะการแสดงในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้ง 6 ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศไทย โดยนำเสนอผลงานในรูปแบบการแสดงดั้งเดิมของอาเซียนผ่านมุมมองของศิลปะสมัยใหม่ (The Asean Traditional Dance in Reflection of Modern Expression)

ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟไทย ฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 รูปแบบของการสร้างสรรค์การแสดง เรื่องแนวคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ที่สะท้อนถึงบริบทของสังคมไทย ผ่านการแสดงชุดคอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟไทย ฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ “Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life” ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนก ตามองค์ประกอบทางการแสดงนาฏศิลป์ 8 ประการ ได้แก่

1) บทการแสดงในการออกแบบบทการแสดงของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาวลิตี้ออฟไทย ฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ (Contemporary Visuality of Thai Philosophy of Life) ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้นำแนวคิดในการสื่อสารเชิงนามธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมอย่างเด่นชัด ประกอบกับค่านิยมของสังคมไทยที่มีมาตั้งแต่อดีต ซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องเพศ โดยมีเพศชายเป็นข้างทำหน้าที่ เพศหญิงเป็นข้างทำหลัง ต่อมาสังคมจึงเกิดความขัดแย้ง การเอารัดเอาเปรียบ ในที่สุดสังคมจึงเกิดความวุ่นวายสับสนและความทุกข์ สูดทุกข์หาหนทางแก้ไขปัญหา โดยการหวนคืนกลับสู่อดีตที่มีการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่เรียบง่าย รักใคร่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันดั้งเดิม

2) ลีลานาฏศิลป์ ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ออกแบบลีลานาฏศิลป์ โดยจำแนกเป็น 4 ลักษณะคือ ลีลานาฏศิลป์ไทย ลีลานาฏศิลป์ตะวันตก ลีลาที่แสดงถึงวิถีชีวิต และลีลาที่สื่อถึงอารมณ์ต่าง ๆ

3) การออกแบบเสียงและดนตรี ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ให้ความสำคัญกับความหลากหลายในการออกแบบเสียงและดนตรี โดยในการแสดงมีทั้งการใช้เสียงและดนตรีประกอบการเคลื่อนไหวของนักแสดง และไม่ใช้เสียงและดนตรีในบางช่วงของการแสดงนั้น เพราะความเงียบจะทำให้ผู้ชมเกิดจินตนาการในแนวทางของตัวผู้ชมเองไปพร้อมกับการเคลื่อนไหวร่างกายของนักแสดง

4) นักแสดง การแสดงในครั้งนี้ใช้นักแสดงทั้งหมด 17 คน ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกนักแสดงที่มีความหลากหลายและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ใช้ลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงสื่อสารให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงเรื่องราวของการแสดง โดยการคัดเลือกนักแสดงชายและหญิงที่มีพื้นฐานการแสดงทางนาฏศิลป์ไทย (โขน-ละคร) 6 คน ซึ่งประกอบไปด้วยนักแสดงชาย 3 คน นักแสดงหญิง 3 คน

และนักแสดงที่มีพื้นฐานการแสดงนาฏศิลป์ตะวันตก 8 คน ซึ่งประกอบด้วยนักแสดงชาย 4 คน นักแสดงหญิง 4 คน ทั้งจากสำนักการสังคีตกรมศิลปากร และนักแสดงอิสระ

5) อุปกรณ์ประกอบการแสดง ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงน้อยชิ้นในแบบมินิมอลิซึม (Minimalism) โดยการใช้ดอกลำโพงซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสัจธรรมและวิถีชีวิตไทยในทางพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ของการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสารการแสดง ทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการสื่อสารผ่านผลงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์

6) พื้นที่การแสดง ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ออกแบบพื้นที่ที่ใช้ในการแสดงแบบตระเวนแสดงในต่างแดน โดยให้ความสำคัญกับการให้นักแสดงใช้พื้นที่ว่างในการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการใช้พื้นที่ในการแสดงให้เกิดประโยชน์สูงสุด พื้นที่สามารถเป็นไปได้ในทุกสถานการณ์ของการครองตนในวิถีชีวิตไทย

7) การออกแบบแสง ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ออกแบบแสงโดยให้ความสำคัญในการใช้แสงเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศในการแสดงให้มีความสมจริงในวิถีชีวิตไทยรวมทั้งสื่อสารให้ผู้ชมรับรู้ถึงอารมณ์ต่าง ๆ เช่น อารมณ์เศร้า อารมณ์แจ่มใส นับเป็นการสร้างมิติในมุมมองและเพิ่มอรรถรสในการรับชมการแสดง

8) เครื่องแต่งกาย ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ออกแบบเครื่องแต่งกายภายใต้แนวความคิดดั้งเดิมของความเป็นไทยโดยเลือกใช้วัสดุที่ทำจากผ้าฝ้ายซึ่งมีลักษณะเนื้อผ้าที่เบาเรียบง่าย และการใช้สีสันทันของเครื่องแต่งกายที่มีลักษณะเคร่งขรึมตามธรรมชาติไม่ใช่เครื่องแต่งกายที่มีสีฉูดฉาด โดยเลือกใช้โทนสีของเครื่องแต่งกายที่ไล่ไปตั้งแต่เปลือกไม้จนถึงสีเขียวของใบไม้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

5.2.2 แนวคิดของการสร้างสรรค์การแสดง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดในการสร้างงานของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชวลิตี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟีออฟไลฟ์ ที่สะท้อนบริบทของสังคมไทย ซึ่งผลการวิจัยได้แบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) แนวคิดการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทยผ่านการเคลื่อนไหวแบบวิถีไทย
โดยการเคลื่อนไหวที่นำเสนอลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่พัฒนามาจากรูปแบบและวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจในความเป็นไทย เพราะลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวเหล่านั้นมีลักษณะเป็นธรรมชาติ นำเสนอความเป็นไทยด้วยลีลาและท่าทางการเคลื่อนไหวที่เรียบง่าย ชัดเจน และตรงไปตรงมา เนื่องจากการนำความเป็นไทยมาใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ สามารถกระทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งไม่เจาะจงไปเฉพาะแต่เรื่องแนวความคิดของนาฏศิลป์ไทยที่เคยเห็นกันมาแต่เพียงอย่างเดียว

2) **แนวคิดเรื่องการใช้สัญลักษณ์ในการแสดงนาฏศิลป์** เป็นการใช้ลีลา ท่าทางที่เป็นสัญลักษณ์แทนอารมณ์ความรู้สึก เพื่อใช้ในการถ่ายทอดความหมาย ทั้งสัญลักษณ์ในลีลา และท่าทางการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย หรืออุปกรณ์ประกอบการแสดง หรือแม้แต่สัญลักษณ์ในด้าน ความหมายที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการสื่อสารถึงผู้ชม

3) **แนวคิดเรื่องปรัชญาในการแสดง** ได้กล่าวถึงเรื่องจิตวิญญาณ ความเป็น ความดี ความชั่ว มนุษย์ พฤติกรรม ฯลฯ โดยเฉพาะปรัชญาที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธ

4) **แนวคิดการคำนึงถึงการสื่อสารในการออกแบบลีลา** เป็นการสื่อสารแบบ ตรงไปตรงมา และการสื่อสารทางอ้อม โดยใช้องค์ประกอบของนาฏศิลป์เป็นส่วนช่วยให้เกิดความ เข้าใจในประเด็นนั้น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

5) **แนวคิดการคำนึงถึงสภาพสังคม** ประเด็นเรื่องหลักศาสนา สิทธิเสรีภาพ และเพศสภาพที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความตื่นตัว โดยเฉพาะในเรื่องชีวิตประจำวันที่อยู่ใกล้ตัวของผู้ชมเอง

6) **แนวคิดการคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมในการสร้างสรรค์ผลงาน ด้านนาฏศิลป์** ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ให้ความสำคัญกับเรื่องทัศนคติและจุดยืนของคุณธรรม จริยธรรมที่ชัดเจนอย่างตรงไปตรงมา โดยการคิดใหม่ ทำใหม่ ใช้ประเด็นที่คนไม่ค่อยจะพูดถึงมา นำเสนอเป็นงานนาฏศิลป์

7) **แนวคิดการคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์ การแสดงนาฏศิลป์** โดยการผสมผสานเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ไทย ดังนั้น ความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความสำคัญของงานนาฏศิลป์ให้เข้าถึงกลุ่มผู้ชม มากยิ่งขึ้น และสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับการแสดงนั้น ๆ

ทั้งนี้การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิซวลลิทีออฟ ไทยฟิลลอสโซฟี ออฟไลฟ์ นับเป็นการแสดงสร้างสรรค์ ที่แสดงความเป็นตัวตนของประเทศชาติ มรดกทางวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของสังคม ปรัชญาของความเป็นไทย ตลอดจนการสะท้อนบริบททางสังคมไทยอย่าง เด่นชัด ผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ชุดนี้ได้จัดแสดงในนามของศิลปะการแสดงจากประเทศไทย ที่ได้แสดงต่อสาธารณชนในเวทีระดับนานาชาติของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างเต็มความ ภาควิชา

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ผลจากการศึกษาวิเคราะห์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด คอนเทมโพรารี วิชาการดี้ออฟ ไทยฟิลลอสโซฟิออฟไลฟ ภาพลักษณ์ร่วมสมัยของปรัชญาความเป็นไทยที่สร้างสรรค์ ผลงานโดยนราพงษ์ จรัสศรีพบว่า เป็นตัวอย่างของศิลปะการแสดงร่วมสมัยที่ทรงคุณค่าของสังคมไทย ดังนั้นจึงควรจัดทำเป็นรูปแบบการแสดงที่สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงร่วมสมัย เพื่อเป็นต้นแบบแก่ผู้ที่ต้องการสร้างสรรค์สรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยต่อไปในอนาคต

5.2.2 ควรมีการสร้างสรรค่นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยโดยมุ่งเน้นประเด็นที่จะศึกษาอื่น ๆ เนื่องจากการแสดงนาฏศิลป์มีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านสังคม และสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนให้แนวคิดและปรัชญาแก่ผู้ชม ซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

รายการอ้างอิง

- คณิตา เลขะกุล. **บัว ราชนิแห่งไม้ไผ่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ด้านสุธาตารพิมพ์, 2535.
- จารวี มั่นสินธร. **การศึกษาวิเคราะห์ดอกบัวคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- จิรายุทธ พนมรักษ์. **สัมภาษณ์**, 10 เมษายน 2556.
- จตุติกา โกศลมณี. **รูปแบบและแนวความคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของ
นราพงษ์ จรัสศรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2556.
- ชาญณรงค์ บุญหนุน. **พุทธศาสนากับประชาธิปไตยในสังคมไทย (2): ว่าด้วยอำนาจศูนย์กลางของ
สังคมไทย. บล็อกกาซีน ประชาไท [ออนไลน์]**. แหล่งที่มา:
<http://blogazine.in.th/buddhistcitizen/post/3692>. 11 พฤศจิกายน 2557
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. **การวิจัยทางศิลปะ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, 2543.
- ตำราราชานุภาพ, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **ตำราฟ้อนรำ**. กรุงเทพฯ: หอพระสมุดวชิรญาณ, 2466.
- นราพงษ์ จรัสศรี. **ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,
2548.
- นราพงษ์ จรัสศรี. **หัวหน้าภาควิชาศิลปนาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สัมภาษณ์**, 15 มีนาคม 2556.
- นราพงษ์ จรัสศรี. **การสร้างสรรค์งานและออกแบบลีลาของผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์สำหรับการ
แสดงมหานาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์และวิจิตรนาฏกรรมเฉลิมพระเกียรติ
พระมหากษัตริย์**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศิลปนาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2550.
- นันทา ขุนภักดี, บรรณาธิการ. **ของดีร้อยสิ่งเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์
พับลิชชิ่ง, 2537.
- นิรันดร์ ใจชนะ. **ระบำดอกบัวไทย**. (ออนไลน์). 2553. แหล่งที่มา; [http://www.koratttheatre.
go.th](http://www.koratttheatre.go.th). (20 กุมภาพันธ์ 2555)
- บุปผา เต็งสุวรรณ. **บัวในวรรณคดีบาลีและสันสกฤต**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชา
คณะอักษรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- ประเวศ วะสี. **ธรรมชาติของสรรพสิ่ง การเข้าถึงความจริงทั้งหมด**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์กรีน
ปัญญาญาณ, 2554.

ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์. รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัย”การใช้ละครสร้างสรรค์

ในการพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานผลการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

พวงผกา คุโรวาท. (2539). ศิลปะและวัฒนธรรมไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.templethailand.org.article/>. 11 พฤศจิกายน 2557

พิน ดอกบัว. พระพุทธศาสนากับคนไทย. กรุงเทพฯ: โสภณการพิมพ์, 2542.

ภาณุวัฒน์ เนียมบาง. การศึกษาปรัชญาในงานพุทธศิลป์ต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนากรณีศึกษา:

วัดร่องขุน ต.ป่าอ้อดอนชัย อ.เมือง จ.เชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต

สาขาวิชาศาสนศึกษา วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2551.

มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร. เล่าเรื่องบัว. ดอกไม้วัยเยาว์, 2(13), 10.

ฤดีรัตน์ ภายราช. บัว: องค์ประกอบประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ:

กรมศิลปากร, 2540.

ฤดีรัตน์ ภายราช. ปกิณกคดีวิถีไทยในเรื่องบัว. กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

กรมศิลปากร, 2541.

ธนากร จันทนะสาร. นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

วิมลศรี อุปรมย์. นาฏกรรมและการละคร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2553.

สทาศัย พงศ์หิรัญ. ดรสา แบทลา: นาฏศิลป์สร้างสรรค์จากวรรณคดีไทย เรื่อง อิเหนา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557. KORN UNIVERSITY

สถาพร สนทอง. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย กรมศิลปากร. สัมภาษณ์ 12 มกราคม 2556.

สถาพร สนทอง. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย กรมศิลปากร. สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2556.

สมชาย โทวิทิตวงศ์. การศึกษาลีลาสตรีและบทบาทนางมณฑิในนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

“นารายณ์อวตาร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

สูจิตร์การแสดง FIRST ASEAN DANCE FESTIVAL INDONESIA 6-13 MARCH 1990.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2555.

อำนาจ เย็นสบาย. ติความพุทธศิลป์ด้วยความสงสัย. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. (กรกฎาคม 2527):3.

อุษา สบฤกษ์. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนาฏยสรรค์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทาง

นาฏศิลป์ของผู้เรียนนาฏศิลป์ไทยในสถาบันอุดมการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี

บัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

- Ambrosio, Nora. **Learning About dance**. USA: Kendall Hunt Publishing, 1994.
- Blan, Alexandra. **A History of Ballet and Dance**. New York: Praeger Publishers, 1976.
- Jonas, Gerald. **Dancing**. New York: Harry N. Abrams, Incorporated, New York a Time Mirror, 1992.
- Steeh, Judith. **History of Ballet and Modern Dance**. London: Bison Books, 198.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อมูลสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานการศึกษาวิจัยนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของ นราพงษ์ จรัสศรี การแสดงชุด “CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PKILOAOPHY OF LIFE” จากเทศกาลอาเซียนครั้งที่ 1

การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการแสดง CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PKILOAOPHY OF LIFE” จากเทศกาลอาเซียนครั้งที่ 1 และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัย โดยตรงทั้งหมด 12 ท่าน มีดังนี้

การสัมภาษณ์ สถาพร สันทอง, ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย กรมศิลปากร วันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 เมื่อเวลา 10.00-12.00 น. ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา: มนุศักดิ์ เรืองเดช

จากการให้คำสัมภาษณ์ที่สำคัญของผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ไทย สาขาศิลปะการแสดงละคร-โขน ซึ่งท่านได้เคยดำรงตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายนาฏศิลป์ไทย ของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ท่านมีบทบาทในการคัดเลือกนักแสดงที่จะนำไปแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุด “คอนเทม โพรารี วิชวลิตี้ ออฟไทย ฟิโลซอฟี่ ออฟ ไไลฟ์” (CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PKILOAOPHY OF LIFE) ในครั้งนั้น ก็คือ สถาพร สันทอง ซึ่งปัจจุบันนี้ ท่านเป็นข้าราชการบำนาญ อายุ 79 ปี กล่าวว่า “นราพงษ์ จรัสศรี หรือ ต้า เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการแสดง นาฏศิลป์

ตะวันตก ซึ่งขณะนั้นท่านเพิ่งกลับจากประเทศอังกฤษมาใหม่ ๆ และเป็นบุคคลที่มีความสามารถหลากหลายในด้านการแสดงต่าง ๆ พร้อมกับคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน การแสดง ในครั้งนั้นประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียนมีชื่อว่า “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (THE ASSOCIATION OF SOUTHEAST ASIAN NATION) ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ร่วมมือกับสำนักการคิด กรมศิลปากร นำการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ไปเข้าร่วมกับชาติอื่น ๆ ในชื่อชุด “คอนเทมโพรารี วิซวลลิตี้ ออฟ ไทย ฟิโลสอโฟฟี ออฟ ไลฟ” (CONTEMPORARY VISUALITY OF THAI PHILOSOPHY OF LIFE) ที่มีแนวคิดจาก นามธรรมมาสร้างสรรค์ ระบาย สะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตซึ่งมีใจเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อสังคมเปลี่ยนไป เกิดการเอาเปรียบแย่งชิงกัน ชีวิตเริ่มสับสน และท้ายสุดต่างหวนหาคืนวันเก่าไฉ่เรียง มนุษย์เรามีการเอื้อเพื่อเกื้อกูลกันเช่นการกอดกัน ดอกบัวจะเป็นสัญลักษณ์ในเรื่องของศาสนาในขณะเดียวกันก็เป็นกิเลสแทนกิเลสแข่งกัน มีวิถีชีวิต เช่น เล่นการละเล่นเสื่อขำห้วย คนเราต้องอยู่ด้วยกันในสังคม จำลึกถึงวันเก่า ๆ ที่มีความสุข

การแสดงครั้งนี้เริ่มเข้าสู่การแสดงคอนเทมโพรารีหรือร่วมตั้งแต่ที่ทำการแรก ๆ ต่างเรียนรู้ศิลปะประจำชาติของแต่ละคน เป็นเรื่องของการสร้างสรรค์ก่อนนั้นทำหมดแล้วในเรื่องโทน เป็นสไตล์ใหม่แล้วคนที่จะสามารถพัฒนาการมาแล้ว

การแต่งกายเน้นเป็นธรรมชาติสีเอิร์ดโทน ใช้เป็นผ้าไหม สไตล์เสื้อเหมือนกันทุกคนเหมือนกับมนุษย์ เพราะลักษณะที่เป็นเหมือนกันอยู่ทำตามลักษณะของการออกแบบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“การแสดงดนตรีประกอบการแสดง มี ธีระ ภูมณี เป็นนักดนตรี การบรรเลงดนตรีไม่ได้มีการกำหนดจังหวะให้นักแสดง แต่นักแสดงแสดงความหมายโดยผ่านอารมณ์ ที่ผสมผสานกับการใช้ลีลาการเคลื่อนไหวที่เข้มข้น ระเบิด ในบางขณะไม่มีเสียงดนตรี จะให้ผู้แสดงเคลื่อนไหว ในความเงียบในช่วงส่วนท้ายของการแสดง มีคำประพันธ์โดยอาจารย์สุรพล วิรุฬห์รักษ์ เป็น การอ่านคำกลอน “รุ่งสวรรค์” ดังคำกลอนที่ว่า

“รุ่งเอยรุ่งสวรรค์	สีสันต่างกันหนักหนา
ยามเป็นรุ่งมั่งม่านผ่านฟ้า	เป็นมัจฉาผ่านความร่มเย็น
คนเราต่างคนต่างอยู่	สีสันพอสู้กันได้
สาดสีใส่กันบรรลัย	รวมกันได้ภาพงามตา
งามใดไม่เท่างามจิต	ร่วมกันพิชิตปัญหา
ด้วยมัจฉามาปฏิบัติ	งามปัญญางามกว่ารุ่งเอย

พร้อมกับการอิมทำนองเพลงลมพัดชาย ซึ่งผู้ประสานเสียงพร้อมกับการเคลื่อนไหว ด้วยลีลาที่สงบในช่วงที่นักแสดงอยู่ในอารมณ์ ถวิลหาวันคืนในอดีต (NOSTALALIA)”

การเตรียมการฝึกซ้อม สถาพร สนทอง จะอยู่ในช่วงเวลาที่ทำการฝึกซ้อมทุกครั้ง และมีการปรึกษากับ ต้า ผู้ออกแบบ ในเรื่อง (GAME) ว่าการเล่นของไทยมีอะไรบ้างก็นึกเท่าที่จำได้ก็มีการเล่น คือ วีรชีวารสาร, เสือข้ามห้วย, ชีม้าส่งเมือง

ในการแสดงชุดนี้ยังมีการใช้อุปกรณ์การแสดงดอกบัวที่เป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญในการแสดงชุดนี้ และมีการพ่อนรำเป็นลีลานาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย อุปกรณ์การแสดง สื่อมีความหมายทั้งความสงบสุขในทางพุทธปรัชญา และเป็นกิเลสตัณหาละต่างคนต่างแก่งแย่งแข่งขันกัน นราพงษ์ จรัสศรี ได้ออกแบบท่าทางงานแสดงชุดนี้ในรูปแบบงานสร้างสรรค์งานด้านนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย ยังไม่มีใครทำในช่วงเวลา10 กว่าที่ผ่านมา ซึ่งในขณะนั้น นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้บุกเบิกและเป็นผู้มีแนวคิดคอนเทมโพรารี (CONTEMPORARY) นี้ในประเทศไทย

นราพงษ์ จรัสศรี ยังกล่าวว่า กระบวนการสร้างสรรค์ พบว่า มีทั้งหลักทฤษฎีและขั้นตอนการสร้างสรรค์แบ่งออกเป็น ดังนี้

แรงบันดาลใจ เทคนิค ลีลา นาฏยลักษณะ และคุณค่าของผลงาน โดยเฉพาะเรื่องแรงบันดาลใจของผู้สร้างสรรค์ มีแนวคิดและเอกลักษณ์เด่น คือ มีความคิดริเริ่ม กล้าคิดนอกกรอบเดิม ไม่ชอบสร้างสรรค์งานซ้ำ ๆ รวมถึงการเลือกใช้เทคนิคด้านการแสดง เช่น ในบางชุดมีการผสมผสานของนาฏศิลป์เชื้อชาติอื่น หรือการนำการแสดงประเภทต่าง ๆ มาร้อยเรียงเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกัน เรื่องลีลาจะเน้นการมีอารมณ์ร่วมเข้าไปในการรำและการเพิ่มจริต กิริยาท่าทางของตัวละครให้สมบทบาทเกิดสีสันในการแสดง นอกจากนี้ยังพบว่า ในการแสดงแต่ละชุด มีนาฏยลักษณะที่เป็นลักษณะเฉพาะของผู้สร้างสรรค์ สามารถทำให้เกิดสุนทรีย์และเอกภาพในการแสดง

ความยั่งยืนของมนุษย์อาชีพนักเต้นรำ
โดย ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี
บทความนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาละครเพลง ซึ่งอยู่ภายใต้โครงการ
คัลเลเจอร์วิจัยความมั่นคงของมนุษย์ปีงบประมาณ 2554 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิลปินทางด้านศิลปะการแสดงจากอดีตถึงปัจจุบัน ได้รังสรรค์ผลงานที่สร้างความประทับใจให้กับผู้ชมผ่านกระบวนการ และแนวคิดในการพัฒนาคุณสมบัติสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืนท่ามกลางปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมที่ วิลเลียม บาร์น ได้กล่าวว่า มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการทางด้านศิลปะการแสดง คือ แนวโน้มทางเศรษฐกิจ (ECONOMIC TRENDS) แนวโน้มทางการเมือง (Political trends) แนวโน้มทางวัฒนธรรมและสังคม (CULTURAL AND SOCIAL TRENDS) แนวโน้มทางด้านประชากร (DEMOGRAPHIC TRENDS) ตลอดจนแนวโน้มทางเทคโนโลยี (TECHNOLOGICAL TRENDS) (ดู BYRNES WILLIAM, 1999: 10) จากการค้นคว้าแนวคิดในการพัฒนาคุณสมบัติสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืนผ่านประสบการณ์การแสดงและออกแบบงานทางด้านนาฏศิลป์สมัยใหม่ของข้าพเจ้าเองในฐานะศิลปินนับตั้งแต่ พ.ศ. 2516 เป็นต้น ประกอบกับการค้นคว้าและวิเคราะห์เอกสารการวิจารณ์การแสดงโดยผู้ทรงคุณวุฒิและสื่อมวลชน ทำให้ได้แนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาคุณสมบัติสู่ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืนของมนุษย์อาชีพนักเต้นรำซึ่งแนวทางที่ได้จะเป็นทั้งบทละครที่ใช้ในการแสดงแบบทดลองในชุด “มนุษย์อาชีพนักเต้นรำ” และเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อวงการศิลปะการแสดง โดยเฉพาะละครเพลงและนาฏศิลป์ต่อไป

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้บุกเบิกการเต้นรำสมัยใหม่ในประเทศไทยอย่างจริงจังเมื่อครั้งที่เริ่มเข้าศึกษาใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2516 จบจบจบการศึกษา ผู้วิจัยก็ได้เดินทางไปศึกษาและเป็นคนไทยคนแรกที่ได้ทำงานในฐานะนักเต้นนาฏศิลป์ทั้งแบบคลาสสิกและสมัยใหม่อย่างต่อเนื่องในสหราชอาณาจักรรวมเวลา 11 ปี ได้ร่วมงานกับศิลปินนานาชาติที่มีชื่อเสียงระดับโลกโลกหลายท่าน เช่น

เดวิด กอร์ดอน (DAVID GORDON) ผู้ออกแบบท่าเต้น และ ก่อตั้ง คณะพิคอัพแดนซ์คอมพานี (PICK UP DANCE COMPANY) กรุงนิวยอร์ก

สตีฟ แพคสตัน (ATEVE PAXTON) บิดาแห่งการเต้นในเทคนิคการดันสกบอดีคอนแทค (BODY CONTACT IMPROVISATION)

เคท แฟลทท์ (KATE FLATT) นักออกแบบท่าเต้นในอุปรากร และละครฮิตจากเวสต์เอนด์ (WEST END) และ บรอดเวย์ (BROADWAY) เรื่อง เลมิเซอราเบิล (LES MISERABLES) กรุงลอนดอน

ไมเคิล คลาร์ก (MIDHALE CLARK) ศิลปิน “PUNK” ชาวอังกฤษ กรุงลอนดอน

ลอนด์ นิวสัน (LOYD NEWSON) ผู้กำกับชาวออสเตรเลีย แห่งคณะดีวีเอส (DV 8) กรุงลอนดอน

คิม เบรนสตรอป (KIM BRANDSTRUP) ผู้ออกแบบท่าเต้นชาวเดนมาร์กผู้ได้รับรางวัลโอลิเวียร์ อวอร์ด (OLIVIER AWARD) ในปี ค.ศ. 1990 กรุงลอนดอน

เคตตี ดัก (KATTIE DUCK) นักออกแบบการแสดงแนวแดนซ์เธียเตอร์ (DANCE THEATRE) ชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่ในอิตาลี

เทรู กอย (TERU GOI) ศิลปินบูโต (BUTOH) กรุงโตเกียว

ดาเนียล ลารู (DANIEL LARRIEU) นักออกแบบท่าเต้นชาวฝรั่งเศสจากกรุง ปารีส

พัพ ซิมมอนส์ (PIP SIMMONS) ผู้กำกับละครแบบทดลอง กรุงลอนดอน ฯลฯ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใน พ.ศ. 2531 ข้าพเจ้าได้กลับมาพัฒนาการเต้นรำสมัยใหม่ในประเทศไทยต่อจนถึงปัจจุบัน ยังผลให้เกิดการพัฒนาการทางด้านนาฏศิลป์สมัยใหม่จวบจนทุกวันนี้ ในช่วงเวลาที่ข้าพเจ้าได้ทำงานในฐานะนักเต้นนาฏศิลป์อาชีพในสหราชอาณาจักร เมื่อพิจารณาจากบทความของ นิล ซาเวจ (NEIL SAVAGE) ในฐานะนักข่าวศิลปะ ของนิตยสารเทศกาลเมืองเชลล์แฮม (THE CHELTENHAM FESTIVALS) ที่ได้กล่าวถึงข้าพเจ้าว่า

เขาได้ตัดสินใจเดินทางไปศึกษาต่อด้านนาฏศิลป์ที่ยุโรปเพราะได้รับแรงบันดาลใจยิ่งใหญ่จากครูของเขาเองเกี่ยวกับการได้ชมการแสดงของคณะบัลเลต์ฟเนอร์ ด้วยคะแนนอันดีเยี่ยมของเขาจากการสอบของ สถาบัน เดอะรอยัลอคาเดมีออฟแดนซ์ (ROYAL ACADEMY OF DANCE) เอื้ออำนวยให้เขาได้เข้าการศึกษาที่สถาบันได้สอนบัลเลต์ชั้นสูงเดอะรอยัลบัลเลต์ (THE ROYAL BALLET SCHOOL) ในกรุงลอนดอนได้

จากรายงานที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่านักแสดงผู้มีประสบการณ์จากการฝึกฝนนาฏศิลป์ในสถาบันการศึกษาที่ดีและเป็นผู้ที่ทำการแสดงด้วยใจรัก จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับการแสดง ซึ่งมีแนวโน้มที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้ชม

ศิลปินนักเต้นแนวใหม่ควรมีความพากเพียรในการฝึกซ้อมเพื่อการแสดง หมั่นประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติการด้วยเทคนิคในการแสดง โดยยึดถือหลักการประจำใจ ที่ถือเป็นหลักในการปฏิบัติซึ่งสามารถสร้างเอกลักษณ์ประจำตัวศิลปิน การที่มีความรอบรู้ในเทคนิคการแสดงที่หลากหลายรูปแบบ จะทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานนาฏศิลป์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาอย่างไม่หยุดนิ่ง ทำให้ศิลปินสามารถดำรงชีพอยู่ได้ในวงการนาฏศิลป์ที่นับวันก็จะมีคู่แข่งมากขึ้น จึงต้องมีการพัฒนาเทคนิคในการเต้นให้เจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

จรรยาบรรณ ความเชื่อ และศรัทธาที่นักแสดงยึดถือในการปฏิบัติการ เป็นสิ่งที่ศิลปินควรจะใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ และถ้าใช้ประกอบกับความคิดสร้างสรรค์จะเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้เกิดผลงานที่มีการพัฒนาการที่มีความลึกซึ้ง

ศิลปินต้องรู้จักการบริหารจัดการในอาชีพของตนเพื่อนำเสนอการแสดงต่อสาธารณชน ซึ่งก็ต้องเป็นการบริหารจัดการด้วยจิตวิญญานจึงจะสานต่อความมุ่งมั่นของศิลปินได้ การเลือกวิธีการบริหารจัดการทางด้านนาฏศิลป์อย่างเหมาะสม ย่อมมาจากการบริหารจัดการที่มีรสนิยม ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ จะนำไปสู่การบริหารจัดการทางด้านนาฏศิลป์ที่มีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนและมีคุณภาพสำหรับผู้ที่มีอนาคตที่ยั่งยืนต่อไป

ความเพียรพยายามฝึกฝน

การมุ่งมั่นพยายามฝึกฝนนับตั้งแต่สมัยที่ข้าพเจ้าเรียนอยู่ในโรงเรียนสอนบัลเล่ต์ชั้นสูง เดอะรอยัลบัลเล่ต์สคูล (THE ROYAL BALLEITt SCHOOL) จนมาถึงการฝึกซ้อมด้วยตนเอง จวบจนปัจจุบันนี้ รวมเวลาเกือบ 40 ปีนับเป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าศิลปินได้ทำไปด้วยความรัก ในการแสดงนาฏศิลป์ ศิลปินที่ให้เวลากับการฝึกฝนที่เพียงพอเมื่อทำการแสดงก็มักจะสร้าง ความประทับใจให้กับผู้ชมการมีวินัยในการฝึกฝนจึงเป็นสิ่งสำคัญในระดับต้นที่จะขาดไปเสียมิได้สำหรับนักแสดง ประกอบกับการใช้จรรยาบรรณในการประกอบอาชีพจะนำไปสู่ความสมบูรณ์แบบในการแสดง เช่นเดียวกับงานศิลปะอื่น ๆ ที่ศิลปินต้องมีความรักในงานเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้กำลังใจในการสร้างงานศิลปะต่อไปและงานจะต้องเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการงานนาฏศิลป์ ในฐานะ ศิลปินนักแสดง

จำเป็นต้องบริหารเวลาในการฝึกซ้อมการแสดง เพื่อสร้างประสิทธิภาพประสิทธิผลทำให้สามารถกำหนดการดำเนินงานให้ลุล่วงตามเป้าหมายทุกประการ

ความคิดริเริ่มในการนำเสนอผลงานการแสดง

การรักในการแสดงของศิลปิน จะทำให้ศิลปินแสดงได้ดีจนเป็นที่สังเกตและชื่นชม ประสพการณ์การแสดงช่วยในการตัดสินใจในการนำเสนอผลงานในฐานะนักแสดง ศิลปินนักแสดงที่จะมีอนาคตที่ยั่งยืนต่อไป จำเป็นต้องมีความคิดริเริ่มในการนำเสนอผลงานการแสดง เพื่อเป็นผู้นำในการสร้างเอกลักษณ์ประจำตัวศิลปินและถือเป็นแบบอย่างให้กับศิลปินรุ่นหลังได้ศึกษา และได้นำไปบูรณาการเพื่อสร้างความเจริญให้กับวงการต่อไป

การสร้างความสำเร็จให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน

ท่วงท่าลีลาการเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน เกิดขึ้นจากการฝึกฝนจนชำนาญถ้ายังคงรักษาคุณภาพและรสนิยมที่ดีอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานพอจะทำให้เกิดเอกลักษณ์ ที่ผู้ชมสังเกตเห็น ในฐานะนักแสดงเอกลักษณ์ของศิลปินถือเป็นคุณภาพที่ควรมี ศิลปินที่มีเอกลักษณ์ประจำตัวมักจะมีหลักการหรือปรัชญาประจำตัวในการสร้างผลงานการแสดงให้เป็นที่ปรากฏกับผู้ชม เช่น ความคิดที่ว่า “ผลงานศิลปะ” ไม่ใช่ “ผลงานการเดินรำปกติธรรมดา” อาจจะเป็นปรัชญาความเชื่อที่ศิลปินใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการแสดงจึงทำให้เกิดการแสดงของข้าพเจ้าปรากฏออกมาดังที่ จุฬารายานารถ นักวิจารณ์จากหนังสือพิมพ์เดอะเนชัน (THE NATION) ได้ประจักษ์และเปรียบได้กับ “เทพยดา” แห่งพงษ์ไพร เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีอิสระอย่างที่สุด ที่หลงใหลในชีวิตชีวา และการเคลื่อนไหว (RAYANART, 1983: 6) ตัวอย่างที่ได้กล่าวมาถือว่าเป็นหลักในการปฏิบัติงานการแสดงที่สร้างความสำเร็จให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน

ความสามารถหลากหลายในการนำเสนอผลงานการแสดง

นับเป็นการยากที่นักแสดงชายจะแสดงบัลเลต์ ด้วยการขึ้นปลายเท้าเหมือนผู้หญิง เพราะที่ผ่านมามีการขึ้นปลายเท้าถือเป็นหลักฐานในการแบ่งแยกอย่างเด็ดขาดของเทคนิคการแสดงบัลเลต์ระหว่างชาย-หญิงอย่างชัดเจน ฉะนั้นจึงถือเป็นความพิเศษที่ศิลปินชายคนหนึ่งจะได้ฝึกฝนเทคนิคการเต้นบัลเลต์ทั้งในแบบของชายและหญิงโดยสมัครใจ และยิ่งไปกว่านั้นถ้าศิลปิน สามารถทำการแสดงด้านอื่นได้ดีด้วย เช่นการแสดงในบทประเพณีไทยนิยมได้ดีพอ ๆ กับการเต้นบัลเลต์และการเต้นรำร่วม

สมัย ยังแสดงให้เห็นถึงพรสวรรค์และการทุ่มเทแสวงหาความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่ตนรัก ซึ่งจะนำไปสู่การมีศักยภาพทางการแสดง มีความสามารถหลากหลายในการนำเสนอผลงานแสดง ที่นำไปสู่การสร้างผลงานการแสดงที่ไม่จำเจ สามารถนำพาผู้ชมไปสู่มิติต่าง ๆ ได้ที่คาดไม่ถึง คาดเดาไม่ได้ว่าจะออกมาเป็นแบบไหน จึงนับเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อการค้นหาสำหรับคนรุ่นใหม่

ความมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการแสดง

ทิม แลมฟอร์ด (TIM LAMFORD) ผู้ออกแบบท่าเต้น (CHOREGRAPHER) ที่มีความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายทั่วโลกเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงมีความเห็นว่าคุณสมบัติในการรำไทยของข้าพเจ้ามีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับงาน เวททิงฟอว์เดอะโบลูฟูลล์ (WAITING FOR THE BLOW TO FULL) ของทิม ในการแสดงชุดนี้ ทิมได้สร้างตัวละครที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมของโลกตะวันออกและตะวันตก ซึ่งเขามีความทรงจำที่ฝังแน่นมาในอดีตทั้งในด้านบวกและด้านลบ นักเต้นสามคนสวมบทบาทเพื่อสื่อถึงความขัดแย้งทั้งในด้านบุคลิกและความคิดเห็น ในการแสดงข้าพเจ้ามีบุคลิกของความลึกกลับนำค้นหาเป็นตัวแมนของโลกตะวันออก ส่วนแคทเทอร์ริน มิลล์ (CATHERRINE MILLS) เป็นคนเมืองชาวตะวันตกผู้รอบรู้ สเตนวอร์ ปาลสสัน (STEINVOR PALSSON) อยู่ระหว่าง 2 ขั้ว นำเสนอด้วยความไร้เดียงสาที่อ่อนต่อโลก

ตลอดช่วงคำคืนที่แสดงเวททิงฟอว์เดอะโบลูฟูลล์ (WAITING FOR THE BLOW TO FULL) นั้น นักข่าวเองยังพิศวงอยู่ว่าเหตุใดบรรดานักออกแบบท่าเต้นจึงยอมศิโรราบให้กับพื้นฐานการฝึกปฏิบัติบัลเลต์ของข้าพเจ้าอย่างไม่น่าเชื่อ ชื่อผลงานชิ้นนี้ที่ใช้ว่า BLOW, WHEN IT FELL มาจากปีนสัน และไม่วางเจนท์ จากนิตยสารแดนซ์แอนด์แดนซ์เซอร์ (DANCE AND DANCE MAGAZINE) ฉบับเดือนมกราคม 1983: 29]

ตัวหรือตัวข้าพเจ้า [นักเต้นไทยที่จบจากเดอะรอยัลบัลเลต์สคูล (THE ROYAL BALLET SCHOOL)] ได้แสดงถึงความสง่างามอย่างมีพลังที่สามารถสังเกตได้ไม่ยากในการแสดงครั้งนี้ ดังที่กล่าวมาไว้ในบันทึกการแสดงว่า “ราบรีน รอบู้ ละรุนแรงมีพลัง” [สเตฟานี จอร์แดน (STEPHANIE JORDAN) ปละ ฮาวาร์ด เฟรนด์ (HOWARD FRIEND) จาก DANCE TIMES, DECEMBER, 1982: 192]

จากนั้นการนำเสนอผลงานในฐานะนักแสดง ที่สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้ชมเป็นอย่างมากด้วยแววตาที่ดูเหมือนจะเปี่ยมล้นไปด้วยความลับของข้าพเจ้านั้น เมื่อวิเคราะห์ดูผลงานการแสดง ในฐานะศิลปินที่แสดงต่อสาธารณชนในครั้งนี้ จะเห็นว่าข้าพเจ้า ได้ใช้ประเด็นที่สำคัญในการสื่อสาร การแสดง เช่น การแสดงด้วยจิตวิญญาณของนักแสดง ชาวไทยที่มีความแตกต่างจากนักแสดง ตะวันตก จึงสร้างความประทับใจอย่างไม่รู้ลืมแก่ผู้ชม ชาวตะวันตกรสนิยมที่เกิดจากรากเหง้าของ วัฒนธรรมและความเป็นไทยได้ นำมาซึ่งความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ประกอบกับเอกภาพของตัว ศิลปินเองในฐานะนักแสดง ทำให้ผู้ชมสังเกตเห็นคุณภาพของการนำเสนอการแสดง ทำให้การแสดงของ ข้าพเจ้าดึงดูดความสนใจจากผู้ชมเป็นอย่างมาก เช่น การแสดงที่แววตาเปี่ยมล้นไปด้วยความลึกลับ อาจบอกได้ว่าภาพการแสดงที่ปรากฏนั้นส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ได้ในชีวิตที่ผ่านมาของข้าพเจ้าได้ นำมาใช้ในการนำเสนอผลงานการแสดง บางส่วนเกิดจากประสบการณ์ทางด้านการแสดงที่ได้บ่มเพาะ สะสมเวลาในการทำงานที่ยาวนานพอ ซึ่งต้องเป็นการทำงานที่ไปด้วยหลักการ ความเชื่อ ของ ทิม แลมฟอร์ด (TIM LAMFORD) ผู้ออกแบบท่าเต้น (CHOREOGRAPHER) ซึ่งมีความสนใจอยู่ลึก ๆ เกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมของวัฒนธรรมตะวันออก และตะวันตกอยู่แล้ว ทำให้เกิดความสมดุล ระหว่างผู้ออกแบบท่าเต้นกับศิลปินผู้แสดงหลักในการนำเสนอผลงานการแสดงนั้น ทั้งผู้ออกแบบท่า เต้นและศิลปิน นักแสดงต่างก็ต้องสร้างความศรัทธา ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน

การเคารพในการเป็นมนุษย์

การดึงพรสวรรค์ที่ซ่อนอยู่ภายในของคณะนักแสดง ที่ทั้งร้อง และเต้นออกมาให้ปรากฏเป็น การแสดงที่สมดุลสมบทบาทได้นั้นถือเป็นความสามารถของ แจ็คกี้ แลนสลีย์ (JACKY LANSLEY) ผู้ออกแบบท่าเต้น (Choreographer) ในการแสดงชุด อิมเพอร์โซเนชัน (IMPERSONATION, 1981) แจ็ค คี แลนสลีย์ มองเห็นพรสวรรค์ที่มีอยู่ในตัวนักแสดงแต่ละคน ทำให้เธอได้ใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ ด้วยความเชื่อที่เป็นเสมือนคัมภีร์ประจำตัว แจ็คกี้ แลนสลีย์ ได้ใช้จรรยาบรรณของผู้ออกแบบท่าเต้น ทั้งในด้านการออกแบบและบริหารจัดการในการประกอบอาชีพของศิลปินเช่นเดียวกันกับศิลปินที่มี คุณภาพทั้งหลาย ที่พิถีพิถันบรรจงสร้างสรรค์งานของตนอย่างมีคุณภาพ และเป็นประโยชน์กับสังคม เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานนาฏยศิลป์ไม่ว่าจะในฐานะนักแสดงหรือหน้าที่ใดก็ตาม จะต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณทั้งในระหว่างการสร้างงาน และในสาธารณชน จรรยาบรรณเป็นสิ่งที่ ต้องใช้ความเชื่อ ศรัทธา มีวินัยในการปฏิบัติการ และต้องยึดถือปฏิบัติด้วยจิตวิญญาณ ซึ่งจะเป็น เครื่องนำทางไปสู่ความสมบูรณ์แบบในงานศิลปะที่ลึกซึ้ง

ในการนำเสนอผลงานชุด อิมเพอร์โซเนชัน ต่อผู้ชม แจ็คกี้ แลนสลีย์ ได้นำปรัชญาของการทำงาน คือ การเคารพในการเป็นมนุษย์มาใช้ร่วมกับจรรยาบรรณในการนำเสนองาน เช่น การนำพรสวรรค์ของนักแสดงมาเป็นแนวทางในการสร้างงานเพื่อนำเสนอต่อผู้ชม งานของเธอจึงมีเอกลักษณ์ปรากฏต่อผู้ชม การเคารพในการเป็นมนุษย์ หมายถึงการเคารพในความสามารถที่หลากหลาย ซึ่งมาจากการมีจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติอาจต้องใช้วิธีการที่หลากหลายที่จะนำไปสู่การทำงานอย่างบูรณาการ ความหลากหลายในตัวนักแสดงที่ แจ็คกี้ แลนสลีย์ นำไปใช้ เป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง จรรยาบรรณในการสร้างงาน บาร์บารา โฟเรน สื่อมวลชนด้านการแสดงได้กล่าวไว้ว่า “ต้องยกคำสรรเสริญเยินยอให้กับแจ็คกี้ แลนสลีย์ ที่ได้ศึกษาค้นคว้าและจัดวางเพลงและอพเพคเสียงเข้าด้วยกันได้ทั้งที่เป็นที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคยและสำหรับการนำพรสวรรค์ที่ซ่อนอยู่ของคณะนักแสดงที่ร้อง และเดินออกมาสู่บทบาทตลกที่เข้ากับโรงแสดงดนตรีขนาดย่อมได้ (บาร์บารา โฟเรน, 1981: 9)” และนี่คือตัวอย่างในการครองตนอย่างมีจรรยาบรรณที่เหมาะสมของศิลปินถือเป็นผู้นำและผู้บุกเบิกในการใช้จรรยาบรรณมาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นการใช้จรรยาบรรณอย่างสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดผลงานที่มีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งต่อไปในอนาคต

ความเชื่อศรัทธาและการครองตนอย่างมีจรรยาบรรณ

ผลงานชุด “เดอะแนโรว์โรดทูเดอะดีปนอร์ท (THE NARROW ROAD TO THE DEEP NORTH)” ของนักออกแบบท่าเต้นชาวเดนมาร์ก คิม แบรินสตร็อพ (KIM BRAND STROP) เป็นตัวอย่างผลงานที่ออกแบบโดยผู้ออกแบบลีลา (CHOREOGRAPHER) และนักแสดงที่นำจรรยาบรรณ ที่ดีงามไปปฏิบัติ คือ การเคารพต่อวัฒนธรรมที่ต่างกันของผู้แสดง 3 คน 3 แบบกล่าวคือ ข้าพเจ้าเป็นคนไทย สเตนวอร์ ปาลสัน เป็นชาวไอซ์แลนด์ ส่วน แคโรไลน์ รอมมารี เป็นชาวอังกฤษ การแสดงถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยรวมวัตถุดิบจากหลากหลายแหล่งที่มาเพื่อนำเสนอออกมาเป็นงานในแบบฉบับของ โฟสโมเดิร์น ดานซ์ โดยเฉพาะการผสมผสานอิทธิพลตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกัน คิม แบรินสตร็อพ ออกแบบผลงานชุด “เดอะแนโรว์โรดทูเดอะดีปนอร์ท (THE NARROW ROAD TO THE DEEP NORTH)” ด้วยจรรยาบรรณของการเคารพในตัวนักแสดงเช่นเดียวกับ ทิโมธี แลมฟอร์ด และแจ็คกี้ แลนสลีย์ ที่จะนำไปสู่การสร้างงานที่มีคุณธรรม ให้ปรากฏเป็นงานที่มีคุณภาพต่อสายตาผู้ชม ซึ่งแน่นอนงานจะสำเร็จลุล่วงไปได้ก็ต้องอาศัยจรรยาบรรณอันเนื่องมาจากความร่วมมือของนักแสดง เมื่อทั้งผู้ออกแบบลีลาและผู้แสดงได้ นำจรรยาบรรณที่ดีงามที่เกี่ยวข้องกับการเคารพต่อวัฒนธรรมซึ่งกันและกันแล้ว การสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ที่มีคุณภาพก็จะสร้างความประทับใจต่อสังคม

ความเชื่อและศรัทธา มีอยู่คู่มนุษย์มาตั้งแต่อดีตกาล และเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลทำให้เกิดงานทางด้านนาฏยศิลป์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อและศรัทธา “ทำให้มนุษย์ต้อง พลีร่างกายและจิตใจในการเต้นเพื่อเป็นการบวงสรวงบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนหลอมตัวเอง เกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น (นราพงษ์ จรัสศรี)” ในอินเดีย เทพเจ้ามีการเต้นรำ ความเชื่อในเรื่องร่างกายที่เต้นรำนั้น นอกจากจะได้ทั้งความอึดเอิบใจแล้ว ยังถือเป็นการบูชาพระเจ้าด้วย (เจรัลย์ โจนส์, 1935: 56) การยึดถือในสิ่งต่าง ๆ นั้น มีการเปลี่ยนแปลงกันไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในแต่ละยุคสมัย ความเชื่อและศรัทธาเมื่อปฏิบัติอย่างเหมาะสม ก็จะนำไปสู่ความสมบูรณ์แบบในการนำเสนองานและเนื่องจากความเชื่อที่ว่า งานศิลปะ ที่มีคุณภาพควรที่จะเป็นต้องมีวิญญาณ ความเชื่อและศรัทธา จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเพิ่มคุณค่าให้กับงาน และเรื่องของจิตวิญญาณนี้เองที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดรสนิยมในการสร้างงานทั้งผู้ออกแบบลีลาและผู้แสดงจะต้องมีรสนิยมเฉพาะตนในการนำเสนองาน เช่น การเลือกเอาประเด็นของการเคารพต่อวัฒนธรรมต่างกันของผู้ร่วมแสดงมาสร้างสรรค์เป็นงาน ผู้ออกแบบจะต้องรับผิดชอบในรสนิยมการเลือกปฏิบัติของตน เพราะสิ่งที่ตนเลือก จะมีผลต่องานแสดง และจะปรากฏเป็นทั้งเอกลักษณ์และจรรยาบรรณเฉพาะตนในการทำงานที่ตนจะจดจำ การใช้จรรยาบรรณในการแสดงที่เหมาะสมช่วยในการครองตน ช่วยให้การนำเสนองานมีเอกลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ คือ ศิลปินอุทิศตนหลายท่านดังที่ได้กล่าวมาแล้วได้ใช้จรรยาบรรณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในฐานะผู้ออกแบบลีลาที่จะนำงานที่เขาออกแบบและนักแสดงไปสู่ความเป็นศิลปินที่มีคุณค่า

สรุปความยั่งยืนของมนุษย์อาชีพนักเต้นรำ ย่อมได้มาจากความเพียรพยายามในการฝึกฝน การใช้ความคิดริเริ่มในการนำเสนอผลงานการแสดง การสร้างศรัทธาให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน ความสามารถหลากหลายในการนำเสนองานการแสดง การใช้รสนิยม เอกลักษณ์ ทั้งทางวัฒนธรรม และของศิลปินเองในการแสดง การเคารพในการเป็นมนุษย์ ความเชื่อศรัทธา การครองตนอย่างมีจรรยาบรรณและประสพการณ์ จะนำไปสู่การบริหารจัดการตนเองอย่างมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนและมีคุณภาพที่จะสร้างความยั่งยืนของมนุษย์

บทความจากนักวิจารณ์นานาชาติที่กล่าวถึงการแสดงของ
'นราพงษ์ จรัสศรี' หรือ 'ต้า'

“... แรงบันดาลใจ...เรื่องราวที่พาเราดำเนินไปจากโศกนาฏกรรมของการรัดเท้าไปจนถึงการอพยพซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็ผ่านทาง การเดินทางที่ชวนมองของนราพงษ์ จรัสศรี...เป็นชัยชนะเงียบ ๆ ของงานเทศ

กาลละครนานาชาติลอนดอน ปี 87 [LONDON INTERNATIONAL FESTIVAL OF THEATRE' 87 (LIFT'87)]” พอล อาร์นอทท์ (PAUL ARNOTT)/นิตยสารดิอินดิเพนเดนท์ (THE INDIPENDENT) -การแสดง CROSSING THE WATER

“ต้าได้ดึงดูดความสนใจจากเราเป็นอย่างมากด้วยแววตาที่ดูเหมือนจะเปี่ยมล้นไปด้วยความลับ”

แอนน์ นูเจนท์ (ANN NUGENT)/นิตยสารการเต้นและนักเต้น (DANCE AND DANCERS AGAZINE) - การแสดงของคณะสปิรัล (SPIRAL) ที่โรงละครเดอะเพลส (THE PLACE THEATRE)

“พรสวรรค์และความรักในการเต้นรำของเขาเป็นสิ่งที่ทุกคนมองเห็นได้ง่าย มันช่างกลมกลืนกันเป็นตราประทับที่ยังติดตรึงใจในการเต้นบัลเล่ต์จากต่างแดน”

แอนน์ นูเจนท์ (ANN NUGENT)/นิตยสารเดอะสเตจ (THE STAGE)

“ศิลปินที่มีแรงดึงดูดอย่างน่าประหลาด”

แมรี คลาร์ค (MARY CLARKE)/นิตยสาร THE GUARDIAN – การแสดง EXTEMPORARY AT THE PLACE

“หนึ่งในการแสดงหน้าใหม่มีนามว่า ต้า มีลีลาการเคลื่อนไหวในแบบฉบับที่ว่องไว เฉียบคม และลื่นไหล”

จอห์น เพอร์ซิวัล (JOHN PERCIVAL)/หนังสือพิมพ์ เดอะไทม์ (THE TIME) - การแสดง EXTEMPORARY AT THE PLACE

“มีเพียง ต้า กับความบริสุทธิ์ที่ชัดเจนในแบบไดแอน อาร์บัส (DIANE ARBUS) เท่านั้น ที่เข้าถึงแก่นใต้พื้นผิวได้ คำกล่าวของเขาเกี่ยวกับความกังวลในเรื่อง โครงสร้างของร่างกายนั้น ช่างจับใจ”

แมดเดอแลน นิคคลิน (MAIDELAINE NICKLIN)/หนังสือซีทีลิมิต (CITY LIMITS)/การแสดง ON THE BREADLINE (EXTEMPORARY)

“ความมดงามที่ช่วยเอาไว้ก็คือ ต้า ผู้ซึ่งมีสมดุร่างกายที่ดูอ่อนคลายอ่อนช้อย นับเป็นการผสมผสานอันน่าพิงพอใจระหว่างบัลเลต์คลาสสิกกับการฝึกฝนการรำไทย”

แมรี แบรินแนน (MARRY BRENNAN)/หนังสือพิมพ์สก๊อตส์แมน (THE SCOTSMAN) - คณะสปิริต ณ เทศกาลเอเดนเบิร์ก (SPIRAL AT EDINBURGH FESTIVAL)

“การที่ ต้า ร้องเพลงภาษาอังกฤษในโรงแสดงดนตรีด้วยสำเนียงภาษาแม่ของเธอเองนั้นช่างเหมือนกับปีเตอร์ เซลเลอร์ส (PETER SELLARS) และทำให้ผู้ชมหัวเราะร่วน”

บาร์บารา โฟเรน (BARBARA FORAN)/นิตยสารนิวแดนซ์ (NEW DANCE) “นักเต้นผู้เดียวที่ทำได้ดีในผลงานทั้งสองนี้ คือ ชายผู้เรียกตัวเองสั้น ๆ ว่า ต้า สมาชิกผู้รับใช้คณะเอ็กเทมโปริแดนซ์เธียเตอร์ (EXTEMPORARY DANCE THEATRE) ที่ยาวนานที่สุด ความไหลลื่นของเขา การเคลื่อนไหวที่นุ่มนวล เหล่านี้ล้วนทำให้เขานำหน้าคนอื่น ๆ ที่ถูกคัดเลือกเข้ามาแสดงในรายการนี้โดยเฉพาะ”

จอห์น เพอร์ซิวัล (JOHN PERCIVAL) หนังสือพิมพ์เดอะไทม์ (THE TIME)

“บรรดานักแสดงวิ่งพล่านไม่หยุดยั้ง แสดงท่วงท่าการเคลื่อนไหวที่แตกเป็นเสียง ๆ ไม่ต่อเนื่องเหมือนเล่นเกมส้อย ๆ หลาย ๆ ชนิด มีเพียงในส่วนของ ต้า ผู้เป็นนักเต้นชาวไทยเท่านั้น ที่เมื่อคืนข้าพเจ้ามองเห็นการเต้นที่มีการจัดระเบียบเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผลจนสามารถดู การแสดงที่ประกอบไปด้วยลีลาการเคลื่อนไหวที่ไม่ค่อยมีสาระให้ดูดีได้อย่างต่อเนื่อง”

เคลเมนท์ คริสป์ (CLEMENT CRISP)/หนังสือไฟแนนเชียลไทมส์ (FINANCIAL TIMES)

“บรรดานักเต้นมีภูมิหลังและการฝึกฝนที่หลากหลาย และมีความสามารถทัดเทียมกันในสายงานของพวกเขา ที่เหนือกว่านั้นมีหนึ่งในบรรดานักเต้นทั้งหลาย ซึ่งก็คือ ต้า ผู้มาจากประเทศไทยและได้ศึกษาเกี่ยวกับละครรำดั้งเดิมมาจากประเทศบ้านเกิด เป็นผู้ที่สามารถทุ่มเทให้กับ การแสดงโดยใช้ประสาทสัมผัสพิเศษอันน่าพิงพอใจของเขาในทักษะการเคลื่อนไหวและการแสดงออกในการละคร”

เคลเมนต์ คริสป์ (CLEMENT CRISP)/หนังสือไฟแนนเชียลไทมส์ (FINANCIAL TIMES)

“แม้ว่าบรรดานักแสดงได้ใช้แนวคิดของพวกเขาเองในผลงานชิ้นนี้ โดยเฉพาะตัวผู้รับบทละครที่มีความเก๋ไก๋หรือกระอักกระอ่วนตลอดเรื่อง”

แจนนี พาร์รี่(JANN PARRY)/หนังสือดิออฟเซิร์ฟเวอร์ (THE OBSERVER)

“การแสดง “THREE SOLOS” ของ ต้า ซึ่งเป็นผลงานที่เขาออกแบบทำตัวเองเป็นงานที่ดีเยี่ยมและเป็นสื่อที่ศิลปะสำหรับนักเต้นที่มีพรสวรรค์ผู้นี้ ในการอบรมเวิร์คช็อป บุคลิกที่ช่างนุ่มนวลของ ต้า จับใจผู้เข้าอบรมได้อย่างรวดเร็ว เขาได้สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกสร้าง ทั้งแนวคิดสร้างสรรค์และความคิดริเริ่มได้”

มาร์กาเรต เรเลจ (MARGARET RELEIGH)/CAEL A CHAEL วารสารศิลปะเวลส์ (WELSH ARTS JOURNAL)“จับใจ โดดเดี่ยว ดันรนไฟหาโอกาส ศิลปินผู้แสดงออกบนเวทีได้อย่างงดงาม วลีเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ เป็นถ้อยคำที่หนังสือเดอะการ์ดเดียน (THE GUARDIAN) เขียนบรรยายถึง ต้า นักเต้นเชื้อชาติไทยและสมาชิกของ.

...คณะเอ็กเทมโพรารีแดนซ์เธียเตอร์ (EXTEMPORARY DANCE THEATRE) ที่ทำการแสดงเรื่อง “PIER RIDES” ในงานเทศกาล

ต้า เป็นที่รู้จักกันในนามของ ศิลปินคนหนึ่งที่พรสวรรค์พิเศษ นักแสดงที่ควรชมผลงานหนังสือแดนซ์แอนด์แดนเซอร์ (DANCE AND DANCER) เขียนถึง “บุคลิกที่เปี่ยมด้วยจิตวิญญาณ” ของเขา

นี่คือเรื่องราวที่คุ้นเคยกันเกี่ยวกับการอุทิศตนอย่างแรงกล้าจนเกือบถึงจุดของความหลงใหลที่ได้หล่อหลอมศิลปินผู้ประสบความสำเร็จอย่างจริงจังผู้นี้”

เนล ซาเวจ (NEIL SAVAGE) นิตยสารเทศกาลเมืองเชลท์แนม (THE CHELTENHAM FESTIVALS) หน้า 6 ความคิดเห็นจากนักออกแบบทำเต้น

“ช่วงทำการเคลื่อนไหวของคุณนำเสนอมุมมองหลากหลาย เหมือนเหลี่ยมของเพชร ผมคิดว่าคุณเต้นได้เหมือนกับเพชรที่สุกใส แข็งแรง และบริสุทธิ์”

สตีฟ แพ็กซ์ตัน (STEVE PAXTON) บิดาแห่งเทคนิคการเคลื่อนไหวกายสัมผัสแบบด้นสด (BODY CONTACT IMPROVISATION) กล่าวถึง ความทุ่มเทของ ตัว ให้กับการแสดงชุด “AUDIBLE SCENERY” ของเขา

บทความจากเอกสารของสหภาพยุโรป (EU)
 ‘JUKKA MIETTINEN FOR LES CARNETS DE LA CREATION 2002’
 ที่กล่าวถึงการแสดงของ ‘นราพงษ์ จรัสศรี’ หรือ ‘ต้า’
 นราพงษ์ จรัสศรี
 ผู้บุกเบิกการเต้นรำสากลในประเทศไทย
 โดย ยุคคา โอ เมียตตินน
 ฟินแลนด์

จากบทสัมภาษณ์ 3 ครั้ง ในเดือนมกราคม 2544 กรุงเทพมหานคร

นราพงษ์ จรัสศรี

ผู้บุกเบิกการเต้นรำสากลสมัยใหม่

สำหรับผู้ติดตามความเป็นไปของการเต้นรำสมัยใหม่ของยุโรป และ อเมริกา ในช่วงศตวรรษที่ 20 มาโดยตลอด ย่อมจะคุ้นเคยกับชื่อของ สตฟ แพกซ์ตัน ไมเคิล คล้าต แดเนียล ลารเรล ลอยด์ นิวซัน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ นราพงษ์ จรัสศรี ออกแบบท่าเต้นชาวไทยได้มีโอกาสร่วมงานด้วยแล้วทุกคน ไม่ว่าจะถือมาตรฐานใดก็ตาม นราพงษ์ ถือได้ว่ามีความปรารถนาและเชี่ยวชาญ ในงานนั้น ๆ เป็นอย่างดี เขาผ่านการแสดงมามากมายไม่ว่าจะเป็นที่โคเวนทาร์ดเต้นและร่วมแสดงกับ เคย์โกะ ทาเคยามิตานซ์คอมพานีในงานอเมริกันแดนซ์เฟสติวัลและเซาท์แบงค์ ดานซ์เฟสติเวล นราพงษ์ พักการแสดงระดับนานาชาติของเขาเอง เมื่อต้องการกลับกรุงเทพฯ เพราะทราบข่าวว่ามารดาทางบ้านล้มป่วยลง

แต่ชีวิตศิลปินของ นราพงษ์ มิได้จบฉากลงแค่นั้น ในประเทศไทยเขาได้จัดการแสดงมากมายให้กับวงการศิลปะการแสดงมากมายรวมถึงการแสดงที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ และการแสดงต่อหน้าผู้ชมเป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2553 ผลงาน MUSIC VIDEO ที่เขาออกแบบท่าเต้นได้รับรางวัลเอ็มทีวีพีเพิล ซอยส์ อวอร์ด เขาได้กำกับการแสดงในงาน เอดส์แชริตี้กาลา สนับสนุนโดย อลิซซเบท เทย์เลอร์ ในปี พ.ศ. 2541 เขาได้รับเกียรติให้ออกแบบท่าเต้นให้กับนักแสดงมหิมาจำนวน 7,000 คนในกรุงเทพมหานคร สิ่งที่ทำให้ นราพงษ์ มีความโดดเด่นนอกจากจะเป็นความสามารถในการเต้นรำสมัยใหม่แล้วเขายังมีความเชี่ยวชาญใน ศิลปะการรำไทยและบัลเลต์ตะวันตก เขาไม่เคยหวั่นแม้จะต้องทำงานในแวดวงอุตสาหกรรมธุรกิจบันเทิงปัจจุบันขณะนี้ นราพงษ์เป็นอาจารย์สอนนักเต้นรำรุ่นใหม่ อยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในกรุงเทพฯ นราพงษ์ เริ่มหัดเรียนรำไทยแบบตัวต่อตัว ครั้งยังเป็นนักเรียนชั้นประถม แม้เขาจะมีความสามารถรำในบท ‘ตัวพระ’ ผู้ปกครองก็มิได้สนับสนุน นราพงษ์ในเรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อศิลปินรำละครเพศชาย ซึ่งไม่แตกต่างไปจาก

สังคมตะวันตกที่ผู้คนยังคงเห็นว่าการ ‘รำ-เต้น’ ไม่ใช่อาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้ชาย กระนั้นก็ตาม นราพงษ์ ยังคงศึกษาการรำไทยกับอาจารย์ที่มีชื่อเสียงต่อไป นราพงษ์ ได้ผ่านการสอบคัดเลือกในระดับอุดมศึกษา โดยเข้าศึกษาที่คณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สถาปัตยกรรมนั้น เขาก็ได้เดินทางไปศึกษาบัลเลต์ ที่โรงเรียน เดอะ รอยัล บัลเลต์สคูล ในกรุงลอนดอน ที่นี้เองที่ความสามารถของ นราพงษ์ ได้เปล่งประกาย ต่อมาเขาได้ทำงานเป็นนักเต้น และผู้ออกแบบท่าเต้นให้กับ สไปรัล ดานซ์ คอมปะนี ในเมืองลิเวอร์พูล และเอ็กซ์เทมเพอราลีแดนซ์ เรียวเตอร์ ในกรุงลอนดอน นับจากนั้น เขาก็ได้เริ่มอาชีพนักเต้นรำมาตรฐานนานาชาติในระดับที่ไม่เคยมีคนไทยในอาชีพนี้ ไปถึงมาก่อน

เหตุที่การเต้นรำสมัยใหม่เพิ่งจะเริ่มต้นในประเทศไทย ก็เป็นเพราะประวัติศาสตร์ และเทคนิคการรำของไทยมีความสูงส่งและสวยงาม ศิลปะแขนงนี้ถือกำเนิดมาเป็นร้อย ๆ ปี ในสมัยที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับวัฒนธรรมอินเดีย นอกจากนี้ภาษา ศาสนา และวรรณคดี เทคนิคการรำก็ได้ต้นแบบมาจากอินเดียเช่นกัน นับเป็นร้อย ๆ ปี ที่ลักษณะเด่นของศิลปะอินเดีย ผสมผสานเข้ากับสุนทรียศาสตร์ของไทย หล่อหลอมเกิดเป็นความงดงามของท่วงท่าที่เด่นชัดของศิลปะรำไทยที่มีรูปแบบแน่ชัดของตนเอง และเนื่องจากอาณาจักรไทย เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในประเพณีสมมติเทพ ประเพณีรำไทยจึงถือเป็นสมบัติส่วนพระองค์ของมหากษัตริย์ และเจ้านาย มาจนถึงศตวรรษที่ 19

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2454) นาฏศิลป์ไทยได้ตกทอดมาถึงประชาชน และได้เริ่มมีการซึมซับลักษณะของศิลปะการละครของตะวันตกอย่างไรก็ดี ผู้สนับสนุนนาฏศิลป์ไทยยังคงจำกัดอยู่ในแวดวงของราชวงศ์และขุนนาง เมื่อประเทศไทยเปลี่ยนระบบการปกครองเป็นรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2475 นาฏศิลป์ไทยอยู่ในการดูแลของกรมศิลปากรโดยมีคณาจารย์ที่มาจากบรรดาเจ้านายในวัง ดังนั้นจะเห็นได้ชัดว่ากระบวนศิลปะ ยังคงเต็มไปด้วยความสง่างามแบบราชวงศ์และได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวให้คนรักชาติหรือแสดงออกถึงหลักการทางการเมือง

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะภูมิหลังของนาฏศิลป์ไทยดังกล่าวแล้ว จึงเป็นธรรมดาที่ลักษณะปัจเจกและการแสดงความรู้สึกส่วนบุคคล ที่ปรากฏในศิลปะของยุโรปและอเมริกาในศตวรรษที่ 20 ไม่ได้ปรากฏในศิลปะของไทยหรือแม้แต่ประเทศอื่นในเอเชีย บัลเลต์ตะวันตก ได้เข้ามาในไทยในต้นศตวรรษที่ 20 แต่การแสดงสมัยใหม่ของยุโรปและสหรัฐอเมริกาที่เข้ามานั้น อยู่ในลักษณะการแสดงที่เป็นครั้งคราวเท่านั้น ไม่ใช่ในลักษณะของการเรียนการสอนแบบเต็มเวลา

ที่มา: มนุศัคดี เรื่องเดช

การสัมภาษณ์

ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก นานุกิลปินอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 เวลา 10.00 น.

แนวคิดและการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สู่ประชาคมอาเซียน

การสร้างงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย ต้องมีพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทยที่แข็งแกร่งก็จะสามารถมีมุมมองอย่างมีระเบียบแบบแผน ยกตัวอย่าง เช่นสร้างสรรค์การแสดงเช่นเกี่ยวกับโขน จะต้องมีการทักษะอย่างชัดเจน ต้องมีการทักษะพื้นฐานอย่างดี จะทำให้งานสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพ มุมมองการสร้างสรรคต้องไม่ถูกจำกัดในกรอบทั้งหมด จะต้องมีการทักเห มีมุมมองจะต้องสร้างสรรค์ไม่ให้นานาฏศิลป์อยู่กับที่ การแสดงจะต้องมีการทางด้านนาฏศิลป์ ทำเด่น ทำใช้เท่า ถ้าตัว นานาฏศิลป์ร่วมสมัย ต้องมีพื้นฐานจึงจะผสมได้อย่างลงตัว

ทฤษฎีในเรื่องการเคลื่อนไหวจะต้องมีหลักความเป็นนาฏศิลป์ไทย นานาฏศิลป์สากล นานาฏศิลป์พื้นบ้านจะต้องรู้จักการเคลื่อนไหว เช่น ขยับเท้า ซอยเท้า เก็บเท้า การวิ่งแบบถัดเท้า นาฏยศัพท์ ถึง

นาฏศิลป์สากล วิ่งเคลื่อนที่ การหมุนตัว ซึ่งแตกต่างจากนาฏศิลป์สากล นาฏศิลป์มักไม่มีการกระโดด หมุนตัว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้ามีจะปฏิบัติอย่างชัดเจน มือ แขน หน้า สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องมีการผสมผสานได้อย่างลงตัว ต้องมีเอกภาพองค์ความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างลงตัว

การสร้างสรรค้งานมีการแสดงนาฏศิลป์ทฤษฎีที่สอดคล้องกัน วรรณกรรม เช่นมโนราห์ อีเหนา ในอาเซียนแต่ละประเทศจะมีในแถบอาเซียน

คนที่สร้างสรรค้งานจะต้องไปจับมุมมองในพวกสัตว์ก็ว่าเข้าใจได้ ในภูมิภาคอาเซียนในแต่ละประเทศก็มีความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละประเทศ

สิ่งที่ข้อควรระวังในการสร้างสรรค้งานแสดง ในประชาคมอาเซียน เช่น ศาสนา ภาษาท่า บางท่าก็ไม่ควรสื่อสารเพราะบ่งบอกถึงศาสนาหรือข้อห้ามของประเทศนั้น ๆ

อาชีพการทำเกษตรกรรมการประมง แม่น้ำโขง หรือน้ำทะเล ประกอบอาชีพจักสาน วัตถุ ที่ทำมาจากต้นมะพร้าวของที่เป็นธรรมชาติ หมวกร่มไม้ไผ่ที่ทุกภูมิภาคควรสร้างสรรค้งานหรือหาวัสดุ

จากประสบการณ์ในการเดินทางที่ได้แสดงในอาเซียนนั้น ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก กล่าวว่า ในแต่ละประเทศที่จัดก็จะสร้างทีมงาน เช่นวัสดุที่มาจากธรรมชาติ นำมาแสดงคอนเซพมาใช้เป็นอุปกรณ์ บางที เป็นเรื่องของไฟคอนเซพ เช่น การใช้ไฟมาเป็นสัญญาณ เช่น สีดาลุยไฟ บางทีเป็นเรื่องของน้ำ ถ้าไทยก็ประเพณีสงกรานต์, เพลงเรือสื่อสารให้เห็นศิลปวัฒนธรรม

การที่สร้างสรรค้งานนาฏศิลป์ไทยในปัจจุบัน ก็ควรจะต้องมีข้อคิด ข้อควรระวัง กฎบัญญัติข้อควรระวัง ศาสนา วัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ถ้ารู้จักกฎเราศึกษาดี ๆ ผลงานก็จะออกมาดี เช่น ประเทศไทยเคยเอาไปแสดงคอนเซพชาวนา ซาอุดีอาระเบียไม่รู้จักเด็ก เป็นแก้วนํ้ามัน ทำให้ไม่เข้าใจถึงวัฒนธรรมเพราะเขาไม่รู้จัก บางปีไปแสดงเอาเรื่องของเนื้อหาเกี่ยวกับข้าว ก็จะต้องมีปรับหน้าดิน หว่าน ไปอวยพร รวงข้าวแตก ช่วงของการเก็บของการหว่านข้าว แล้วย่อยออกมาสร้างร่วมกัน ในแถบอาเซียนควรคิดให้ดีแล้วงานออกมาสมบูรณ์ เช่น เกี่ยวกับลุ่มน้ำโขง การใช้น้ำ การบูชา

การสร้างสรรค้งานต้องมีคอนเซพที่ชัดเจนทุก อย่างจริงจังตั้งใจให้แตก มุ่งมั่นให้ดีให้ครอบคลุมของกิจกรรม ศิลปการแสดง ก็จะทำให้การแสดงที่มีอยู่ในการสร้างสรรค้งานโดดเด่น แล้วก็จะเข้าถึงได้อย่างดี สิ่งหนึ่งที่ได้เปรียบต้องศึกษาจากศิลปิน ในแต่ละประเทศจะต้องศึกษาจากศิลปิน ในแต่ละประเทศจะต้องศึกษามุมมองกับศิลปินนานาชาติ ให้เข้ากับอาเซียนจะต้องมีเว็บซ่อมถ่ายถอด การจัดระเบียบโครงสร้างของร่างกายที่แตกต่างกันเช่นอินโดนีเซีย เช่น ประเทศลาว ช่วงเท้าจะเขย่งเท้า เตะสนเท้าไปข้างหลังบางก็จะไม่ยก แต่ละประเทศจะมีเอกลักษณ์แตกต่างกัน แต่ประเทศต้องศึกษา

อย่างจริงจังได้ดี โอกาสขอแลกเปลี่ยนก็จะมีเอกลักษณ์ ก็จะเป็นกำไรอย่างหนึ่งได้อย่างหนึ่งได้อย่างนั้น งานสร้างสรรค์ของ นราพงษ์ จรัสศรี แต่ละชิ้นงานค่อนข้างดีมาก เพราะงานมีระบบ แต่ไม่ค่อยได้เผยแพร่ หรือย้อนกลับไปอยากให้คนรุ่นหลัง ๆ ได้มีโอกาสดูย้อนหลัง มีไม่โอกาสได้ไปแสดงอีกครั้ง ควรต้องให้เด็กเยาวชนรุ่นใหญ่ได้เผยแพร่หรือเห็น

สร้างสรรค์ชัดเจน การสร้างงานชิ้นใหม่ในระดับประเทศดีมาก ถ้า นราพงษ์ จรัสศรี มีอาชีพเป็นศิลปินไม่ได้เป็นครูคงจะสร้างสรรค์การแสดงให้กับประเทศชาติได้มากกว่าเดิม

ที่มา: มนุศักดิ์ เรืองเดช

การสัมภาษณ์

สมรรัตน์ ทองแท้ นาฏศิลป์อาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 เวลา 13.00 น.

วัฒนธรรมประเพณีของไทยมีหลายอย่างที่ นราพงษ์ จรัสศรี ใช้ลีลาให้ไปได้ทั้ง 2 ทักษะ ในเวทีเดียวกันโคลีโกราฟเฟอร์ ปรับขบวนท่าให้เหมาะสมคิดไอเดียสร้างภาพจินตนาการได้เหมาะสม ที่น่าชื่นชมอีกอย่างหนึ่งของ นราพงษ์ จรัสศรี จะคอยถามตลอดเวลากับนักแสดงว่า ดีไหม “ทำได้ไหม” สอบถามเปิดโอกาสให้นักแสดงถามให้ร่วมลงมติ ให้เกียรติผู้แสดงแล้วผู้แสดงก็รู้เป็นกันเอง

ดอกบัววิธีการโปรยจะหมุนตัวโปรยลอยรอบตัว เสื้อผ้าเหมาะสมกับการเต้นเป็นไทย แสดงออกถึงผ้าไทยเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว การแสดงชุดนี้ ได้กล่าวไว้ว่า แสดงได้จนถึงตะลึง ให้ทุกกลุ่มทุกคนจำคิวตัวเอง หลักการนาฏศิลป์ซึ่งใช้นักแสดงมีความสามารถรำได้ดีและนาฏศิลป์ทางด้าน ตะวันตก ซึ่งมีความคล่องแคล่วและสามารถแสดงออกมาได้ดี การกระโดดหมุนตัวฉีกขาพร้อมเท้าก็ให้ สากลนำชัดเจน มีท่ายากเช่นฉีกขา กระโดดสูง ก็จะทำให้ศิลปินด้านตะวันตกแสดง สิ่งที่สื่อถึงความเป็น

ชาติไทย คือ ศาสนาการละเล่นของไทยโครงการนี้มีศูนย์กลางไทย ทุกคนต้องใช้ความจำความแม่นยำอย่างมาก นราพงษ์ จรัสศรี ทำฉีกแนวจากความเป็นรูปแบบเดิมมีความคิดสร้างสรรค์เป็นรูปแบบร่วมเป็นมิติใหม่ที่เกิดในประเทศไทย เก็บเกี่ยวความรู้ที่เรียนมาและนำมาสร้างสรรค์ออกมาได้อย่างลงตัว เป็นศิลปิน เดอะโชว์มีส์โกออน เต็มได้เต็มพลังและเต็มที่ ไม่รีบรัดในความเป็นศิลปินของตัวเองสูง การเดินข้ามวัฒนธรรม เช่น การสอนนักแสดงไทยไม่ให้ข้ามกันในเรื่องความเรื่องนักแสดงห้ามข้ามกัน เช่น ทำนอนมีตัวละครตัวหนึ่งต้องนอนและมีลีลา ที่เดินข้าม

ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ก็สามารถคัดกลุ่มนักแสดงนาฏศิลป์ตะวันตกให้ข้ามแทน ให้บุคคลที่สากลทำได้เมื่อมาถึงทำข้ามยกรอบข้ามศีรษะก่อนใช้กับศิลปินทางสากลแทน ทำให้เห็นว่า นราพงษ์ จรัสศรี ยังใช้ความเคารพและยึดความเป็นไทย ไม่ละเมิดความศรัทธาทางนาฏศิลป์ไทยที่มีความเชื่อทางด้านศรัทธาและสิ่งที่ไม่ได้เช่น รอดขา ยกแบกข้ามผ่านศีรษะ

ที่มา: มนุศักดิ์ เรืองเดช

การสัมภาษณ์

วรรณพินี สุขสม นานุศิลป์ป็นอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2557 เวลา 11.00 น.

จากการสัมภาษณ์ วรรณพินี สุขสม กล่าวว่า การแสดงลีลาสาขานานุศิลป์ไทย ได้เคยเรียนสากลกับฉันทนา พอจบก็ได้ร่วมงานแสดงกับอาจารย์สถาพร สนทอง พอมาเจอแนวคิดในลักษณะนี้ อาจารย์ก้อง อาจารย์ปุก อาจารย์นง วนิดา อาจารย์สมรัตน์ อาจารย์หวาน ศิริพงษ์ ก็นัดหมายซ้อมกันตลอด ครูต้า ก็จะหัดเดิน หัดย่อ ขึ้นท่าไปทิ้งตัวลง ครูต้า ก็ฝึกฝนและซ้อมให้เต็มที่ และไปแสดงและให้ท่าแต่ละคนใครได้ท่าไหน ไม่ได้ท่าไหนก็จะพยายามฝึกให้ซ้อมพร้อมกัน

การแต่งกายสบาย ๆ แฝงไว้ในปรัชญาความดี ในช่วงแรกคิดว่า ทักษะนานุศิลป์ทำไม่ได้แต่ทุกคนก็ทำได้ในส่วนนานุศิลป์ไทย ครูต้า มีการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่มีความสร้างการแสดง ในแนวคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงประเทศไทย เช่น ทางศาสนา คือ ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์สื่อให้เห็นธรรมชาติ

ของมนุษย์ที่เกิดจากในโคลนตมเสียงตอบรับการแสดงว่า ดี งาน นราพงศ์ จรัสศรี ในการสร้างสรรค์ทุกคนดูแล้วต้องคิดไม่ได้ดูง่าย ๆ เหมือนละครไทย ใช้ความคิดเรื่องราวไปด้วย ซึ่งบางทีคนมองไม่ค่อยชอบนิยายคนไทยไม่ชอบคิดมาก ๆ เมื่อมาเจองานลักษณะนี้ ถ้าเปิดใจ ก็จะคิดว่างานในลักษณะนี้ ถ้าปรากฏในประเทศไทยก็มีสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์ นราพงศ์ จรัสศรี รู้จักหลักการสอนสอนกระทั่งระบบสี่ระทั่งตัว ทำท่าลมหายใจสัมพันธ์กันไปหมด มีโครงการสร้างงานสอนท่า กระบวนท่าเดิน ล้มตัวลงโดยไปข้างหน้า ก้าวเดิน ใจเราจะต้องไปตามให้ความรู้สึกอย่างไร

เครื่องประกอบจังหวะหรือดนตรีในการแสดงชุดนี้ใช้เครื่องดนตรีที่นุ่มนวล สงบ ไม่ค่อยมีดนตรีหนักใช้ซอขับคลอการเป่าขลุ่ย แสงไฟที่ใช้ในการแสดงนี้บอกอารมณ์โดยรวมของการแสดง โดยองอาจ อยู่โพธิ์ เป็นผู้ออกแบบแสงไฟในการแสดงครั้งนี้การแสดงชุดนี้นับเป็นการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมไม่ใช่นาฏศิลป์ไทยเพียงอย่างเดียว เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปต้องประยุกต์ให้การแสดง ร่วมสมัยก้าวตามสังคมภายนอก เรายุคก็ต้องมีความสามารถด้วย สามารถนำไปต่อยอดได้และแนวความคิดในการนำเสนองานการแสดงครั้งต่อ ๆ ไป แนวคิดการใช้พื้นที่ การเคลื่อนไหวบนเวที โดยนำเอานาฏศิลป์ไทยผสมผสานกับการแสดงบัลเล่ย์ สร้างความประทับใจให้ผู้ชมและผู้แสดง ผลงานการแสดงครั้งนั้น ผู้ชมตอบรับที่ดี เรื่องราวในการแสดงเป็นไทย ผู้ชมสามารถเข้าใจได้เสื้อผ้ามีการออกแบบขึ้นมาดี เน้นความพอเพียงของมนุษย์เป็นสื่อแทนถึงพุทธศาสนา

ที่มา: มนุศักดิ์ เรืองเดช

การสัมภาษณ์

วนิดา กรินชัย นามาศิลปินอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2557 เวลา 13.00 น.

จากการสัมภาษณ์ วนิดา กรินชัย กล่าวว่างานอาเซียนเป็นครั้งแรกที่ไปแสดงปกติเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทย การแสดงที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทำตัวให้พลิ้วไหวเหมือนกับตนเอง ต้นไม้ให้สร้างบรรยากาศอารมณ์ความรู้สึกให้เป็นเหมือนธรรมชาติ อาจารย์สถาพร สนทอง เป็นศิลปินรุ่นเก่าแต่มีความคิดทางด้านนาฏศิลป์สมัยใหม่ เช่น ท่านคิดว่านาฏศิลป์น่าจะปรับเหมือนเวลาได้ เช่น อาจารย์ต้า “ให้นั่งเฉยแล้วปล่อยตัวลงมา” เมื่อซ้อมแล้วคิดว่ามีความแปลกใหม่ อาจารย์ต้า อธิบายบอกว่า เหมือนกับดอกบัวมีความเคลื่อนไหวแบบสูงทำตัวสบาย การฝึกซ้อมหลายวัน อาจารย์ต้า ให้ความอนุเคราะห์ เช่น ให้คิดภาพว่าตัวเองไม่ใช่ดอกไม้ให้เป็นดอกบัว ให้คิดสร้างบรรยากาศให้คิดภาพขึ้นมาเอง นราพงศ์ จรัสศรี เป็นคนสมัยใหม่ที่เข้าใจในศิลปวัฒนธรรมไทย ไม่ใช่ทิ้งแต่ยังมีกลิ่นอายของไทยเช่นเดียวกัน จากที่ดูงานสร้างสรรค์หลาย ๆ ชิ้นที่ได้เห็นมา มีความรู้ทั้งสองศาสตร์ มีไอเดียที่คิด

ทำจริง มุ่งมั่นในงานจริง ๆ ดอกบัวสื่อถึงศาสนา ซึ่งเป็นหัวข้อในการแสดง คือ ความดี ศาสนาพุทธ เน้นการมีส่วนร่วมของนักแสดง มีการฝึกทำพื้นฐาน การเขย่งเท้า การยืนการหมุนตัวใช้เวลา ฝึกซ้อมประมาณ 2-3 เดือน โดย อาจารย์สถาพร สนทองเป็นผู้ควบคุม อาจารย์นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้ออกแบบท่าเต้น การแสดงชุดนี้เป็นการแสดงผสม ผสานนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์สากล การแสดงจะมีท่าทางประจำตัวของแต่ละท่า ในการแสดงที่ดนตรีประกอบเป็นชั้น ๆ ที่ดูศักดิ์สิทธิ์ คนที่เดินทางไปแสดงครั้งนั้นปรึกษากัน มีการใช้เพลงสังฆาราทังเหมือนหุ่นกระบอก เหมือนลักษณะทางพุทธศาสนาที่มีตัวแปร คือ วิถีชีวิต อาชีพ แต่ต้องฟังศาสนาเป็นหลัก เหมือนยุคทองของศาสนาและมาเสื่อมลงแต่สุดท้ายก็กลับมาเหมือนกับศาสนาหรือความดีที่ไม่มีวันเสื่อมหายไปจากประเทศไทย ครูดำ บอกแนวทางปฏิบัติให้รูปแบบ คือ ให้เราเป็นดอกบัว คุณอ้อ คุณก้อง ก็ช่วยแนะนำหลักการล้ม การใช้เวลา ให้เขาช่วยหลังการฝึกซ้อม การควบคุมการแสดง ครูดำ ให้เกียรตินักแสดง

ดนตรีในความหมายประกอบท่าทางแต่ละช่วง เช่น อารมณ์ บอกด้วยขลุ่ย บรรเลงเพลงช้า ให้ อารมณ์เศร้า แสดงความหลัง ทำให้นักแสดงได้ใช้ลีลาใช้พื้นที่บนเวที อย่างมีจินตนาการที่ได้แสดงออกว่า ต่างคนต่างคิด ต่างจินตนาการของตนเอง โดยลักษณะการเดินด้วยภายใต้ท่วงท่าที่ซ้ำ เนิบ ดูแล้วน่าค้นหา คิดตามว่าจุดจบจะเป็นอย่างไร วิถีไทยจะไปแบบไหนในท้ายที่สุดซึ่งสุดท้ายแล้วคนก็กลับคืนมาสู่ศาสนา

ที่มา: มนุศักดิ์ เรืองเดช

การสัมภาษณ์

น.ส.ธันนดา มณีฉาย นามาศิลปินอาวุโส สำนักงานสังคีต กรมศิลปากร เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2557 เวลา 13.00 น.

จากการสัมภาษณ์ ธันนดา มณีฉาย กล่าวว่า แต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านทักษะ ด้านนาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ตะวันตกในสมัยนั้น นราพงศ์ จรัสศรี มีหลักในการสอนจะบอก การทรงตัว ไม่เหมือนกับการรำละคร รำละครจะมีการย่อ ขาประ ของครูดำ จะต้องทำตัวให้อ่อนและ ค้างไว้ลีลา การแต่งตัวเป็นแบบสีคลาสสิก ใส่เสื้อแขนกุด กางเกงคล้าย ๆ กุยเฮง แต่ทรงเหมือน กับผ้า ไทยสีต่าง ๆ สีนํ้าเงิน สีเขียว สีนํ้าตาล ถีอดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ ประสบความสำเร็จสามารถ จาก ผู้ชม ผู้จัด ว่าประเทศไทยสร้างสรรค์แนวนี้ งานคุณหญิงวรรณพร เมื่อ ครูดำ มาสอนแล้วมองดูว่า พี่ดำเก่งเหลือเกิน มีการคิดสร้างสรรค์แปลกใหม่ ทำได้ ต่างชาติชื่นชมในตัวครูดำ นอกจากนี้ ได้ไป ทำงานร่วมสมัยทุกคนต้องทำได้ แล้วก็ตั้งใจ นาฏศิลป์ร่วมสมัยเราจะพูดถึงในปัจจุบันขอย้อนไปเมื่อ ตอนที่ได้ไปร่วมงานที่ประเทศอินโดนีเซียประมาณ 10 ปี โดยประมาณ ซึ่งในสมัยนั้นคำว่า คอนเทมโพ

รารี ไม่มีใครรู้จักจะดูแปลกใหม่กว่าคำว่า บัลเลย์ ก็หมายถึง การเต้น โดยการเขย่งเท้า ยกมือ ยกขา ยกตัวสูง คำว่า คอนเทม ก็ต่างกันโดยสิ้นเชิงเหมือนเอานาฏศิลป์ไทยกับนาฏศิลป์สากลมารวมเข้าด้วยกัน

เพลงที่ใช้ในการแสดงครั้งนี้ สถาพร สนทอง ได้นำมาให้ นราพงษ์ จรัสศรี ฟังและก็ได้สอนว่าให้ทำอย่างไรเครื่องดนตรีจะมีขลุ่ย กรับพวง ซอฮู้ แสงที่ใช้ประกอบในการแสดง การแสดงนอกจากจะมีส่วนประกอบ ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า ดนตรี ผู้แสดง และมีอีกส่วนก็คือแสงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสดงคอนเท็มโพรารี จะต้องสื่อให้ผู้ชมรู้และเข้าใจว่าการแสดงนี้จะเป็นกลางวันหรือกลางคืนและบ่งบอกถึงอารมณ์ต่าง ๆ

เสื้อผ้าที่ใช้ในการแสดงชุดนี้ได้ออกแบบทำการตัดชุดใหม่ มีคำถาม ถามครูต้า ว่าทำไมเสื้อผ้ามีลักษณะนี้ ครูต้า ตอบว่า ลักษณะเสื้อผ้าและสีจะบ่งบอกถึงความหมายลักษณะของสีที่ใช้ นั้นเหมาะสมกับการแสดงชุดนี้ เน้นสีแบบธรรมชาติ เสื้อแขนกุดเปรียบเหมือนชีวิตคนไทย ในสมัยโบราณ ช่วงล่างเป็นโจงกระเบนเป็นแบบสำเร็จ ในการแสดงนี้ผ้าที่ใช้เป็นผ้าฝ้ายย้อม มีสีสันทันกับการแสดง ครูต้าบอกว่า ในการแสดงคอนเท็มนี้ ไม่ได้ใช้สีฉูดฉาดถ้าเทียบกับนาฏศิลป์ไทยนั้นไม่ใช่ นาฏศิลป์ไทยจะมีตัวเอกตัวรอง กล่าวถึงในการแสดงชุดนี้ใช้สีแบบเปลือกไม้ให้อยู่ในสีสันทันที่เข้ากันไม่ใช่เป็นลักษณะเดียวกันเป็นสีที่มองดูแล้วเหมือนกับต้นไม้ ในลักษณะอย่างนั้น

ที่มา: มนุศักดิ์ เรื่องเดช

การสัมภาษณ์

ศิริพงศ์ ฉิมพาลี นาฏศิลปินอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2557 เวลา 11.00 น.

จากการสัมภาษณ์ ศิริพงศ์ ฉิมพาลี กล่าวว่า ลีลาครุฑำให้เน้นหนักในเรื่องของร่วมสมัย ครุฑำ ริเริ่มวิธีการเคลื่อนไหวตัว เช่น ยกแขนให้ทึงตัวเหมือนกับคนไม่มีแรง เหมือนกับล้มแล้ว ทึงตัวลงลีลาในแนวสากลที่ ครุฑำนำมาสอนจากวิธีการเคลื่อนไหวตัวเปลี่ยนแถวให้ปรับเข้ากับ ลักษณะเป็นสากลให้ได้ ถ้าเป็นรำไทยมีการประเทำ ถ้าครุฑำยก คือ ยก ทึง คือ ทึงไปเลย ไทยกับ สากลมาผสมผสาน เช่น นั่งพับเพียบแล้วลอยลงไป ถ่ายทอดให้นักแสดงเข้าใจ ซึ่งเป็นแนวคิด ประสบการณ์ครั้งแรกเลยก็ว่าได้ คนที่เป็นผู้บุกเบิกคนแรกที่นำทักษะลีลาการแสดงแบบคอนเทม มา ให้นักแสดงของกรมศิลปากรมาแสดงคนแรกในแนวร่วมสมัย อาจารย์สถาพร อยากให้นาฏศิลป์มา แสดงร่วมสมัยให้มีความกลมกลืนกันมีลักษณะควบคู่กันไปด้วยกันได้ นาฏศิลป์ไทยกับบัลเล่ต์มีการ เคลื่อนไหว เช่น ลักษณะมือ ลักษณะแขน ต่างกัน แต่สามารถไปด้วยกันได้ ดนตรีไม่ว่าจะเป็นการ แสดงรำไทยทั้งวง เช่น มีเสียงขลุ่ย ซอ ฉิ่ง ให้เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นไทย สามารถเล่น

ขึ้นเดี่ยวแล้วนำมาแสดงให้ได้ขึ้นเดี่ยวให้มีลักษณะขึ้นเดี่ยวก็สามารถสื่ออารมณ์ออกมาพร้อมท่าทางได้ ลักษณะเคลื่อนไหว เล่นดนตรีก็ทำได้ ขอให้มึลักษณะอารมณ์ถ่ายทอดได้ ดนตรีสามารถบ่งบอกถึงอารมณ์ของนักแสดง

เสื้อผ้า ต้องการให้มีลักษณะออกมาเป็นไทยเคลื่อนไหวได้คล่องตัวบ่งบอกถึงวัฒนธรรมไทย ได้จากสีสันของเสื้อผ้า เช่น ออกน้ำตาล สีอิฐทั้งผู้หญิงและผู้ชายใส่สบาย ๆ แล้วการเดินก็มีความคล่องตัว บ่งบอกถึงสถานภาพเป็นบทรบชาชาวบ้านไม่เน้นเครื่องประดับมากมาย นราพงศ์ จรัสศรี ทำให่วงการนาฏศิลป์ไทยเปิดกว้างทำให้ผู้คนยอมรับการแสดงนาฏศิลป์ตะวันตก ทำให้นาฏศิลป์ไทยมีค่า ดูแล้วทำให้ไม่เบื่อหน่ายเกินไปมุ่งเน้นของ นราพงศ์ จรัสศรี เช่น อารมณ์ ซ้ำกับนึ่งสิ่งที่ให้เห็นเดินคล้ายกับการเดินจงกรม เป็นผู้บุกเบิกที่นำนาฏศิลป์ไทยได้ดีเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ เป็นโอกาสดีของกลุ่มนาฏศิลป์ไทยที่ ครูตั้ม มาช่วยทำให้แบ่งจังหวะเพลงแตกต่างจากไทย เช่น นับลงจังหวะแปด เพลงจะมีก็จังหวะเพลงนำมาสร้างเป็นจังหวะไทยได้ เช่น นับจังหวะ 240-50 สมัยนั้นนับเยาะแต่เมื่อได้แสดงชุด ทำให้ครูหวานนับจังหวะ 2 3 4 5 6 7 8 และ 4 3 2 5 6 7 เป็นเซทได้ แล้วเข้าใจจังหวะของเพลงทำให้ทุกวันนี้ทำให้การแสดงสากลมาใช้กับรำไทยได้ด้วย นับจากนั้นมานำแนวคิดมาแสดงกับนาฏศิลป์ไทยได้หลายชุดเช่นเดียวกันและเข้ากับคนไทยได้ เช่นระบำอาเซียน นำแนวของสากลมาใส่ของไทย บางคนอาจท้อในการเต้นลักษณะนี้แต่ก็มีความเคยชินติดไปในตัว ทำให้ใช้ได้รำไทย เช่นเดียวกัน ครูตั้ม มาสอนทำให้ตั้งใจและรำแบบนาฏศิลป์ไทยที่เคยทำมา แต่ละครึ่งมีการพัฒนาต่อเนื่อง สามารถนำเอานาฏศิลป์สากลมาด้วยกันได้บ่งบอกถึงความเป็นไทย การเดินคล้ายกับเดินจงกรมในศาสนาคล้ายดอกบัว ทุกสิ่งในโลกลักษณะอนิจจัง มีการเกิด แก่ เจ็บ ตายได้เน้นเรื่องลักษณะลีลา เช่น เพลงต่าง ๆ ที่นำมาแสดงจินตลีลาได้ นำเอาความรู้จาก ครูตั้ม มาสร้างสรรค์จินตลีลามานำหลายเพลง นำแนวคิดจาก ครูตั้ม มาปรับแสดงให้เป็นร่วมสมัยได้ เช่น ชุดทักษิณารรชเอาแนวคิดที่ ครูตั้ม เคยมาสอนนำมาผสมกับแนวรำไทยได้ทำให้เกิดแนวความคิดและนาฏศิลป์ไม่ตายอยู่กับที่ ระบำอาเซียน นำแนวคิดจากที่ได้เรียนนำมาปรับปรุงใช้ได้ ดนตรีสอนที่คอนเซ็ป แล้ว ครูตั้ม ก็บอกความหมายและอธิบายให้เข้าใจ

ที่มา: มนุศักดิ์ เรืองเดช

การสัมภาษณ์

วิชชุดา วุธาติตย์ หัวหน้าภาควิชานาฏยศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2558 เวลา 18.00 น.

จากการสัมภาษณ์ วิชชุดา วุธาติตย์ กล่าวถึง เกณฑ์มาตรฐานศิลปินทางด้านนาฏยศิลป์ ในที่นี้ เป็นการคัดสรรศิลปินผู้เป็นต้นแบบทางนาฏยศิลป์ เพื่อเป็นการยกย่องศิลปินเหล่านั้นว่า มีความรู้ความสามารถในฐานะผู้สร้างสรรค์ผลงานสู่วาดวงนาฏยศิลป์ในปัจจุบัน โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณามาตรฐานของศิลปินแบ่งออกเป็น 8 ประการ ดังนี้ ได้แก่ จิตวิญญาณ ธรรมเนียม ประสพการณ์ ปรัชญา ความสามารถหลากหลายการสร้างสรรค์ ผู้นำและผู้บุกเบิก ตลอดจน การถ่ายทอดหากศิลปินมีประสพการณ์ทั้งในการแสดงและการสร้างสรรค์มากเพียงใด ก็จะต้องเพิ่มเติมและเสริมสร้างทักษะให้กับศิลปินผู้ออกแบบลีลาได้มากเท่านั้น เนื่องจากประสพการณ์เปรียบได้กับแบบฝึกหัดที่จะทำให้เกิดทักษะและนำไปสู่การพัฒนา ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญมากขึ้น อันมา

จากความรู้มากเห็นมากที่ได้จากการปฏิบัติบ่อยครั้ง ดังนั้นความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ก็จะมีน้อยลง ทำให้เกิดประสิทธิภาพในงานนาฏศิลป์นั้นเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผู้สร้างสรรค์ผลงาน เวลาคิดจะมีแรงบันดาลใจแนวความคิดเหตุผลให้การออกแบบ(DESIGN) งานทุกชิ้น ทั้งเรื่องการออกแบบท่าเต้น การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบฉาก รวมถึง การจัดการ ซึ่งจะมีแนวคิดจากปรัชญาชีวิต และประสบการณ์การทำงานด้านนาฏศิลป์ ไม่ใช่เรื่องง่าย สำหรับการสร้างงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยในแต่ละครั้งต้องทุ่มเท แรงกายแรงใจต่อตนเอง และผู้อื่น สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญมากที่ศิลปินพึงจะมี และตระหนักให้มาก คุณธรรม ธรรมภิบาล ไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่น มิฉะนั้นจะทำให้ไม่เกิดความสำเร็จ

ลักษณะนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยเฉพาะตัวของศิลปินในผลงานการแสดงโดย เอกลักษณ์ไทย ในงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยของ นราพงษ์ จรัสศรี จะมีการนำประสบการณ์ความเป็นเชื้อชาติไทย มีการผสมผสานระหว่างแนวความคิด ลีลา ของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ตะวันออกและนาฏศิลป์ตะวันตก ทำให้เกิดนาฏลีลาแบบไทยร่วมสมัยกระบวนการทำที่ปรากฏจะสะท้อนถึงความเคารพ ขนบจารีตดั้งเดิม และสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ โดยคำนึงถึงพื้นฐานความเหมาะสมและไม่ทำร้ายของเก่า ลักษณะที่สะท้อนเอกลักษณ์และสื่อความหมายเป็นเชื้อชาติเดียวกัน ปรากฏในงานที่เกี่ยวข้องกับ ประวัติศาสตร์ ภาษา โดยใช้ วรรณกรรม สื่อถึงเอกลักษณ์ของชาติอีกอย่างหนึ่ง ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี ดนตรี นาฏศิลป์ และศาสนา นอกจากนี้ยังแสดงถึงความเป็นอิสระของผลงานด้านนาฏศิลป์ส่วนใหญ่ ของ นราพงษ์ จรัสศรี จะมีกลิ่นไอของความเป็นไทยในแทบทุกชิ้นงานดังกล่าวไว้ ในงานวิจัยเรื่อง เอกลักษณ์ไทยในงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ของ นราพงษ์ จรัสศรี ตัวอาจารย์เองได้ซึมซับความเป็นไทยไว้ เช่น การเรียนรำไทยในวัยเยาว์ การเรียนด้านสถาปัตยกรรมไทย การอบรมเลี้ยงดูจากคุณพ่อคุณแม่ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ดังนั้นการเป็นศิลปินของครูต้า จึงได้นำคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ที่ได้จากการ อบรมจากบิดา มารดา เพื่อนำมาใช้ในการครองตนอย่างศิลปินที่มีจริยธรรม เมื่อสมัยประมาณ 6 ขวบ จะชอบรำไทยได้มีโอกาสเรียนรำไทย ชอบมาก ๆ แต่ต่อมาก็มาเข้าเรียนบัลเล่ต์ไปด้วย โดยนิสัยส่วนตัว ถ้าทำอะไรก็จะทำให้ได้ดี แม้จะมีอุปสรรค ก็จะไม่ยอมถอยเรียกว่า เป็นเลือดนักสู้ที่สร้างสรรค์นวัตกรรมและลงทุนเพื่อจะให้งานออกมาอย่างคุณภาพ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นายมนุศักดิ์ เรืองเดช
เกิด	วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2525
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	407/1 หมู่ 2 ตำบลโนนสูง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
สถานที่ทำงาน	ประธานสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2548 ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.) สาขาวิชานาฏศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พ.ศ. 2552 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2558 ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศศ.ด.) สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย